

ETICA - X-

15 nov.'34 - 10 dec. 1935

ETICA - X-.....	1
15 nov.'34 - 10 dec. 1935.....	1
-----	4
Guvern Tătărăscu .Legislatura PNL. Sesiunea a II -a ordinară .15 nov.'34- 20 apr.'35.....	4
-----	5
1.) Consfătuirea majorității parlamentare , 15 nov.'34.....	5
1 a - C.I.C.Brătianu / 16 nov.'34.....	5
▫ Birourile parlamentare.....	5
1 b - Tătărăscu / 15 nov.'34.....	6
▫ Opera de viitor.....	6
[Destindere].....	6
[Fermitate].....	6
[Stabilitate].....	6
[Disciplină și solidaritate].....	6
1.c) . Leonte Moldovanu / 15 nov.'34.....	7
1.d) NNSăveanu / 15 nov.'34.....	7
2.) Aurelian Bentoiu (PNL) <i>Raportul general</i> , Afacerea Skoda, 17 nov.'34.....	7
▫ Sarcina Comisiei.....	8
▫ Cazul Boilă.....	9
▫ Avera lui Boilă.....	10
▫ Minele lui Maniu.....	10
Armand Călinescu / 17 nov.'34.....	11
▫ PNT și ancheta.....	11
▫ Patimă, minciună, micime de suflet	11
▫ Fără ranchiună politică !.....	11
▫ Contractul Skoda - pretext de răfuială politică.....	11
▫ Tradiția scandalurilor politice , retro' 1867, 1890.....	12
▫ Controlul actelor publice.....	13
▫ Concepția morală a PNT	13
▫ <i>Legea controlului averilor și a apărării onoarei</i>	13
▫ Calomnierea lui Iuliu Maniu	14
▫ Falsul.....	14
3.) C.A. Tătăranu (raportor) , <i>Răspunsul la Mesajul Regal</i> , 26 nov.'34.....	14
[Responsabilitatea ministerială] [lege anticorupție].....	15
4.) Începutul " <i>cultului personalității</i> " lui Carol al II-lea.....	15
5.) Sărbătorirea zilei de 1 decembrie 1918. 1 dec. 1934.....	16
6.) Leon Scridon (PNA) , discurs la mesaj, 4 dec.'34.....	26
▫ Motivație : Starea internă.....	26
▫ Criza morală	26
▫ Așa- zisa democrație... versus.....	27
▫ Ideologia și programul PNA.....	27
7.) dr. M.Isăcescu (PȚ - Constanța - fără Lupu) , discurs la Mesaj, 10 dec.'34.....	27
▫ Reforma administrativă.....	27
▫ Răspunderea ministerială.....	28
▫ Răspundere morală.....	28
8.) Atenatul de la Marsilia în discuția Societății Națiunilor, Geneva, 7 -10 dec.'34.....	29
9) Iosif Willer (PNM) , discurs la Mesaj, 11 dec.'34.....	29
▫ Partidele și problema minorităților.....	29
▫ Soarta maghiarimii.....	30

▣ Situația internațională.....	30
▣ Maghiarii - ostacii de război ?!	30
▣ Doleanțele maghiarilor.....	30
10.) Leon Grigorescu (PNL) , discurs la mesaj, 12 dec.....	31
▣ Moravuri politice.....	31
▣ Mișcările extremiste	31
▣ Dizolvarea Gărzii de Fier.....	31
▣ Asasinarea lui Duca.....	31
▣ Libertatea opoziției.....	32
▣ Presă , Parlament, congrese , întruniri.....	32
11.) Iuliu Maniu, <i>Memoriul</i> privind relațiile lui cu MSR Carol II , 13 dec. '34.....	33
▣ " Chestiunea Carol "	34
▣ Acțiunea lui Maniu pentru readucerea lui Carol.....	34
▣ "Chestiunea Carol ".....	34
▣ Timpul Regenței.....	34
▣ Reînțoarcerea lui Carol.....	35
▣ Concluzii : Restaurația.....	36
▣ Dar.....	36
▣ Carol , Guvern - Partid - Camarilă.....	37
12.) Radu Matei , Reportaj parlamentar, 12 dec.'34.....	37
13.) Vict.Iamandi (PNL, subsecretar de Stat) , discurs final la Mesaj, 17 dec.'34.....	38
▣ PNL-georgist.....	40
▣ Iamandi - Gh.Brătianu.....	40
▣ PNL și Restaurația.....	41
▣ Gh.Brătianu și Resataurația.....	41
▣ Gh.Brătianu și Garda de Fier.....	42
▣ Partidul Național Țărănesc.....	43
▣ Etape, evoluție, doctrine, programe, guvernare.....	43
dr. Lupu / 17 dec.'34.....	43
▣ Țărănism, stat țărănesc	43
14.) Iuliu Maniu , retragerea din Delegația Permanentă a PNȚ , 20 dec. '34.....	45
" <i>Universul</i> " / 22 dec.'34.....	45
▣ Retragere, nu demisie !.....	45
" <i>Adevărul</i> " , Soreanu / 21 dec.'34.....	46
▣ "Lovitura de teatru la național-țărăniști ".....	46
▣ Intransigența lui Maniu.....	46
▣ Maniu : luptă fără menajamente.....	47
▣ Mihalache : persuasiune.....	47
" <i>Adevărul</i> " , Scrutator / 21 dec.'34.....	47
▣ Atitudinea lui Maniu.....	47
▣ Desamăgire ? Pasivitate ? Șantaj ? Boicot ? Mof ? Ambiție ? Orgoliu ? Ranchiună ?.....	47
▣ Antimonarhism ? Anticarism ? Pro-autodictatură ? Șef necontestat ?.....	47
▣ Democrat ? Revoluționar ? erou popular ?.....	47
Branște / 29 dec.'34.....	48
▣ Maniu -Vaida.....	48
▣ Maniști -Vaidiști.....	48
▣ Mihalache -Lupu.....	49
▣ Programul PNȚ.....	49
▣ Forța electorală.....	49
15.) Adunare națională: a XVI aniversare a Unirii ; conferință ministerială , Cluj, 27 dec.'34. 50	50
16.) Victor Iamandi , precizări la discursul de la Mesaj (17 dec.'34) , 22 ian.'35.....	50
▣ Discursul din 17 decembrie '34.....	51
▣ Minoritarii din România.....	51
▣ " Continuitatea " etnică.....	51
▣ Tendințele centrifugale ale conducătorilor minoritari.....	52
▣ Psihoza exclusivismului naționalist.....	52

▫ Afirmarea ca națiune suverană.....	53
▫ Discursul din 17 decembrie 1934	53
▫ Discursul din 17 decembrie 1934 - continuare -	53
Al. Popescu Necșești / 22 ian.'35.....	53
▫ Replică la discursul lui Iamandi.....	53
▫ Psihoză naționalistă ?!.....	55
▫ Acțiunea antirevizionistă a " Universului".....	55
▫ Disocierea partidului și guvernului de Iamandi.....	56
CCGiurescu / replică la Victor Iamandi / 22 ian.'35.....	56
▫ Răspunderea lui Iamandi.....	56
▫ Răspunderea guvernului.....	56
▫ Reacțiile Budapestei.....	58
▫ Psihoza naționalistă ?.....	59
17.) Statutul PNȚ , votat în Comit.Central Executiv , 4- 5 febr'35.....	59
18.) Pomenirea lui Horia, Cloșca și Crișan, la 150 -a aniversare , 28 febr.'35.....	60
19.) N.Porsena , <i>Numerus clausus</i> , 8 mart.'35.....	62
20 a) <i>Raportul</i> privind " Afacerea Skoda" / dezbateri, votarea / 19 apr.'35.....	63
20.b) Valer Pop (PNL, ministru Just) <i>Amintiri politice / Raportul Skoda /</i> , mart-apr.'35.....	64
▫ Raportul Skoda.....	64
▫ Manipularea și falsificarea votului.....	64
▫ "Stingerea" răspunderilor.....	64
▫ Epilog -Afacerea Skoda.....	66
▫ Controlul averii lui M.Popovici și Romul Boilă.....	66
-----	66
Vacanța parlamentară.....	66
-----	66
21.) George Fotino, Parlamentul în Constituția de mâine , 8 nov.'35.....	67
▫ Constituția de mâine = Constituția de azi.....	67
▫ Regimul parlamentar.....	67
▫ <i>Pro și contra</i>	67
▫ Parlamentul - ca tribună morală.....	67
▫ Trivializarea politicii.....	67
22.) dr.V.Trifu (fost deputat, membru OSL) , <i>Deparazitarea națiunei ?</i> " , 8 nov.'35.....	68
-----	68
Guvern Tătăărăscu .Legislatura PNL. Sesiunea a III-a ordinară , 15 nov.'35 - apr.'36.....	68
-----	68
23.) <i>Mesajul Regal</i> , ședință comună , Cameră și Senat, 15 nov.'35.....	68
[Guvernul Tătăărăscu]	69
[Politica economică].....	69
[Politica legislativă].....	69
[Legea presei - Valer Pop].....	69
[Apel la colaborare, la solidaritate,].....	69
24.) Hurmuz Aznavorian (Raportor) , <i>Adresa de Răspuns la Mesaj</i> ,Cameră, 25 nov.'35.....	70
[MS Regele].....	70
[Legea Răspunderii ministeriale].....	70
[Legea presei].....	70
[Degradarea vieții politice interpartidiste.....	71
25.) Gh.A.Cuza , anunțarea creerii Partidului Național Creștin , 29 nov.'35.....	71
▫ Fuziunea LANC -PNA.....	71
▫ Programul Partidului Național Creștin.....	72
26) Octavian Goga , Bloc Național Parlamentar : PNC + Fr.Românesc , 29 nov.'35.....	73
27.) dr. Mircea Isăcescu (Fr.Rom.) : huliganismul lui Ilie Lazăr, Sighet , 29 nov.'35.....	74
28.) Culise politice. Zvonuri . Informații pitorești , 2 dec.'35.....	74
29.) Octavian Goga (PNC) ,discurs la Mesaj (I, II) , joi 5 dec.'35 ; luni, 9 dec.'35.....	75
▫ Autoprezentare : lupta sa pentru ideea națională ;.....	75
▫ Străinii - marele discurs din martie '34 (PNA).....	75

▣ Starea sufletească a românilor.....	76
▣ Primatul românesc !.....	76
▣ Revirimentul ideii naționale.....	76
▣ Perioadă " revoluționară ".....	76
▣ Geneza PNC : naționalismul integral.....	77
▣ ACCuza : doctrină, românism , apostolat	77
▣ Geneza Blocului Parlamentar Național.....	77
▣ Al.Vaida -Voevod	77
▣ Adeziunea frenetică la PNC.....	78
▣ Presa " democratică".....	78
▣ Înstrăinată, negustorească, mincinoasă,.....	78
▣ Calomniile de presă	80
Goga - Mihalache 5 dec.'35.....	80
▣ Manifestația proiectată pe 14 nov.....	80
▣ Controversa PNC -PNȚ.....	81
▣ Parlamentarism civilizată ?!.....	82
▣ Presă de țigani ?!.....	82
Goga / 9 dec.'35.....	83
▣ Reluarea firului.....	83
▣ Presa " străină " !.....	83
▣ PNȚ : mentalitate , doctrină, ideologie	83
▣ "Țărănismul " în programele partidelor politice	85
▣"Țărănismul" clasei dirigente.....	85
▣ Țărănismul PNȚ = ură socială.....	86
▣ "Stat țărănesc ?!".....	86
▣ "Civilizație românească ! ".....	86
▣ Țărănismul PNȚ .... Mihalache	87
▣ <i>Stat țărănesc</i> = o lozincă.....	88
▣ Mihalache = un caz psihologic.....	88
Goga -Mihalache / 9 dec.'35.....	88
▣ Aprecieri reciproce.....	88
▣ Constanța politică.....	88
Goga / 9 dec.'35.....	89
▣ <i>Stat țărănesc</i> = o lozincă.....	89
▣ Mihalache = un caz psihologic.- continuare -.....	89
▣ Virgil Madgearu = cetățean absolut , disonant, profitor.....	90
▣ Concluzii privind PNȚ.....	90
▣ Avertisment : naționalism totalitar.....	90
▣ Procesele de elaborare politică.....	91
▣ Valurile de popularitate.....	91
▣ Naționalismul - creștin = conștiință militantă.....	92
30.) P.C.Andrei (PNȚ) , discurs la mesaj,/ replică lui Goga / 10 dec.'35.....	93
▣ Țăranii . Țărănismul.....	93
Ex.Grup PȚ- fără Lupu.....	94
▣ Scandal pentru identitate	94
Petre Andrei / 10 dec.'35.....	95
▣ Portretul moral-plitic al lui Goga.....	95
▣ I.Mihalache = exponent al țărănimii.....	97
▣ "Conflictul" Goga -Andrei.....	98

1.) Consfătuirea majorității parlamentare , 15 nov.'34

(" Universul " , an 51, nr. 315, 17 nov.'34)

- a) **Const.I.C.Brătianu** (președ.PNL)
  - b) **Gh.Tătărăscu** (prim.ministru)
  - c) **Leonte Moldovanu** (președ. Senat)
  - d.) **NNSăveanu** (Președ. Camerei)
-

1 a - **C.I.C.Brătianu** / 16 nov.'34

▣ **Birourile parlamentare**

[LD : este evident marcat de turneul din Ardeal, având o deosebită grijă să fie menajate sensibilitățile regionale Grijă lui însă, mie îmi dă o indicație : pe de o parte , vrea să repare " acuza " ce li se aducea ; pe de altă parte , că regionalismul era un fenomen deloc vindecat . Altfel , eu văd la el mai mult o înțelepciune pedagogică, decât o " modestie " , o grijă de " diriginte " de clasă , pentru ca ordinea și disciplina să fie asigurate . Ținea de democrația interioară din partid.

Ținea de eficiența și competența muncii .Și da, cred că acest lucru era important .]

" Prima încercare a unirii noastre se face în sesiunea actuală și constă în alegerea birourilor. Aici se va vedea dacă este unitate complectă în sânul majorităților parlamentare , și de aceea, fac un apel călduros la toți , oricare ar fi râvna pe care vor avea-o și oricare ar fi dorințele ca serviciile din trecut să fie recompensate prin onorarii morale, care li s-ar acorda, să treacă deasupra tuturor acestora și să se supună la oarecari considerațiuni care s-au fixat din anul trecut .Vă reamintiți că în anul trecut , atât eu cât și dl Tătărăscu , v-am arătat că Parlamentul fiind nou, deputații și senatorii necunoscându-se între dânșii, este greu ca ei să poată determina cum se vor alcătui birourile , și atunci am determinat noi și am stabilit ca majoritățile să voteze candidații pe care îi vom propune .

În același timp , am făgăduit ca în sesiunile viitoare , veți determina pe aceia pe care îi veți alege , și în consecință vom face apel la dvs să vă determinați persoanele în birourile Camerei și Senatului.

Cu un corectiv , însă România este compusă din mai multe regiuni.

Majoritatea deputaților și senatorilor fiind din Vechiul Regat, nu trebuie ca provinciile celelate să fie neglijate în alcătuirea acestor birouri .

În anul trecut , când am făcut repartizarea am făcut-o în modul următor : evident că președinții Camerei și Senatului au fost determinați de președintele partidului împreună cu președintele guvernului.

Totdeauna s-a procedat astfel și am să vă cer și în acest an să fie astfel.

Pentru vicepreședinții Camerei fiind vorba de 6 vicepreședinți, trebuie neapărat ca între cei șase să figureze un ardelean, un basarabean și un bănățean.

-O voce : Toți sunt români !

-**Brătianu** : Pentru funcția de chestori , unde sunt 4 , între acești chestori să figureze un ardelean. Numărul reprezentățiunii regionale este mai mic, pentru că chestorii trebuie să fie în permanență în ajutorul președintelui ; altminteri ,nu se poate menține ordinea necesară în Corpurile legiuitoare .

Între secretari, va fi un basarabean, un bănățean și un bucovinean.

La Senat, printre cei 6 vice-președinți,

să figureze un ardelean , un basarabean și un bucovinean.

Între cei 6 chestori, să figureze un ardelean, un basarabean și un bucovinean ,

iar între cei 8 secretari , vor fi de asemenea un ardelean, un bucovinean, și un bănățean.

" Ca să procedăm în mod sistematic, va trebui ca majoritățile Camerei să lucreze separat de

majoritățile din Senat , în altă sală. Acei care sunt candidați, își vor depune candidaturile. Vom face o listă care se va împărți deputaților și senatorilor, și fiecare va șterge pe aceia pe care nu-i vrea. Cei care vor întruni majoritatea, vor fi propuși de partidul nostru.
" Una din calitățile partidului nostru a fost disciplina și solidaritatea.
Voi cere și de data aceasta disciplina , care a făcut tăria partidului nostru. "
[-----]

1 b - Tătărescu / 15 nov.'34

▣ Opera de viitor.

" Opera noastră este începută , însă această operă nu este terminată.
Pentru ca să desăvârșim această operă , vă chemăm astăzi din nou, să ne acordați sprijinul.
Să nu ne-o ascundem : situația generală este determinată de necunoscute ;
situația internațională este serioasă .

[-----]

" Dar avem nevoie de liniște și cred că o vom avea ; nici o dată , de la Unire și până astăzi, țara n-a fost mai liniștită și mai calmă decât astăzi,
și nici o dată n-a domnit mai multă liniște și ordine decât în acest ceas.
Ah ! știu că în umbră și în întuneric se agită încă viermii permanentei agitațiuni. !
N-am timp să mă ocup de mișcările lor !

[Destindere]

" Când am luat frânele guvernului , am întins tuturor partidelor ramura de destindere ,
fiindcă am crezut , ceea ce cred și astăzi,
că vremurile sunt prea grele , vremurile sunt prea turburi ,
și necunoscutul din fața noastră este prea primejdios ,
pentru ca să ne putem îngădui acte de provocare sau acte de agresiune.
Stăm pe aceeași poziție.

[Fermitate]

" Dar , dacă, totuși, unii din adversarii noștri nu vor înțelege această atitudine
și vor căuta să neliniștească guvernarea noastră ,
atunci împotriva neînțelegătorilor ,
voi reacționa și vom reacționa cu toții ,
așa cum se reacționează împotriva turburătorilor de rând.

[Stabilitate]

" Am intrat în ciclul guvernărilor de stabilitate și de continuitate ,
și nu vom lăsa ca ambițiile unora și patimile altora ,
să întroneze un regim de neliniște și de instabilitate ,
care constituie cel mai primejdios obstacol în calea consolidării statului.

[Disciplină și solidaritate]

" Ne vom face datoria. Conștiința acestei datorii să însuflețească și acțiunea dvs.
Și de aceea, în această zi, ca și șeful nostru, d. Dinu Brătianu ,
eu fac apel la aceste două forțe prin care a viețuit partidul național-liberal :
disciplina și solidaritatea ! Disciplina tradițională a PNL , grație căreia am străbătut
și am învins toate adversitățile ! Și apoi , solidaritatea !
PNL nu a fost nici o dată , nu este și nu poate fi nicicând ,
câmp deschis pentru lupte personale.
În partidul acesta nimeni n-a luptat pentru triumful unui singur om,
sau pentru triumful unui singur grup de oameni.
În partidul acesta s-a luptat numai pentru triumful idealului , al programul partidului ,
și pentru gloria și strălucirea drapelului lui.

" Încrezător în această izbândă, în loc de bun venit, eu vă spun în ceasul aceasta :
la datorie , pentru țară !"
Tătărescu / 15 nov.'34

1.c) . **Leonte Moldovanu** / 15 nov.'34

" Am simțit astăzi fiorii care au străbătut diferitele generații de 45 de ani încoace ,
ale partidului național-liberal, cu toată căldura , cu tot entuziasmul și cu toată dragostea
de a face bine pentru țara noastră. M-am revăzut acum 40 de ani, m-am revăzut acum 30 de ani,
și am resimțit același suflu că bate astăzi în partidul național-liberal,
pentru țara noastră, pe care l-am simțit și atunci când era în fruntea noastră
Ion Brătianu, Ionel Brătianu, Vintilă Brătianu și Ion Duca,
și sunt fericit că pot să exprim aici , înaintea domniilor voastre aceste sentimente.
[-----]

1.d) **NNSăveanu** / 15 nov.'34

[-----]
" Să dăm cu toții un sprijin desăvârșit și șefului partidului și șefului guvernului .
Vă rog ca alături de cărțile de vizită să fie și ființele noastre cu trupul și cu sufletul.
Vor fi momente grele și nu putem , noi, majoritatea, să rămânem în minoritate în Cameră.
Nu putem să repetăm voturi declarate nule , din pricina neîntrunirii numărului cerut de
regulament . Trebuie să fim solidari , să sacrificăm interesele noastre proprii pentru interesele
superioare ale țării.
NNSăveanu
Consfătuirea majorității / 15 nov.'34

2.) **Aurelian Benteoiu (PNL) Raportul general, Afacerea Skoda, 17 nov.'34**

Armand Călinescu (PNT) , Raportul PNT

(" Universul " , an 51, nr. 316,317, 18 și 19 nov.'34 .)

[LD : Comisia Parlamentară a fost constituită la 28 apr.'34.

Eu am urmărit acest scandal de la debut. Concluziile le- am scris pe parcurs...

Mi-ar fi plăcut să-l pot prezenta pe două coloane : varianta PNL varinata PNT

Neputând așa, voi încerca să le aranjez intercalat la fișier Etică sau Sistem de partid.

Titluri, supratitluri, sublinieri, colorări, îmi aparțin.

Forma integrală a rapoartelor : Plic , ziare de epocă

Forma rezumată completă :fișier Etică, " Skoda "

Benteoiu

/ Comisia parlamentară .Sarcini /
/ Contractul Skoda , 17 mart.'30 /
/ Contract oneros /
/ Prețuri ilicite /comisioane dubioase /
/ Omisiuni / neglijențe/ neconsultare /
/ Desconsiderarea industr.naționale /

/ Dispariția probelor / descinderea /
/ Răspunderea ministr.Popovici /

/ Cazul Boilă / Averele lui Boilă /
/ Averele lui Maniu
/ Pretinsul fals , cu vizarea lui Maniu
/ Scrisoarea lui Mihalache :

Călinescu

/ PNT și ancheta parlamentară /
/ Guv.Manu ; planul de înzestrare ;
/ Contracte anterioare / Contractul Skoda /
/ Uzinele Europei / Pregătirea contractului /
/ Rigurozitate / consultări / studii /
/ Incapacitatea industr.naționale /
/ Politizarea și rachiuna politică /
/ Patimă , minciună , micime /
/ Descinderea la Skoda /
/ Calomnierea lui M.Popovici /
/ Tradiția scandalurilor publice /
/ Concepția PNT : controlul actelor publice /
/ PNT : concepția moral-politică a PNT /
/ PNT : legea controlul averilor... /

/ Calomnierea lui Maniu / falsul din doc. /

controlul averilor ; judecarea vinovaților / Comisia parlamentară și ancheta /
/ Necesitatea pedepsirii vinovaților / / PNT- nevinovat /
[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

▣ Sarcina Comisiei

Conform deciziei parlamentului, s-au fixat următoarele obiective de cercetare :

- 1) Dacă Contractul încheiat cu uzinele Skoda , la 17 mart.1930, a fost sau nu oneros ?
- 2) În caz afirmativ, a cui este răspunderea ?
- 3). Sunt sau nu persoane care au traficant , au fost mituite, pe seama contractului ?

[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34 Concluziile raportorului general

" La cea dintâi chestiune cuprinsă în ordinea de zi a Camerei, aceea de a ști dacă Contractul încheiat cu Uzinele Skoda la 17 martie 1930 este sau nu oneros, analiza meticuloasă a probelor administrate ne îndreptățește a da următorul răspuns precis :

Contractul supus cercetărilor comisiei **este un contract oneros.**

Statutul român **a fost în mod injust și grav păgubit**

Prejudiciul este întreit :

1. Cel puțin o treime din obiectul comenzii , **în valoare de cca 1.700.000.000 lei** , putea și trebuia să fie executat în țară.
2. Examinând prețurile din contract , ajungem la convingerea fermă că **ele au fost în mod ilicit majorate în prejudiciul statului român.** majorarea însumează la valoarea totală a contractului, **1.500.000.000 lei.**
3. Contractul **încheiat în taină** , **fără consultarea** organelor competente a se pronunța, încheiat **neisprăvit**, lipsit de caietul de sarcini, a născut **un viciu grav al nedeterminării** obiectului , producând **neânțelegeri, întârzieri, sistare.**

[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

La cea de-a doua chestiune cuprinsă în ordinea de zi a Camerei , aceea de a ști cine este responsabil de toate aceste neajunsuri, există două răspunderi :

I. Skoda

Cercetând probele administrate - mai ales actele ridicate de la reprezentanța din București - am ajuns la convingerea nesdruncinată , că reprezentantul acestor uzine, Seletzki, s-a dat la **practici și mijloace ilicite** , având ca rezultat vicierea atmosferei în care s-a tratat și încheiat contractul. **Procurarea prin mijloace de corupție a tuturor informațiilor** în legătură cu problema înarmării țării, **interceptarea demersurilor** făcute de statul român, **substituirea de piese** la concurs, **infiltrarea** că alte uzine sunt în cartel, **tranzacția asupra licitațiilor** în vederea suprimării concurenței , prezentarea unor **tablouri cu prețuri inexacte** , **toate au fost ilicite.** Statul român are posibilitatea de a înlătura , prin mijloace legale, **prejudiciul injust rezultând din contract**

II. Reprezentantul statului român

în examinarea probelor, rezultă următoarele culpe :

1. **Omisivitatea** de a procura date comparative din contractatul iugoslav , care se puteau cere pe cale oficială, și nu ne-ar fi refuzat ;
2. **Neglijența** de a cere oferte de la toate uzinele de armament , pentru a compara prețurile ;
3. **Dispariția** tabelelor pretinse ca existente, în momentul încheierii contractului ;
4. **Înlăturarea nejustificată și inexplicabilă** a tuturor organelor ministerului Apărării , în atribuțiunile legale ce le aveau
5. Semnarea contractului și plata unui avans însemnat , **fără alcătuirea caietelor de sarcini** ;
6. **Preferința pentru Skoda**, în detrimentul firmei Schneider , cu pretinsa minciună că ele ar fi în cartel ;
7. **Călcarea obligației** de a consulta Comitetul materialelor (de la Consil. Superior al Apărării)
8. Urmată de **simulacrul consultării** (5 mart.'30)
9. **Inducerii sale în eroare, nesocotirea recomandărilor**

10. **Aprobarea tardivă și inutilă** a recomandărilor, după încheierea contractului (17 mart.'30)
11. **Contractarea pe un preț exagerat** superio , chiar față de prețurile cerute de Skoda ;
12. **Desconsiderarea potențialului industriei naționale** (cca 1.700.000.000)

[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

A treia chestiune -dacă sunt sau nu persoane care au traficant pe seama contractului , pe baza registrelor , corespondenței , cifrului , de la Reprezentanța Skodei , a arătat în Raport **cum a folosit Seletzki banul ca mijloc de corupție .**

Cuvântul "palaelibus" care abundă în aceste registre , nu îngăduie îndoială .

Prin prisma rezultatelor anchetei ,

Comisiunea nu crede, însă , că ar putea rosti nume precise ale vinovaților.

Dificultatea a fost creiată prin **dispariția probelor hotărâtoare** aflate la arhiva Skodei , cu prilejul **întreruperii descinderii din 10 martie 1933 .**

Vinovat de această dispariție este ministrul de Justiție din acea vreme , care , **călcând limitele competenței sale , invocând neautorizat numele primului ministru [Vaida] și primejdia unui conflict diplomatic , intimidând organele autorității , dl Mihai Popovici calcă textele exprese privitoare la competență ,**

ceea ce constituie delictul prevăzut și pedepsit de art. 3 din **Legea răspunderii ministeriale** [**dă mărturie, amănunte, care dovedesc imixtiunea lui Mihai Popovici**] [-----]

D.Mihai Popovici n-avea nici un amestec legal în activitatea și competența **autorității militare.** Ministrul Justiției este șeful membrilor parchetului civil, - dar și acestora el nu le poate da ordine și instrucțiuni , decât pentru urmărirea crimelor și delictelor, nicidecum în zădărnicierea unei cercetări începută . **Motivele acestei imixtiuni sunt nu numai nevalabile, dar chiar suspecte.**

O reprezentanță comercială nu este o legație, spre a i se aplica privilegiul extraterritorialității .

Rămâne deci stabilit că dispozițiile d-lui Mihai Popovici, **calcă textele exprese ale legilor .**

Credem deci că **d-sa urmează să fie trimis în judecata Înaltei Curți ,**

pentru delictul de ilegalitate în exercițiul funcțiunii de ministru,

în baza art. 3 din **legea răspunderii ministeriale ,**

și totodată înaintea **Comisiunii pentru controlul averilor.**

Bentoiu / 17 nov.'34

▣ **Cazul Boilă**

În întinericul rămas în urma dispariției probelor, se deslușește , totuși, **o figură delinquentă :** aceea a d-lui **Romulus Boilă.** Din actele aflate în dosarele Comisiunii pentru controlul averilor de pe lângă Curtea de Apel din Cluj, și din depozițiunile luate în fața Comisiunii de anchetă parlamentară, se desprind prezumțiuni grave , precise și concordante , cari duc la concluziunea **provenienței delictuoase**

a sumelor obținute și mânuite de d-sa în cursul anilor 1929 și 1930.

Actele juridice invocate de d-sa , au toate aparența unor acte simulate , făcute exclusiv în scopul acoperirii unor realități condamnabile.

Onor Camera va avea să decidă dacă, pe baza gravelor prezumțiuni semnalate, urmează sau nu ca d. **Romulus Boilă să fie trimis în judecata instanțelor de drept comun,** pentru **delictul de trafic de influență** comncomitent cu, sau după terminarea procesului privitor la controlul averii, astăzi în curs.

[---**mărturii, declarații, dovezi** -----] [-----]

Miraculoasa prosperitate a d-lui Boilă , concomitentă cu tratativele și încheierea contractului, a dat loc la grave bănuieli. Din ancheta testimonială și din dosarul Comisiunii pentru controlul averilor de la Cluj, rezultă că în intervalul 1928- 1931, d.Boilă a fost de o activitate pe cât de intensă , pe atât de variată , depășind cu mult sfera competenței sale.

D.Boilă fusese înainte profesor de drept constituțional, catedră la care a revenit în ultimul timp.

În intervalul mai sus arătat, îl vedem însă preocupat de chestiunea pensiilor pentru funcționari și pensionarii unguri, de chestiunea aprovizionării C.A.M., cu tutun, și de aprovizionarea armatei !

Din declarația sa la Comisie (18 iul.'34), rezultă că a avut legături cu Frantz Renner

din Viena , care propusese , prin 1929, prin intermediul d-sale, cantități de arme și material de război.

În spatele lui Renner, stătea generalul austriac Arthur Reuther, om cu întinse legături în Austria.

Din declarațiile d-lui Boilă, Maniu și col.Drăgănescu reese că în urma ofertei lui Renner, Dl.Maniu a dat ordin d-lui col.Drăgănescu ca în vacanța Paștelui să plece la Viena să achiziționeze armamentul .

[Se face un citat larg din declarația col Drăgănescu care vorbește de caracterul " secret" al misiunii ; de faptul că i s-a dat pașaport de la președinție, cu alt nume ; despre întâlnirea cu Renner care i-a arătat lista ; cum s-a prezentat el la ministrul Cihoschi care i-a spus că Boilă este "un ticălos" .]

[Se dă un citat din declarația portarului de la hotelul Palace, din care rezultă că Boilă și Renner au avut camere vecine și că la Renner venea, adesea, Seletzki ;

[Se dă citat din declarația av.Vasile Marin (fost șef cabinet în guv.Maniu) care a spus că Seletzki venea adesea la Maniu, singur sau însoțit de Boilă ;

D.luliu Maniu a contestat declarația lui Vasile Marin, spunând că Boilă l-a cunoscut pe Seletzki după încheierea contractului , la Sovata , în aug.'30 .[-----]

[Bentoiu /](#)

▣ **Averea lui Boilă**

a) casă în Diciosânmartin unde a profesase avocatura ; vândută în 1920

b) Acțiuni la banca "Vulturul" ;

c) Bani la Banca " Patria"

d) Fabrică de cărămizi (cu tatăl său) , vândută;

e) Mobilier ptr. 7 camere ;

f) Bijuterii -zestrea soției ;

II.)Între 1918- 2 apr. 1920 , a fost membru al Consiliului Dirigent .

A dobândit următoarea avere :

a) Dreptul la salariu de prof.universitar ;

b) Casă în Cluj, cumpărată la 7 martie 1920 .

III.) Din 1921, a început să se ocupe de minele d-lui Maniu , care a fost mereu deficitară ;

Între 1921 - 1929, n-a dobândit nici o avere , dar a făcut multe datorii

la Creditul Bănățean , Banca Centrală Bănățeană, Banca Maarmorosch Blank, Fabrica de celuloză, Banca Centrală din Cluj, Banca Patria din Blaj, CEC -Sibiu,Banca centrală -Turda, etc etc. etc.la încă 21 de bănci, fabrici , societăți , și la unele persoane particulare .

Total datorii : 33.041. 943 + 8.802.320 lei

Toate aceste datorii au fost făcute în vederea exploatarei minelor din Apuseni .

Cu toate aceste mari datorii, între 1929-1930 , el face tot felul de cheltuieli :

Urmează cheltuielile făcute în 1929- 1930 : reparația casei, mobilier de artă antică,

lămpi cristal,automobil nou, covoare, casă la Mănăștur, acțiuni la diverse bănci, animale de preț,

alt automobil, grajduri de piatră

[Bentoiu / 17 nov.'34](#)

▣ **Minele lui Maniu**

Din declarațiile d-lor Boilă și Maniu, și din actele de la dosarele pentru controlul averilor,

Distingem cu privire la mine , două faze :

I.Până în 1930 , aceste mine aflate ca drept de cociune pentru exploatare

în patrimoniul d-lui Maniu , au figurat din p.d.v. juridic pe numele d-sale.

D.Boilă a avut calitatea de administrator, simplu mandatar.

II. În 1930, d.Boilă a înregistrat la tribunalul Cluj, o firmă individuală ,

sub denumirea "Administrarea minelor de aur din Baia de Arieș"

La 8 oct.1930 , între cei doi a intervenit un contract prin care Maniu a dat în arendă lui Boilă

toate drepturile de exploatare și de folosință , toate drepturile miniere de orice natură.

[Sunt date numeroase doc. cu fel de fel de tranzacții ale lui Boilă, în administrarea acestor mine

LD : este clar că toate paragrafele - 3 pagini de ziar ! - îl vizau pe Maniu, tot felul de chichițe,

tot felul de suspiciuni , contraziceri , se lansează insinuări , se fac supoziții

Ex. : " Se va putea ajunge la identificarea " grupului anonim" în persoana lui Seletzki , ascuns în spatele omului de paie Radermacher, prieten cu Sautermaister , amândoi locuind în același oraș, Wiisbaden ?

Camera va avea să decidă dacă pe baza acestor indicii [-----] poate fi trimis în judecată penală dl. Boilă pe temeiul art. 146. cod penal ?

În sens afirmativ pledează prezumțiile de o gravitate și de o concludență vecină cu certitudinea - în ce privește proveniența delictuoasă a sumelor încasate [-----] [-----]

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ PNT și ancheta

" Ținem să reamintim că această anchetă parlamentară, s-a întreprins în urma stăruinței noastre , a reprezentanților PNT din Cameră. Și, întrucât ne privește, trebuie să avem o îndoită mulțumire . Pe de o parte, fiindcă contractul încheiat cu uzinele Skoda, care la început a fost înfățișat opiniei publice învăluit într-o serie de legende, se conturează astăzi într-o lumină mai apropiată de realitate. [-----]

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Patimă, minciună, micime de suflet .

▣ Fără ranchiună politică !

" În asemenea condițiuni, socotim că este bine să discutăm desbrăcați de orice patimă politică. Pot exista chestiuni mărunte în jurul cărora să dezlănțuim resentimentele noastre .

Pot să fie momente când un asemenea sport să fie tolerat. Se poate !

Credem hotărât însă că nu este astăzi nici momentul și nici problema de natură a îngădui preocupări pătimase.

De altminteri , nu știm ca societatea să fi înregistrat cândva vre-un folos de pe urma oamenilor pătimiși.

Oricât s-ar agita asemenea oameni , oricât ar pune ei și inteligență și talent, este incontestabil că eforturile lor rămân sterile, timpul le acoperă cu uitarea.

Cel mult dacă sunt reținute ca curioase ilustrări ale micimii de suflet omenesc. " [-----]

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Contractul Skoda - pretext de răfuială politică

[LD : caută lansarea " bombei" de către dr. Lupu ! Revezi ce spusese atunci ... și leagă de ce spune cu amărăciune Călinescu . Dar nu uita !

Adu-ți aminte de campaniilor lor pentru răsturnarea guvernului Vintilă Brătianu !

Adu-ți aminte ... cine a uzat metodic de denigrarea fără suport real !

Nu uita ce i-au făcut lui Duca ! Acum îi doare !

Și nu uita , nici evoluțiile lor viitoare , ce va spune mai târziu Maniu despre Călinescu. Dar să nu anticipăm : suntem în nov.'34]]

" Dar, domnilor deputați, asupra acestei chestiuni s-au făcut ample discuții politice , atât în Corpurile legiuitoare , cât și în presă, în anii din urmă.

Unii oameni s-au declarat împotriva actelor încheiate de guvernul național-țărănesc din 1929-1930. Au privit situațiunea din acea epocă sub un alt unghi

decât acel în care văzuse lucrurile guvernul responsabil.

Au considerat altfel utilitatea furniturii de armament și au ridicat obiecțiuni asupra ei. Într-un cuvânt, s-a pus în discuțiune întreaga politică a guvernului național-țărănesc în această importantă problemă a apărării țării.

" Firește, era de așteptat ca diferitele forțe politice să se întâlnească și să se combată între ele pe chestiuni care formează activitatea unui guvern. Mai mult, era chiar de așteptat ca într-o țară cum este a noastră, unde luptele de partid sunt atât de vii și pasionate , să se treacă și la acuzațiuni. La acuzațiuni al căror caracter se schimbă după diapazonul însuși al luptelor , și trecea de la simple neglijențe până la abuzuri și fraude.
Era de așteptat acest lucru !

" Ce este drept, ne-a fost dat să asistăm la un procedeu foarte straniu și anume am văzut că în această chestiune mai întâi s-au format acuzațiunile și numai în al doilea rând s-a căutat existența însăși sau temeinicia lor.

Pe când normal ar fi fost , dimpotrivă, ca mai întâi să se facă cercetarea și apoi să se pună concluziunile.

Fiindcă astfel, s-ar fi evitat afirmațiuni complectamente false sau exagerări izbitoare " Dar în sfârșit, se vede că așa este de esența luptelor de partid !

Să se înceapă cu acuzațiunile , fiindcă prin acest procedeu , chiar dacă ulterior acuzațiunile cad, rămâne totuși atmosfera , și acesta este scopul luptelor politice. "

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Tradiția scandalurilor politice , retro' 1867, 1890

[LD : o magistrală demonstrație de morală politică. Bine-nțelele părtinitoare. Pro domo . Dar ce punere la punct pentru "acuzatorii" , pentru " cenzorii" unor asemenea cazuri. Dr.Lupu, Aurelian Benteoiu ș.a. ... loviți din plin.]

" De altminteri, domnilor deputați, luptele de acest fel nu constituiesc un lucru nou în viața noastră publică. Istoria Vechiului Regat a mai cunoscut momente în care s-au întrebuițat mijloace de acest fel și pasiunile au ajuns la această diapazon.

Guvernul conservator , acuzat ...

Miniștrii conservatori , în cap cu Lascăr Catagiu, au fost puși sub acuzare .

Au fost acuzați generalul Florescu, Alex.Lahovary ,Petre Carp , Titu Maiorescu, Iorgu Cantacuzino. Toți acești oameni , a căror activitate a ilustrat viața publică românească , și înainte de acuzare și după acuzare . Și au fost învinuiți , nici mai mult nici mai puțin, decât de faptul de a-și fi însușit banii statului în profitul lor personal.

Lascăr Catargiu fusese acuzat de acest lucru .

" Este drept că deslănțuirea aceasta pătimășă nu a găsit o aprobare în opinia publică din acea vreme .Pentru că în chiar timpul când se desfășura ancheta , foștii miniștrii conservatori se prezentau în fața corpului electoral și se vedeau aleși cu mari majorități. Apoi actele de acuzare cădeau din ce în ce în uitare, pentru ca , de la o vreme, să le fie frică mai mult acuzatorilor .

Este interesant de arătat că președintele comitetului acuzator, liberalul Eugeniu Stătescu, a devenit ministru înainte chiar de a se termina ancheta , ca și cum guvernul din acea vreme voia să acorde un fel de răsplătire acelor inițiative. Iată un prim caz există.

Guvernul liberal, acuzat...

" Un al doilea. Anume , în 1888 ,după căderea partidului liberal, conservatorii au recurs și ei , la rândul lor, la aceleași metode de luptă politică și a fost pus sub acuzare , de data aceasta, Ion Brătianu și ceilalți miniștri liberali.

Cu redactarea Raportului împotriva lui Ion Brătianu a fost însărcinat Nicolae Blarenberg .

După lungi tribulațiuni - trecuse aproape un an de când liberalii se aflau sub acuzare - Blarenberg și-a depus, în fine, raportul său.

Este interesant de amintit că Blarenberg, la scurt timp după terminarea misiunii sale

- de data aceasta se observase mai multă decență decât cu Stătescu -

a fost și el numit ministru. Blarenberg , care nici o dată nu aspirase să devină ministru, s-a văzut astfel introdus într-un guvern. Ce este dreptul, el a fost mai puțin norocos , pentru că nu a putut sta la putere decât 21 de zile ! A căzut.

Și după aceea, acuzatorul lui Brătianu a intrat în umbră ,

pentru ca să nu mai reapară nici o dată.

Maiorescu spunea...

" Este adevărat că , de data asta, se întâmplase altceva.

O parte din membrii guvernului , considerând greșala politică făcută înainte de partidul liberal , nu au voit să o repete și ei, și au combătut raportul.

În special Titu Maiorescu a arătat că < nu poate să existe o garanție de nepărtinire când un partid vrea să judece pe un alt partid . >

Și apoi adăuga - se vede că așa era situația atunci -

<țara așteaptă altceva. Țara nu se pasionează de ranchiunele de partid, ci ea așteaptă reforme pentru îndreptarea vieții economice și sociale. >

Așa argumenta Maiorescu în Cameră , în 1890."

Gh.Panu - precursor al dr.Lupu ! ...

" Nu a lipsit atunci și un incident destul de picant .

Anume între acuzatorul lui Brătianu, figura și Gheorghe Panu , care , totuși, f usese colaboratorul lui. Între timp, Gh.Panu plecase de la liberali și înființase partidul " radical".

Titu Maiorescu a avut atunci o șarjă usturătoare împotriva " radicalului" domn Panu, care acuza acum pe fostul lui patron.

Maiorescu a dat atunci o frumoasă lecție de morală publică

Morala ...

" Iată prin urmare două exemple de luptă între partide , izvorâtă din sentimente de răzbunare .

Ce au însemnat aceste acte , fără îndoială nu și-au dat seama cei ce le-au săvârșit , în momentul acela. Patimile o dată deslănțuite , împiedică pe oameni să păstreze măsura și , mai ales, să cântărească răsfângerea pe care o poate avea un act necugetat asupra intereselor superioare .

" În asemenea momente, domină resentimentele personale, instinctele primitive.

Ce e drept, timpul își ia sarcina să asigure triumful adevărului.

Istoria a așezat pe acuzații de la 1876 și 1890, pe Lascăr Catargiu, pe Ion Brătianu, și pe colaboratorii lor , printre bărbații de frunte cari au ilustrat viața publică a acestei țări ,prin cinstea lor, prin patriotismul lor, prin serviciile aduse țării .

În schimb acuzatorii , care au izbutit pe moment să rețină atenția,prin agitarea îndemânatecă a pretensei posturi de cenzori morali , au intrat repede în întuneric.

Cine mai vorbește astăzi de Missail, raportorul de la 1876

, de Blanenberg, raportorul de la 1890 ?

Numai dacă se scutură colbul de pe unele documente uitate, se mai poate descoperi că au existat cândva acești oameni ."

[-----]

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Controlul actelor publice.**

▣ **Concepția morală a PNȚ .**

▣ **Legea controlului averilor și a apărării onoarei**

" Am amintit aceste fapte numai ca să ilustrăm însemnătatea pe care o are metoda în asemenea chestiuni. Aceste fapte nu ne duc, firește, și nu ne pot duce la concluziunea să renunțăm la controlul actelor publice. O asemenea concluzie noi nu am putea-o admite.

Dimpotrivă, noi credem că toate actele de guvern trebuie să fie astfel ,

încât în jurul lor să nu existe nici măcar o suspiciune.

Viața omului public nu poate ascunde , nici o dată, nimic și nimănui.

Datorăm aceasta Națiunii care , la un moment dat , își pune încrederea în reprezentanții ei.

Regimul democratic , pe care-l servim cu toții ,

nu poate fi întărit decât prin ținuta morală a oamenilor politici.

Așa am crezut noi întodeauna și am fost cei dintâi care am formulat mijloace practice și eficiente pentru a asigura o asemenea ținută.

S-a vorbit de legea controlului averilor.

Vom aminti că noi am fost aceia cari am ridicat această idee. Dar nu numai atât ; concepțiunea noastră a fost și mai severă. Nu ne-am gândit numai la cazul achizițiunii de averi pe căi ilicite. Ne-am gândit și la simple indelicatețe.

[-----]

" Am voi să mergem și mai departe .

Anume noi credem că un om politic , fie el simplu deputat , în profesia lui,

nu trebuie nici o dată să susțină interese potrivnice Statului.

Ar trebui să se facă o lege care să creeze o incompatibilitate

între funcțiunea politică și exercițiul unei profesii în contra intereselor Statului.

[-----]

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Calomnierea lui Iuliu Maniu .

▣ Falsul

[Introducerea în ițele chestiunii, la recomandarea g-ralului Amza, a col.Georgescu, pensionar, care preia el legătura între minister și Seletzki ; amănunte, citate , privind acțiunile dubioase ale acestuia , pe baza dosarelor, scrisorilor, declarațiilor, din cursul procesului Seletzki și a declarațiilor acestora în fața Comisiei parlamentare .

Față-n față declarațiile lui Seletzki și declarațiile lui Maniu !

Și s-a cordat credit lui Seletzki !]

" Noi nu știm întru cât erau autorizate să ceară lui Seletzki declarațiuni,

și , mai ales , să-i promită eliberarea .

Dar știm că chestiunea aceasta s-a agitat și a aruncat o lumină ciudată asupra procesului. S-a mai discutat pe larg în fața noastră încă un lucru, și anume faptul că , după ce Seletzki a refuzat să pronunțe anume nume de oameni politici în mod nedrept, aceste nume au apărut totuși pe altă cale, prin introducerea contestată în interogatoriul de la instrucție.

" Este chestiunea falsului.

Am analizat noi pe larg aici. Desigur , noi nu am putut lua nici o măsură , pentru că, în definitiv, nu eram instanță de judecată, ci o simplă comisie parlamentară .

Dar noi am văzut aici pe un fost președinte de Consiliu [Maniu] ,

aducând o acuzațiune foarte gravă și foarte precisă. D-sa a spus foarte clar :

< S-a comis un fals pentru a fi eu implicat în această chestiune . >

[-----]

" Și atunci , dacă noi am construi concluziuni numai pe bază de prezumțiuni arbitrare ,

când s-ar putea constata că am dat ample desvoltări acestor prezumțiuni ,

dar că s-au neglijat documente scrise foarte precise ,

când acestea se pun în legătură și cu tentativa de implicare [Maniu] despre care s-a vorbit și cu chestiunea falsului , atunci noi ne vom afla într-o situație foarte dificilă.

Lucrarea noastră va fi suspectată de parțialitate și se va putea spune în opinia publică un lucru foarte neplăcut , că aici s-a urmărit altceva decât adevărul . "

[-----]

S-a agitat în opinia publică versiunea că se intenționează specularea chestiunii Skoda în scopuri de adversitate politică de partid.

Mărturisim că nu ne interesează . [LD : ei, nu-i interesează !]

[-----]

Armd.Călinescu / Raport Skoda / 17 nov.'34

3.) C.A. Tătăranu (raportor) , Răspunsul la Mesajul Regal, 26 nov.'34

(DAD, MO nr.4, șed. din 26 nov.'34 , p. 17 - 18)

[LD : cam neinteresantă această tradiție de a răspunde exact pe schema mesajului. Câteva "floricele stilistice" , adăugarea unui cuvânt sau a unei propoziții, inversarea adresantului... cam atât. Formal, formal ! O etichetă ! Sublinierile și parantezele îmi aparțin]
[-----]

[Responsabilitatea ministerială] [lege anticorupție]

" Relaxarea morală de după război a învăluit cu o permanentă suspiciune , din nenorocire adesea îndreptățită, toată viața noastră de Stat .
Va trebui ca , atât responsabilitatea ministerială, cât și aceea a mânuiitorilor de bani publici , să fie încadrate în texte de legi, cât mai severe și mai precise, preventive și represive, menite să asigure controlul și să înlăture suspiciunea printr-o promptă și justă sancționare a culpabililor. (**apaluze**)
Răspunsul la Mesaj./ 26 nov.'34

4.) Începutul "*cultului personalității*" lui Carol al II-lea.

Aniversarea unirii Bucovinei cu România (16 ani) , 26 nov.'34
Aniversarea unirii Transilvaniei cu România (16 ani) , 1 dec .'34
Mitingurile și manifestările antirevizioniste .
(toată presa ; "Universul " , 29 nov.'34)

[LD : Începând cu acest an, acestor aniversări li se dă o amploare deosebită , toate fiind îndrumate spre exaltarea patriotismului, a solidarității naționale, pentru apărarea integrității teritoriale a României.

Guvernul, Parlamentul, Liga antirevizionistă - cu centre la nivelul județelor și comunelor - , școala, biserica , armata , asociațiile culturale și profesionale, au contribuit la această mare mobilizare de conștiințe.

Aniversarea unor personalități - de la Decebal, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Horia Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu , regele Carol I, regele Ferdinand - a marilor bătălii , a înfrângerilor și victoriilor militare , vor fi evocate sub imperiul acestei dorite solidarități.

Și, tot din această perioadă , la început firesc, apoi supralicitat, aceste manifestări devin un prilej de **preamărire a Dinastiei , a Regelui** , - ca simbol al unității și solidarității românești - și transformarea sa în **cult al personalității** .

Fără a avea , deci, o dată exactă de declanșare , se poate vorbi de **un ceremonial pro-monarhic , pro-carlist**.

În anii ce au urmat , **crescendo** , ceremonialul se va transforma într-un curent popular, care , printr-o **veritabilă competiție** , prin exacerbare , va căpăta accente **psiho-megalomane** .

Îmi pare rău că trebuie să asociez aceste aniversări de un asemenea fenomen , dar el este real și **a constituit cealaltă parte a monedei patriotismului românesc**.

Că aceste serbări patriotice au plăcut și au flatat orgoliul regelui, nu există nici o îndoială.

Că i-or fi plăcut **părăzile, uralele, muzicile, uniformele, laudele** , și asta poate fi adevărat .

A fost bine ? A fost rău ? A fost fatal ?

De răspunsul la aceste întrebări depinde **diagnosticul și tratamentul prin care acest cult va fi transformat în radicala contestare a lui Carol** ,

făcut unic vinovat al tragediei din 1940 . Aici eu consemnez un asemenea început .]

"Universul " / 29 nov.'34

Comemorarea unirii Ardealului cu Patria mamă, va lua anul acesta , în ziua de sâmbătă 1 decembrie, un caracter și proporțiuni deosebite .

Ea va deveni cea mai impunătoare afirmare de conștiință și solidaritate națională , în fața primejdioaselor atacuri și provocațiuni revizioniste maghiare .

Întreaga suflare românească va răspunde cutezanței maghiare care nu pierde nici un prilej de a-și afirma pretențiile asupra Ardealului românesc.

/ Ministrul Instrucțiunii a trimis tuturor inspectoratelor școlare o telegramă -circulară :

< Vă rugăm să luați măsuri ca ziua de 1 decembrie [---] să fie sărbătorită de toate școlile din țară cu tot fastul cuvenit .

Elevii și profesorii se vor întruni în această zi la școală , unde se va organiza o serbare în cadrul căreia unul dintre profesori sau învățători va ține o conferință, arătând însemnătatea zilei și drepturile străvechi și intangibile ale poporului român asupra acestor provincii .
Serbarea va începe cu " *Imnul Regal* " , și , în afară de conferința amintită, se vor recita poezii patriotice iar corul școlii va intona cântece naționale.
Serbarea se va încheia cu imnul " *Pe-al nostru steag e scris unire* " >
/ Comitetul Central al " *Ligii Antirevizioniste Române* " , a hotărât ca în fiecare capitală de județ să se organizeze, în acord cu toate asociațiile patriotice și culturale, mari demonstrații [...] lansând următorul *Apel* către profesoria română :
< Ca zi de zi, până la 1 decembrie, să lămurească prin elevi[----] datoria ce o au de a participa la demonstrațiile și acțiunea Ligii - care , luptând pentru respectarea tratatelor și a hotărârilor românești , luptă de fapt pentru păstrarea păcii și zădărnicierea războiului [-----]
În școlile primare acest fapt va fi scris pe tablă , ca elevii să-l înțeleagă și să-l explice părinților [-----] În Capitală , marea demonstrație antirevizionistă, la care vor participa toate forțele intelectuale și morale ale Bucureștiului , se va ține la Ateneul Român .
Sunt chemate să participe toate societățile culturale, patriotice , de foști luptători, asociații profesionale [-----] Delegațiunile, cu drapelul, vor ocupa lojele superioare ale ateneului, iar doamenele, lojile din față. [-----] Tot sâmbătă, bătrâna Societate " Astra " , împreună cu Liga, va organiza un mare festival artistic [-----] >
Sărbătorire națională / 1 dec.'34

5.) Sărbătorirea zilei de 1 decembrie 1918. 1 dec. 1934

[LD : atât în intențiile guvernului, cât și a Ligii Antirevizioniste Române, s-au urmărit , în deosebi , un prilej de solidaritate națională , de răspuns la revizionismul care se manifesta pe plan internațional. Dorita solidaritate națională, a avut câteva episoade penibile, din cauza tensiunilor politice interne ; cât despre argumentele antirevizioniste ... fiecare după capul lui !]

Comemorarea în Cameră și Senat

(" Universul " , Adevărul " , " Facla " ș.a. , 3 dec.'34) [Vezi la fișierele partidelor respective](#)
Cameră /

[Djuvara](#) / 1 dec.'34

Evocă hotărârile provinciilor care s-au unit cu țara : Basarabia, Bucovina, Ardealul, Banatul

" Trebuie să se știe pretutindeni că , oricari ar fi disensiunile dintre noi în țară,

în căutarea celor mai potrivite mijloace pentru înălțarea Patriei noastre,

stăm cu toții strânși ca unul într-un singur gând și un singur suflet,

[LD : și nu era deloc așa !] în jurul Tronului ,

pentru apărarea cu orice preț a patrimoniului sfânt ..."

Face elogiul Miciei României din ultimul veac ; Vechiului Regat ; armatei ;

Regilor Carol I , Ferdinand și Reginei Maria ; Ion I.C.Brătianu ;

Dar ...nu spune nici o vorbă despre Adunarea de la Alba Iulia,

despre personalitățile ardelenilor , despre acel 1 decembrie comemorat ...

Dar ...elogiază faptele prințului Carol în primul război :

" Să ne înălțăm gândurile în clipa de față către Tron,

ușurând greaua sarcină de consolidare a Aceluia

spre care merg astăzi toate nădejtile și aspirațiile noastre ,

Rege care, pe când era încă prinț moștenitor , în timpul ocupației inamice , în cursul istoricului

Consiliului de Coroană de la Iași , în care aveau să se hotărască destinele noastre ,

a declarat , cu un curaj și cu o energie plină de însuflețirea tinereții ,

că El refuză a primi orice încercare de pace cu inamicul lipsită de demnitate ! [-----]

Astăzi nouă ne incumbă datoria grea a apărării și a întăririi patrimoniului moștenit.

Ținem să se știe că, în această scop, stăm cu toții strajă în jurul Lui [-----]

Față de uneltirile îndrăznețe ale vrăjmașilor patriei , răspundem hotărâți cu toții :

Nu, nu , niciodată ! Nici un petic din pământul sfânt și indivizibil al neamului românesc nu va putea fi atins de nimeni atât timp cât va ființa un suflet românesc !" -

-----
 # GH.Tătărăscu / 1dec.'34

[LD : iată pe Tătărăscu rostind cuvintele potrivite unui asemenea moment .

Nu se poate spune că nu devenise un bărbat de stat , omul cu cea mai mare răspundere , și nu se poate spune că nu se ținea de cuvânt în intenția destinderii .]

" În ziua acestei comemorări se cuvine să ne desfacem de tot ce este trecător, pentru a ne identifica numai cu ce este etern în rosturile neamului nostru .

În îndeplinirea acestei porunci, să aducem prinosul nostru de recunoștință tuturor acelor luptători și cărturari ai Ardealului, care au pățimit și s-au jertfit de-a lungul vremii pentru gândul Unirii. Să aducem apoi prinosul nostru de laudă marilor români cari în 1 decembrie 1918 , biruind toate lovirile și toate piedicile , au știut să împlinească voința generațiilor apuse.

" Să-i așezăm în slava acelei zile pe toți cei ce au pregătit și au desăvârșit acest mare fapt: pe Gh.Pop de Băsești, pe Branște, pe Mihaly, și pe Lucaci, și pe Vasile Goldiș, și pe Ștefan Cicio-Pop , pe toți cei morți și pe toți cei vii . [LD : aici trebuiau să se simtă Vaida și Maniu]

" Să-i așezăm alături de cetele de mii de plugari și de păstori , care ca la un apel al istoriei, au alergat din cele patru unghiuri ale țării în cetatea sfântă :

< noi vrem să ne unim cu țara ! > ;

să-i așezăm alături pe soldatii sfărâmători de hoatre cari, purtând steagurile eliberării , au pecetluit cu sângele regatului reînvierea Ardealului .

" Pe toți - dar pe toți să-i așezăm în slava acelei zile , care apostrofează România lui Ferdinand , întâiul Rege al tuturor românilor și încununează eforturile și muncile lui Ion I.C.Brătianu și ale sfetnicilor săi.

" Și apoi, slăvind această zi, să proclamăm din nou cu mâini împreunate ,

hotărârea de a păstra neatins regatul , pe care ni l-au încredințat jerfele martirilor și eroilor noștri, și să ne întărească în această hotărâre , zarva crescândă a celor cari , învinși de dreptatea istorică, nu vor să uite privilegiile silniciei "

[-----]

" În slujba idealurilor de muncă, de pace și de concordie, sub înțeleapta ocârmuire a lui Carol II consolidatorul , neamul nostru va continua să-și îndeplinească , în acest colț de lume, misiunea istorică ."

 # Dinu Brătianu

[**Și Dinu Brătianu vorbește ca un mare om de stat , ținând o cumpănă dreaptă pentru făuritorii României Mari : ardeleni, regățeni, armată, popor. Preamărește pe Marii Regi care au înfăptuit unirea, pe oamenii politici care au preparat-o ,pe marii viteji care s-au jertfit.]**

"În numele partidului național-liberal, mă asociez la cuvântarea președintelui nostru, pentru comemorarea unei zile mari în istoria neamului nostru.

Actul unirii nu este un act spontan,

ci a fost lung pregătit de generațiile care ne-au precedat .

"Simțământul originii comune și al unității neamului

l-au redeșteptat cronicarii și intelectualii ardeleni ,

simțământul patriotismului , luptătorii români de peste munți

și patrioții Principatelor Române cari s-au sacrificat pentru liberarea țării noastre.

Războiul independenței și războiul balcanic au dat poporului nostru încrederea

în virtuțile militare cu care se puteau cuceri teritoriile cotopte de stăpâniri străine.

" De dezvoltarea Vechiului Regat și de puterea lui militară , depindea viitorul românismului [----]

PNL are mândria de a fi cuprins în sânul său pe oamenii mari cari au preparat zilele fericite de azi

[-----] În acest moment , gândurile noastre recunoscătoare trebuie să meargă la Marii Regi care au preparat și înfăptuit Unirea, la oamenii politici care , luând o grea răspundere, ne-au dus la rezultatul mult dorit , și la sutele de mii de viteji și martiri cari,

prin sângele lor, au încheiat unirea ce sărbătorim azi. "

Aurel Neguș (PNL-g)

[În lipsa lui Gh.Brătianu ...]

Aniversarea trebuie să fie un prilej de cinstire a făuritorilor României întregite .

Ea trebuie să fie și un prilej de afirmare :

" Astăzi ni se contestă legitimitatea pe pământul Ardealului,

unde nu este colț care să nu fie stropit cu sângele și cu sudoarea noastră ,

pe acest pământ unde toți care au năvălit s-au dus, și toți care au stăruit au fost măcinați, numai noi am rămas, înfruntând toate loviturile și toată vitregia vremurilor.

" De aceea astăzi noi trebuie să răspundem :

Unirea noastră nu este o întâmplare , ea este veșnică și nepieritoare ,

pentru că izvorăște din resorturile adânci ale neamului românesc de pretutindeni . "

I.Petrovici (PNA-Goga

" În lipsa d.lui Octavian Goga, al cărui trecut politic și a cărui valoare simbolică

îi dau o autoritate netransmisibilă altuia și fac ca în această ocazie să fie aproape cu neputință de înlocuit, voi căuta totuși să spun câteva cuvinte

în numele partidului național-agrar.

" Sărbătoarea de astăzi nu este dintre acelea care să cunoască uzură.

Oricâți ani vor mai trece și oricâtă vreme se va mai depăna, celebrarea unei zile ca aceasta ,

va găsi totdeauna cale deschisă pentru inimi care vibrează și pentru suflete pline de recunoștință

, pentru marea reparațiune istorică , care după o derutantă întârziere,

a venit întregă, a venit totală.

" Prea mare a fost fericirea acestei regăsiri întârziate după veacuri de dezbinare vitregă, pentru

ca atât deprinderea cât și alte vicisitudini , care tocesc entuziasmul vieții sufletești,

să poată să aștearnă peste dânsa indiferența sau blazarea .

Și chiar dacă ar fi primejdie să se întâmple aceasta ,

au grijă să ne țină veșnic trează conștiința dușmanii noștri, prin clamările lor,

nemângâiați pentru ceea ce a fost , pentru ceea ce numai e, și, adăugăm ,

pentru ceea ce nu poate să mai fie.

" După ce au renunțat la statistici meșteșugite și la răstălmăciri istorice,

în cele din urmă s-au agățat vârtos de o altă idee, umplând lumea cu această afirmație

că ei sunt poporul cel mai cult din Orient, și că a fost un păcat că s-a sfârșit

un stat milenar, în avantajul statului românesc.

" Urmăresc de mulți ani congresele științifice internaționale , întrecerile spirituale

între popoare și pot afirma în chip obiectiv, nu povestind impresiile mele,

ci relatând impresiile altora, că în aceste întreceri spirituale

NICI O DATĂ ROMÂNIA N-A RĂMAS RUȘINATĂ ,

NICI O DATĂ N-AM AVUT OCAZIA SĂ GELOZIM MANIFESTĂRILE VECINILOR NOȘTRI

și sunt sigur că, dacă Ardealul ar fi fost să se ducă într-o astfel de împrejurare

de cine să-și lege soarta ,

CHIAR DACĂ AR FI UITAT GLASUL SÂNGELUI ȘI ALTE CONSIDERAȚIUNI ETNICE,

dar pe bune CONSIDERAȚII DE CULTURALITATE ,

n-am nici o grijă că s-ar fi întors la vechii asupritori și n-ar fi venit cu orgolie și cu frenezie ,

tot în hotarele țării românești. "

Ion Popa (Uniunea Agrară-Argetoianu) , discurs comemorativ, 1 dec.'34

(" Universul" , 3 dec.'34)

[LD : în lipsa lui Argetoianu din parlament]

Omagiază ziua de 1 decembrie , ca o pagină glorioasă în istoria lumii.

" În această zi sfântă [-----]trebuie să dispară dintre noi orice neînțelegeri ,

orice patimă, să uităm cu toții mizeria zilelor trecătoare,

să serbăm această zi la lumina curată a făcliei patriotismului creator,

ca să putem înțelege suprema jertfă a înaintașilor , care au procurat marea fericire

a generației noastre de astăzi, de a se găsi cu toții între hotarele în veci intangibile ale Românie

întregite . [-----]

Respectăm libertatea altora dintr-un sentiment de dreptate , răsărit în sufletul nostru din sugrumarea libertăților. Spre mulțumirea noastră, masele conștiente ale poporului secuiesc, au înțeles aceasta . Dovada, prezența în această incintă a deputaților aleși în secuime"

Pamfil Șeicaru (" Curentul ")

[LD : nu mă surprinde acest Șeicaru cu acuitatea sa ... uneori profetică.

Ceea ce mă surprinde ... sunt urechile astupate la astfel de avertismente]

" Nu ași fi luat cuvântul , vă mărturisesc ; dar tot timpul ședinței parcă m-am simțit și eu părtaș la o vină a noastră comună , că nu avem sărbătoreasca haină care se cuvine în ceasul acesta , când gândurile noastre trebuie să treacă chiar dincolo de 1 decembrie 1918, ca să depășească chiar data de 14 august 1916 ; când gândurile noastre trebuiau să urce în cursul vremii până la depărtații ani când am început să ne găsim și noi rosturile noastre , să ne căutăm originile noastre , să ne găsim chemările noastre .

" A vorbit aici d.Neguș. Îți aduci aminte dragă camarade , în 1910, când în casa ta , un elev de liceu din Vechiul Regat a fost găzduit de tine și cum tu ai scos seara târziu, de sub saltea, o Istorie a Românilor pe care o împărțea Liga Culturală , și am citit la olaltă capitolul despre Unirea tuturor țărilor românești sub Mihai Viteazul și cum ne-am pomenit atunci , în seara aceea, în casa ta, de la Brașov, cântând împreună "Deșteaptă-te Române!"

Și ne-am privit amândoi ochi în ochi și amândoi eram convinși că vom fi chemați să răsturnăm hotarele nedrepte și să fim la olaltă.

[-----]" În depărtare nu sunt semne de liniște.[-----]

Și dacă nici în preajma neliniștilor nu putem să tresărim , să ne amintim cât costă această Unire, ca să știm cât ne va costa să o păstrăm , atunci slabă nădejde de puterile ce vor fi mobilizate mâine și de hotărârea lor de apărare a dreptului. "

-----
col.P.Petrescu (PRȚ-Iunian)

[LD : Și Iunian lipsește din Parlament . Șefii partidelor mici parcă s-au înțeles !]

Datoria noastră de recunoștință față de făuritorii României întregite, poporului și conducătorilor săi.

Încrederea în viitorul națiunii , în virtuțile neamului , în conducătorii destinului românesc

-----
În Senat

Leonte Moldovanu

[LD : salută prezența în Senat a patriarhului Miron Cristea, a episcopului Hossu, a lui Vaida -Voevod ... care au adus actul de unire a Ardealului la regatul României. Evocă treptele desăvârșirii statului național unitar .]

" Se împlinesc azi 16 ani de când Adunarea Națională din Alba -Iulia a decis alipirea deapănarea și fără condițiuni cu Regatul României a ținuturilor de peste munți [...] Vineri, 6 decembrie 1918, au venit la București și au prezentat MSRegelui Ferdinand deciziunea poporului românesc relativă la Unire , cei patru reprezentanți ai neamului nostru de acolo.

Unul din ei, care au adus hotărârea , s-a stins în timpul acesta . El este Vasile Goldiș, a cărui amintire va rămâne neștearsă în memoria noastră.

Ceilalți trei sunt : Înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Miron Cristea, și Prea Sfinția Sa Episcopul Hossu , precum și d.Vaida - Voevod,

sunt prezenți în mijlocul nostru și noi îi salutăm cu toată dragostea și cu toată căldura , pentru că ei înfățișează și astăzi , cum au înfățișat și atunci , pornirea cea mare a sufletului românesc , de a trăi cu toții la olaltă.

" La 9 aprilie 1918 , Basarabia, prin libera voință a norodului, s-a reîntors la patria mamă ,

după 106 ani de despărțire silnică.

" La 28 noiembrie , același an, 1918, Bucovina, dulcea Bucovină, după 144 de ani de la răpire, prin intrigă și mită, prin Congresul său general de la Cernăuți, hotărăște necondiționata alipire și pentru vecie cu regatul român.

" La 1 decembrie 1918, poporul nostru din Ardeal și celelate părți de acolo, printr-un elan sufletesc fără margini, decide de asemeni unirea acelor ținuturi pe vecie și fără condițiuni, cu patria mamă.

" În chipul acesta se întregeste România Mare
cu toate ținuturile românești și cu toții fiii neamului nostru . "

[L.Mrazek](#) (președ. Academiei Române)

[LD : [Mrazek vorbește ca președinte al Academiei , nu ca membru al PNTJ](#)]

" A cerut cuvântul nu numai ca reprezentantul în Parlamentul țării

al celei mai înalte instituții culturale ale țării și al românismului,

dar și , mai ales, în virtutea dreptului ce decurge din rolul covârșitor

ce l-a avut Academia Română în procesul de Unire al tuturor românilor.

" Academia ia parte cu bucurie la sărbătorirea zilei de astăzi,

a zilei de amintire scumpă tuturor ținuturilor locuite de români,

ea ia parte și cu mândrie de a fi fost întâia instituție culturală înaintată pe temeiul unirei

de la 1859, cu menirea nu numai de a consolida această sfântă unire , cum i se zicea atunci,

dar pentru a pregăti întinderea acestei uniri

peste toate ținuturile românești ajunse sub stăpâniri de limbi străine.

" Prin însuși actul ei fundație și constituire , sunt 68 de atunci, [1866 ?]

Academia Română cuprindea de la început , pe reprezentanții graiului românesc,

tot ce românimea avea pe atunci mai bun și mai nobil.

Toate ținuturile aveau solii lor în acest întâi for al culturii integrale românești.

" Deopotrivă erau reprezentate atât Principatele de curând unite , cât și Ardealul și Banatul,

Bucovina și Basarabia și Aromânii. Acest raport între ținuturi s-a păstrat și până astăzi.

[-----]

" Suma energiilor seculare latente, devenite libere și acumulate în acest efort suprem,

din care a născut această unire , unirea Ardealului cu România transcarpatină ,

pe care o sărbătorim astăzi, este formidabil, incalculabil de mare

și nu există putere omenească ce ar putea vreodată să distrugă opera aceasta sublimă "

[Arthur Văitoianu](#) (PNL-georgist) / 1 dec.'34

[LD : [vorbește atât în calitate de fost luptător, cât și de reprezentant al PNL condus de Gh.Brătianu. Iorga, la pândă parcă, nu pregetă să atace iar partidele !](#)]

Evocă trecutul de lupte și sacrificii ale acestui popor ,ale armatei române ;

În numele PNL , condus de Gh.Brătianu , se asociază cuvintelor calde rostite de președintele

Senatului - Leonte Moldovanu, , cât și de președ. Academiei ,Ludovic Mrazek ,

în ce privește sărbătorirea de astăzi. ([aplauze](#))

-[Iorga](#) : Aplauzele noastre merg către generalii cari au luptat , către generalii de aici,

mai mult decât către reprezentanții unui club sau altui club. ([aplauze](#))

-[Văitoianu](#) : Aici nu facem politică , nu este vorba de aplauze adresate unui partid .

Aici eu am vorbit în numele unui partid, după cum oricare în țara asta are dreptul

să vorbească la tribună , dacă e competente - cum spun ardelenii -

să vorbească de la această tribună.

Eu declar că regret și mă mâhnește mult faptul că d.prof.Iorga a găsit cu cale

să arunce o săgeată.

-[Iorga](#) : Este un omagiu către d-ta .N-ai înțeles !

[L.Th.Florescu](#) (PLD)

[LD : [cred că venerabilul senator , fost ministru, nici nu mai avea partid.](#)

[Dar era o personalitate față de care mulți liberali se simțeau îndatorați](#)]

" Ordinea internațională , indispensabilă păcii lumii , n-a putut fi realizată

decât atunci când a fost așezată pe un pedestal de justiție și libertate .

" Tânguirile și amenințările celor cari se ridică contra acestei ordini și care au pierdut și un mare proces istoric, și un lot masiv de sclavi, sunt firești, căci sabia dreptății taie răni cari se închid cu greu , în lenta scurgere a timpului de azi.

" România întregită pentru vecie în hotarele ei firești , a realizat nu o unire teritorială, ci o adevărată contopire națională, în care cel mai aspru scrutator nu poate desluși aceea ce a fost din ceea ce este.

Suntem și vom fi o apă și-un pământ. [-----]

Partidul liberal-democrat sărbătorește cu dvs toți, sfânta zi de azi a întregirii, și se închină cu smerenie în fața icoanelor celor cari s-au jertfit pentru unitatea neamului "

IPSS Al.Niculescu , episcop al Lugojului

[LD : singurul care evocă chiar adunarea de la Alba Iulia ; firesc pentru un om al bisericii, nu se ferește de fraza patriotic -emoțională , patetică și de invocarea Dumnezeuului în același timp, apar toate ideile-forță care au stat la baza conștiinței naționale ardelenesti. iar eu îmi aduc aminte de întâlnirea mea cu supraviețutorii aceluși 1 dec., în 1968, când eram la " Magazin istoric" , și îmi povesteau același lucru :

Laurențiu Onea, Tiron Abani, Enea Grapini, Renoiu, Ani Cicio.Pop ș.a.]

" 1 decembrie 1918 ! Zi în veci vrednică de amintire pentru toți fiii neamului.

În această zi, fiii iobagilor de odinioară , urmașii coloniștilor romani din cuibul de vulturi al Ardealului, adunatu-s-au la Alba Iulia lui Mihai Viteazul și hotărât-a unirea pe veci cu Patria .Mamă : România.

" Cei o sută de mii veniți din munți și din câmpii , din toate colțurile Ardealului și Banatului, a Crișanei și Maramureșului, și din îndepărtata Ugocea, proclamară într-o spontană , o nestăpânită însuflețire , scuturarea lanțurilor sclaviei milenare , și , în temeiul principiului autodeterminării vestit de marele Wilson, unirea lor cu frații lor de sânge și de-o lege,

cari, mai norocoși, își câștigaseră de mult libertatea și independența "

" Cei ce au putut fi martori oculari ai delirului de entuziasm din acea zi istorică , când și-au dat mână cu mână cei cu inima română, de la vlădică până la opincă, elita intelectualilor și umilita ceată a țăranilor, mucenicinici anonimi ai cauzei naționale, vor păstra amintirea acelei zile ca pe cea mai de seamă din viața lor și le va fi cea mai dulce mângâiere , atunci când își vor da sufletul în mâinile Creatorului ."

" Eu cred d-lor senatori, că în acea zi tresărit-au de bucurie în mormântul lor Horia , Cloșca, și Crișan, Axente și Iancu, Balint și Corchiș, și Andreica , și toți eroii care au luptat cu spada pentru luibertatea noastră națională "

Ardealul își aduce aminte azi cu multă recunoștință de primirea triumfală pregătită de guvern,de Capitală, de regele Ferdinand loialul, delegaților Adunării de la Alba Iulia , aici, la București, Patriarhul Miron, episcopul Hossu, Vasile Goldiș și Al.Vaida -Voevod....

Ardealul își aduce aminte cu multă grațitudine și de intervenția armatei române , trasând prin vitejia sa granițele de Vest ale țării.

I.Mumuianu (LANC) : aluiziv naționalistă , dar fără ceva deosebit .

N.Jorga (PND)

[Nicolae Iorga este supărat .Pe toată lumea. Ține , de aceea, să fie cu orice preț ...

contra tuturor .În fond , vrea să nege meritul frunțașilor ardeleni - fără să-i numească , printre ei este vizat Vaida ,Maniu ș.a. -, vrea să nege și meritele PNL , ale lui Brătianu, și atunci rostește o poliloghie greu de descifrat devenind " apostolul anonimilor" , al iobagilor, al cărturarilor de sec. XIX, al ardelenilor care au trăit în regat ,numai a făuritorilor lui 1 decembrie,nu !

Eu nu știu cum voi desscrie în cartea mea... ranchiuna aceasta a lui.

Cred că , din acest p.d.v., el a fost menajat în epocă și mai târziu, iar istoricii l-au citat prin selectare și omisiune.]

El nu este partizanul comemorărilor , deoarece , cea mai bună comemorare este un adaos de miuncă splidară.

"Dacă m-am hotărât totuși să spun câteva cuvinte este că socot că trebuie să fie și o socotire de merite . Noi ne găsim în țara aceasta mare , pe care să dea Dumnezeu să o ținem cum se cuvine.

A fost făcută frumoasă , să știm s-o ținem frumoasă.

Nu cerșim la nimeni , fiindcă asta ar însemna că nu suntem în stare să o apărăm noi.

" Și nu speriem pe nimeni pentru că nu cuvintele de la această tribună apără România, ci ceea ce s-a văzut la manevrele din urmă , la care am vorbit și cu reprezentanți ai statelor străine. Și ceea ce s-a văzut la manevrele din urmă se poate rezuma în aceste cuvinte : cine pofește să ne clce hotarele , îl așteptăm.

" Peste meritele oricui, sunt două feluri de oameni , care, în unirea noastră românească, au avut mari merite , și care n-au nume, fiindcă sunt mii ,sunt sute de mii , sunt milioane , oameni care trebuie să fie comemorați :

sunt întâi, cei mulți, care n-au fost nici o dată lângă strein, cari n-au vorbit limba streinului, care nu au negociat cu streinul și care au rămas cu munca lor, cu sfânta lor încredere în viitorul neamului.

Pe aceștia nu trebuie să-i uităm.

" Și sunt aceia cari, ori dacă au rămas dincolo, au rezistat la toate momelile , la toate ofertele de răsplătire , căci puteau să ajungă sus, dacă încetau să fie români.

Ei au rămas la munca lor , la sudoarea lor de sânge , iobagii aceia din Ardeal, frați care, după ce s-a pierdut războiul , căci noi la început l-am pierdut ,

l-au făcut ei și au câștigat biruința.

Pe toți aceștia nu trebuie să-i uităm , pe mucenicii brazdei, pe frații de dincolo, care fără nici un alt gând decât de a sluji țara , au stat și au murit înaintea unui dușman care îl întâmpina cu arme perfecționate .

" Această unire a ieșit însă și din sufletul românesc , legat de un ideal, care a fost același în toate provinciile neamului.

De câteori este vorba de lucrurile de la 1918 , eu, ca istoric, văd răsărind înaintea mea figurile acelea mari , a bietului monah Samuil Micu , a dârzului latin făgărășan , mort în sărăcie și în casă străină, Șincai, a bunului părinte sfătuitori al neamului său cel mai înalt ideal, Petre Maior, și toți ardelenii , cu Lazăr în frunte , cari au venit aici și au făcut școală de credință și de ideal românesc. "

[LD : am citit de câteva ori fraza de mai jos. Nu înțeleg ce vrea să spună.

știu doar că reproșează unor ardeleni că ... nu au fost iredentiști ... pe vremea când România făcea politica Triplei Alianțe.]

" Nu pot să uit că atunci când o generație nouă , în această Românie, care . când România făcea , pentru apărare momentană , politica Triplei Alianțe ,

dincolo , în Ardeal, un singur glas -unul singur ! - din cei mai în vârstă

a rostit crezul de iredentism românesc : părintele Augustin Bunea,

neuitatul meu prieten, în momentul când din mijlocul intelectualității românești

de dincolo, veneau și anumite forțe din lături , care trebuiau să fie socotiți ca dușmani ,băieții de la Blaj, de la Sibiu și de la Brașov, școlarii anului 1913 ,

generația aceea care astăzi numără un poet ca Octavian Goga ,

un prozator ca Agârbiceanu , băieți care atunci își făceau ucenicia lor,

au avut îndrăzneala în fața străinilor să spună :

" Nu ! Noi nu vrem să trăim în Ungaria ! "

" Pentru gloria celor morți , pentru care în ochii noștri este acum o lacrimă,

pe care formele vieții sociale ne împiedică de a o vărsa pentru acei vii,

dintre care unii au fost scoborâți și scăzuți din viață

dar care în adâncul sufletului lor socotesc cel mai glorios moment din întreaga viață

a lor, acela când îndrăznesc să afirme și aici la București , ca și la Alba Iulia,

că nu este decât o singură soluție : unirea prin vărsare de sânge , prin războiul de aici dacă e nevoie, de acolo prin revoluție .

" Pentru gloria acestor tineri care i-am cunoscut în totul și pe care îi iubesc, am ridicat aceste cuvinte. "

[Isac Niemirower](#) (Şef rabin) - Cuvinte de preţuire pentru ziua aniversată
[Ziarul nu-i dă cuvântarea, dar este semnificativ că este reprezentantul singurei minorităţi care îşi exprimă solidaritatea cu naţiua română]

[Al.Lapedatu](#) (din partea guvernului)

Evocă actul de la Alba-Iulia , de la 1 dec.1918.

Precizează semnificaţia evenimentului : simbolul unităţii , solidarităţii şi al disciplinei ce a dominat conştiinţa naţională a neamului românesc în viaţa politică a fostei Ungarii, de la 1791 , de la Supplex Libelus Valachorum , până la 1918, la Unire.

Subliniază caracteristica celor două uniri : unirea mică, de la 1859, pentru ţara cea veche ; unirea mare, de la 1918, pentru ţara cea nouă.

Preamăreşte amintirea duiosă a celor trei mari conducători ai Adunării :

Gh.Pop de Băseşti (preşedintele) Şt.Cicio Pop (organizatorul) şi Vasile Goldiş (raportorul) grandioasei manifestări naţionale.

"Legătura dintre cele două evenimente este coincidenţa , într-adevăr minunată,

că pe când la Alba Iulia se aclama unirea politică,

la Bucureşti, în aceeaşi zi, se petrecea primirea triumfală în Capitala ţării

a Regelui unităţii naţionale şi a glorioasei sale oştiri "

Omagierea 1 dec 1918 în Parlament / 1 dec.'34

[I.Mihalache](#) , declaraţie de presă : de ce nu a vorbit PNŢ în Parlament , 1 dec.'34

[Iuliu Maniu](#) , [I.Mihalache](#), [Sauciuc Săveanu](#), [prof.Costăchescu](#)

omagiarea unirii Ardealului cu România, club PNŢ, 2 dec.'34

(" Adevărul " , "Dimineaţa " , "Facla " , 3 dec.'34)

[LD : PNŢ se comportă la Bucureşti , precum , altădată, PNR , la Budapesta .

Boicotează parlamentul român, precum au boicotat încoronarea de la Alba Iulia,

precum au boicotat participarea la dezbaterile constituantei.

Trebuie să consacru o pagină acestei erori , acestei miopii, acestei anomalii, acestei crivde , acestei metode , cu care ... ardelenii au contaminat viaţa politică românească.

Despre unire vorbesc cu toţii frumos. Nu contest dar nici nu consemnez .

Încerc să le înţeleg frustrările. Poate unde la Parlament... au fost evocaţi ardelenii ,

fără ca numele lui Maniu să fie rostit ?] [Vezi fişier PNŢ XI](#)

Facla /

În şedinţa Camerei , consacrată unirii cu Ardealul,

n-a luat cuvântul nici un reprezentant al PNŢ .

După terminarea şedinţei, Ion Mihalache a făcut această declaraţie presei :

" N-am luat azi cuvântul din două motive .Pentru că, cum am declarat şi în alte împrejurări,

Partidul liberal, prin atitudinea lui , a făcut cu neputinţă alte raporturi cu partidul naţional-ţărănesc, decât cele de război permanent.

Nu s-ar fi dat , prin urmare, justa interpretare declaraţiilor noastre de deplină solidaritate naţională pentru apărarea patrimoniului comun obţinut prin voinţa unanimă a întregii suflări româneşti.

" În al doilea rând, n-am vrut să se creadă că facem capital de partid,

din ceea ce de mult a devenit capital naţional.

Slăvim actul unirii prin tăcere şi vom şti să tragem învăţământul evenimentelor de la 1916- 1918 şi să împlinim poruncile prezentului. "

Facla /

PNŢ a comemorat ziua de 1 decembrie la clubul său , a doua zi.

Au participat d-nii I.Mihalache,

Iuliu Maniu, M.Popovici, DRloaniţescu, parlamentari şi membri ai partidului

Au luat cuvântul : Maniu, Mihalache, Sauciuc Săveanu, N.Costăchescu .

Liga Antirevizionistă Română. Ateneu.

("Universul " / 1 dec. '34

[LD : în timp ce în Parlament, era comemorarea ... La Ateneu, prin străduinţele LAR ,

se desfășura această manifestare ...despre care nu știu ce să mai spun....]

Ateneul român , s-a comemorat Unirea Ardealului , sub organizarea *Ligii Antirevizioniste* .
ora 10. Au sosit la Ateneu delegațiile Asociațiilor patriotice și profesionale,c u drapele,
au luat loc în lojele superioare .

Pe estradă , reprezentanții clerului , a oficialităților, președinții de asociații , veterani,
ofițeri și grade inferioare .

Ora 11. Au luat cuvântul : patriarhul Miron Cristea , Stelian Popescu (dir." Universul") ,
[I.Nistor](#) (ministrul Muncii) , [dr.N.Lupu](#) (ex ministru , PNT) , d-na Alexandrina Cantacuzino
(președ.Femeilor ortodoxe) , [g-ral Văitoianu](#) (ex-prim ministru , PNL-Gh.Brătianu) ,
[Gr.Trancu -Iași](#) (ex-ministru , PP-Averescu) , [DRIoanițescu](#) (ex-ministr, PNT) ,
CLNaumescu (președ. Uniunii Avocaților) ș.a.

Ora ? După terminarea cuvântărilor , delegațiile s-au încolonat cu drapele , muzici,
Cortegiul a străbătut Calea Victoriei, a fost salutat de MSR Carol , din balconul palatului regal, și
au mers în Parcul Libertății , la statuia eroului necunoscut .

 # IPSS Patriarhul Miron Cristea / 1 dec.'34

Evocă măreția adunării de la Alba Iulia ; el era , pe atunci, episcop al Banatului - povestește cum
a luat cuvântul ; evocă venirea la București - în delegația de 4 - cu Actul Unirii ; respinge acțiunile
revizioniste ale Ungariei ; laudă inițiativa lui Stelian Popescu , organizarea LAR ;
îndeamnă la solidaritate și înălțare sufletească națională ;

 # Ion Nistor (ministr.Muncii) / 1 dec.'34

Evocă luptele românilor , de-a lungul veacurilor ; evocă adunările naționale de unire - Basarabia,
Bucovina, Ardeal ; respinge revizionismul maghiar :

" Hotarele țării noastre n-au fost trasate la masa verde a diplomației , cum se obișnuia pe vremuri
. Ele au fost așezate temeinic prin voința unanimă a neamului , exprimată în mod liber și
hotărâtor, la Congresele Naționale de la Chișinău , Cernăuți și Alba Iulia .

" Hotarele țării noastre coincid cu expansiunea etnică a națiunii române.

Ele nu cuprind teritorii în care conștiința solidarității naționale să nu fi fost totdeauna vie și activă.

În cuprinsul acestor hotare neamul nostru, în ciuda vijeliilor seculare,
și-a conservat rasa, limba și credința.

În cuprinsul acestor hotare , poporul român s-a împărțit de farmecul libertății și al
independenței, bunuri sfinte și ideale, pentru apărarea cărora el este obișnuit a nu precupeți
nimic, ci să jertfim tot , până și viața .

" Iată de ce credem că , în fața hotărârii noastre bărbătești ,

de a păstra neștirbite aceste hotare ,

visurile revizioniste ale unora vor trebui să dispară ,

cum dispar și se sting la soare negurile otrăvitoare .

Iar dacă ele ar continua să persiste, atunci nu ne vom sfii de a împrăpăta , acolo unde trebuie ,
amintiri vechi și prea curând uitate , că vadurile Tisei n-au fost așa de greu de trecut precum se
credea.

Este bine să se știe că poporul român, unit politicește într-o singură țară și contopit sufletește
într-un singur gând, este astăzi, mai mult ca oricând, în stare de a-și apăra hotarele.

De aceea , putem privi cu deplină liniște și încredere în viitor ,

câtă vreme ne simțim una cu dorul nostru de muncă , în spiritul nostru de jertfă și

în dragostea și încrederea noastră față de augustul nostru Suveran, Majestatea Sa Regele Carol
al II-lea, în care națiunea română întreagă , vede pe vajnicul și aprigul apărător al hotarelor țării .

La glasul sinistru de revizuire al unora, noi răspundem cu încredere și hotărâre :

<Trăiască armata română biruitoare ! > <Trăiască Regele, apărător de hotare ! >"

 # G-ral Văitoianu

[LD : vorbește în calitatea sa de fost prim-ministru , de ostaș și de reprezentant al PNL-g)

Evocă amintiri de război ; evocă bucuria unirii ; laudă inițiativa lui Stelian Popescu de organizare
a LAR , pentru cultivarea sentimentelor patriotice .

" Dle Stelian Popescu , ați întreprins de câțva timp, o operă măreață și plină de avântul cel mai
cald , care duce și răspândește pe toată întinderea țării noastre iubite,
izbucnirea sentimentelor de cel mai adânc dispreț, pentru cei de peste hotare ,
care cred, încă își fac iluzia , că morții se mai pot întoarce de la groapă.

În capetele lor seci, goale, volbură vântul nebuniei ; volbură revizionismul.
S-ar părea că , dată firea românului, blajină, răbdătoare ,
opera dvs pătrunde nu cu greutate ,
dar că izbucnirile nu au investmântat încă toată amploarea , pe care o comportă ,
pe toată întinderea țării, această acțiune. Nu, eu am adâncă convingere că astăzi, pretutindeni,
sămânța aruncată de dvs a prins rădăcini adânci,
și că prilejul va fi , spre nefericirea celor care i-ar da naștere ,
ar dovedi că această fire blajină și îngăduitoare se va schimba brusc,
într-o vajnică reacțiune , căreia nimic nu va putea să-i fie stavilă.
" Dar cred că , așa cum ați întreprins această măreață operă,
veți întreprinde hotărât o cruciadă ,
zi de zi, ceas cu ceas, până la aducerea la îndeplinire a ei :
cruciada pentru realizarea mijloacelor de apărare ,
ca acolo unde înțelepciunea va lipsi, oastea să hotărăscă ." [-----]

Dr.Lupu

[LD : discurs populist , neoașist, demagogic ; istorie vulgarizată ;]

Evocă dezideratul unității românești de-a-lungul istoriei .

Elogiază poporul român și întinderea civilizației sale :

" *tot Balcanul vorbește românește* " ; " *în Moravia găsim costumele noastre* " ;

" *în Croația , bucatele moștenite de la strămoșii noștri* " ,

" *peste Nistru , sunt sate românești , până la Moscova și mai departe de ea* "

" Istoria ne confirmă existența noastră pe toate aceste meleaguri ,
dar ne spune și suferința pe care am îndurat-o .

Am îndurat-o din cauza unui mare defect care se găsea împlântat

alături de toate marile calități ale poporului român : lipsa de unire .

Nu ne doare sufletul uitându-ne înapoi și văzând cum moldovenii și muntenii ,
oameni care vorbeau aceeași limbă, născuți din aceeași mamă ,

care s-au bătut patru secole ca chiorii ?

Este astăzi momentul să tragem învățături și să rupem acest defect ,
zvârlindu-l dușmanului " [-----]

#Al.Vaida - Voevod , Cuvântare , / evocare : 1 dec.1918 / , Oradea , 1 dec.1934
("Adevărul " , 5 dec.'34)

[LD : Vaida evocă mai ales episoadele în care a avut un rol central.

Consfătuirea de la Oradea (12 oct) și declarația din parlamentul budapestan .

Dar o face cu destulă modestie, dând fiecăruia ce i se cuvine.

Nu știu dacă era chiar pe 1 decembrie, deoarece este semnalat în Senat,
de către Leonte Moldovanu , și nu este prezent la întrunirea de la club PNTJ (2 dec.)]

Vezi fișier PNTJ XI

Victor Iamandi (subsecretar Interne, istoric) , conferință radio , 1 dec. '34
("Adevărul " , 5 dec.'34)

A vorbit despre mișcarea de libertate a celor două principate răzlețe și robite,
care au reușit să facă o țară mare și puternică. A fost sacrificiul întregului popor .

A arătat rolul regelui Ferdinand și al lui I.C.Brătianu.

Stelian Popescu (dir." Universul ") , conferință radio, 1 dec.'34
("Adevărul " , 5 dec.'34)

Evocă marea adunare de la Alba Iulia.

Înfierează mișcarea revizionistă pornită de Ungaria.

Octavian Goga (PNA) , conferință la Fundația Carol : unirea Ardealului , 1 dec.'34
("Facla " , 3 dec.'34)

Ion Lupaș (ex.ministru , membru al Academiei , președ. Ligii Antirevizioniste din Ardeal) ,

[LD nu știu dacă este în PP-Averescu sau a mers la PNA -Goga] conferință, Arad, 1 dec.'34
LAR a sărbătorit 1 dec. cu mari ceremonii : te-deum la catedrală ; festival artistic la sala teatrului ,la care au participat mii de cetățeni, la care au ținut cuvântări episcopul Grigorie Comșa și Ion Lupaș ; banchet al foștilor voluntari (Cercul Românesc)
Lupaș / 1 dec.'34
Revizionismul străin și budapestan și cum trebuie luptat împotriva sa

---

6.) Leon Scridon (PNA) , discurs la mesaj, 4 dec.'34

(DAD, MO 8, șed. din 4 dec.'34 , p. 82-83)

[LD : Goga lipsește din parlament, deși este în țară.Mesajul său este transmis de Leon Scridon . Fără echivocuri. Motivată prin starea internațională (germenul conflagrației mondiale) și internă (anarhie, conspirații , demagogii) : antidemocrație , autoritate , ordine , guvern de mână forte .

[-----]

" Doliul întins asupra proaspetelor morminte [regele Alexandru, Barthou] nu ne-a împiedicat să scoatem din această lecție tragică învățăminte stropite cu sânge.

Am înțeles că pândesc în umbră la toate răspântiile vrăjmașe ,
turburătorii liniștei noastre scump plătite , urzindu-și planul lor criminal ,
la adăpostul unei prea îngăduitoare toleranțe.

" Un fals umanitarism acoperă cele mai distrugătoare gânduri,

iar ucigașii își pregătesc loviturile lor îndrăznețe

sub ocrotirea generoasei slăbiciuni a ospitalității ." [-----]

Scridon / 4 dec.'34

▣ Motivație : Starea internă

▣ Criza morală .

[LD : citit de Scridon , fraza este , fără îndoială , a lui Goga .

Descrierea simptomelor și stabilirea diagnosticului , reală, patetică, rafinată.

Patosul și îndemnul orgolios la trezire, poetic și orgolios.

Sigur , discutabile : calea , metodele și adjudecarea puterii]

" Tabloul stărilor din țară , din nefericire, nu-i mai îmbucurător.

Alături de supărătoarea criză economică, până la capătul căreia s-ar părea că mai avem de străbătut o lungă perioadă de zbucium, s-a abătut asupra societății românești ,
o criză morală neasemănat mai gravă , ale cărei consecințe paralizante le întâlnim la tot pasul.

" Pătura noastră conducătoare , prinsă în obezile unei descurajări generale,

dă semne de vădită oboseală , înlocuind printr-un criticism înăcrit avântul constructiv

, de care în mod firesc ar trebui să se lase purtată , la început de viață nouă

în largile hotare ale Patriei întregite. La 16 ani după îndeplinirea unității noastre naționale,

ne înfățișăm cu neașteptate scăderi de voință și cu nevrednice manifestări de scepticism ,

ca și când am fi o țară învinsă, iar nu o puternică națiune,

care prin sacrificii eroice s-a ridicat deasupra nedreptății din trecut ,

tăindu-și cu brațe vâjnoase o perspectivă de lumină spre mari realizări ale energiei creatoare."

[-----]

Minus: Indulgența culpabilă

" Avem însă, la rândul nostru, îndatorirea severă de a contribui

la redresarea sufletească a României ,

opriind la vreme valul de îndoială și de renunțare , care crește neconținut la orizont.

Nu am avea dreptul să cerem altora jerfe pentru interesul obștesc ,

dacă am consimțit din partea noastră printr-o indulgență culpabilă ,

să lăsăm crime nepedepsite și ticăloși nepedepsiți.

Toate pagubele aduse avutului Statului vor trebui să fie reparate ;

toți vinovații vor trebui să-și ia răsplata , cu atât mai aspră cu cât făptuitorul a fost ridicat

prin mijloace mai nedemne până sus pe scara ierarhiei sociale.

Mesajul Regal , recunoscând nevoia unei mai grabnice urmări a prevaricatorilor banului public, anunță un *proiect de lege al responsabilității ministeriale* care să creeze garanții mai puternice pentru înfrânarea abuzurilor și pentru mai buna gospodărire a bogăției naționale.

Pedepsirea vinovaților !

Nu știm întrucât această lege nouă va reuși să dea rezultatele dorite , trecând peste piedicile actualei Constituții , după cum rămâne să vedem în ce măsură dispozițiile ei vor ajunge să lovească în chip retroactiv abaterile săvârșite până acum.

În orice caz, ideea de sancțiune și-a croit o albie adâncă și va trebui aplicată cu toate urmările ei, începând cu procesul contractului " Skoda" , oferind un regretabil prilej de îmbogățire fără cauză, pe seama unor lacomi profitori ridicăți până pe culmile puterii,

prin speculații fără scrupul a naivității populare " (**aplauze la majorități**) [-----]
Scridon / 4 dec.'34

▣ **Așa- zisa democrație... versus**

▣ **Ideologia și programul PNA**

" Prefacerea pe care o dorim și o căutăm nu se va realiza nici o dată , cu mijloacele prea cunoscute și atât de repede învechite ale așa - zisei democrații de la noi.

Aici nu se mai cere o schimbare de regim, ci o radicală transformare de ideologie.

Nici o îmbunătățire nu va fi posibilă , fără înlăturarea definitivă a demagogiei

care a zăpăcit atâtea capete , și fără înmormântarea deplină a acelu cult al electoralului care pune necurmăte obstacole de-a- curmezișul unei guvernări active.

" Partidul Liberal de la 1918 încoace , prin întreaga lui activitate ,

a alimentat la rândul său această demagogie, practicând deopotrivă cultul electoralului , cu teama nemărturisită ca nu cumva să se dea bătut

în această luptă de concurență pe frontul votului universal." [-----]

L.Scridon / 4 dec.'34

7.) dr. M.Isăcescu (PȚ - Constanța - fără Lupu) , discurs la Mesaj, 10 dec.'34

(DAD, MO 12, șed. din 10 dec.'34 , p. 164- 170)

[LD : Venit din partea unui partid mic, de curând decapitat de șef - prin plecarea dr Lupu cu masiv grup parlamentar- nu știu dacă trebuie să regret că nu au mers și ei la fuziunea cu PNT sau că ... prin programul propus , continuă acel țărănism generos , chiar dacă utopic, provocând la meditație clasa politică.]

/ Reforma administrației publice : descentralizare , despoliticianizare /

/ *Legea răspunderii ministeriale* = răspundere morală /

specularea votului universal/ relaxarea morală / corupția /

Isăcescu / 10 dec.'34

▣ **Reforma administrativă**

[LD : Mesajul anunțase și Tătărăscu explicase pe larg , reforma administrativă inițiată de guvern.Punct esențial : despoliticianizarea administrației.

Isăcescu se pronunță , alții nu o făcuseră !]

" Principiul despoliticianizării administrațiilor publice,

stă la baza programului Partidului Țărănesc (**aplauze la PȚ**)

Noi considerăm pe primari și pe prefecti , ca gospodari de specialitate , ca magistrați administrativi, și înțelegem ca ei să fie scoși cu desăvârșire

de sub influențele politice de partid. "

Raportorul la Mesaj, a emis același deziderat , dar , având în vedere practicile PNL,

" noi îi contestăm sinceritatea acestei dorințe "

" Cine nu știe că a guverna este a lua în exploatare resursele comunelor și județelor

în folosul partizanilor politici ?

Astăzi, ca și ieri, primarul sau prefectul, cu rare excepțiuni, nu citesc conținutul petițiilor ce li se adresează, ci se uită întâi să vadă cine le semnează.

Dacă sunt < de-ai noștri >, li se dă toată atențiunea, iar **dacă** fac altă politică, cererea este pur și simplu respinsă, și dacă petiția este prezentată de chiar autorul ei, i se mai spune :< ei, ce să-ți fac, dacă faci altă politică ! >

[-----]

" Numai în acest fel credem noi, ca administrația locală va avea pricepere și continuitate și, pusă la adăpost de tentațiuni și abuzuri în folosul partizanilor partidelor, vremelnic la cârma țării " (aplauze la PT)

Isăcescu / 10 dec.'34

▣ Răspunderea ministerială

▣ Răspundere morală

[LD : este foarte interesant ! Isăcescu nu atacă nici pe acest subiect PNȚ.

Nici măcar pe chestia Skoda ! Și este, în mare, de acord cu ... programul guvernamental]

"Suntem de acord a constata, împreună cu d.raportor,

că relaxarea morală de după război,

a învăluit cu o permanentă suspiciune - adesea îndreptățită și dovedită, adăugăm noi - toată viața noastră de Stat .

Apetitul îmbogățirii ...

Era natural să fie așa din cauze intrinseci ale războiului, dar și din cauza degradării politice după război.

" Partidele, **chiar când** s-au creat în idei programatice, de îndată ce au venit la cârma Statului, le-au abandonat, pentru a da frâu liber partizanilor a se îmbogăți, cu sau fără forme legale " (aplauze la PT)

Specularea votului universal...

" Votul universal - dat, ca și reforma agrară sub presiunea împrejurărilor - a găsit poporul încă nepregătit pentru exercitarea sa .

" Toate elementele care nu au fost în stare prin munca lor proprie să-și facă un rost în viață - o profesiune rentabilă și onorabilă - au încălecat pe votul universal și, abuzând în mod criminal de buna credință a cetățenilor, s-au suit acolo unde nu-i indica nici pregătirea, nici capacitatea și, de multe ori, nici cinstea . (aplauze la PT)

Relaxare morală și suspiciune...

" Acești speculanți ai votului universal, au transformat politica într-o profesiune, speculând încrederea ce li s-a dat, pentru a se îmbogăți pe spinarea și din munca tocmai a acelor acare i-au ales.

" Acestora li se datorește - și cu drept cuvânt - relaxarea morală și suspiciunea ce învăluește viața noastră de Stat .Acești profitori ai politicii, ai votului universal, ajunși acolo unde, înainte de război, nici nu s-ar fi încumetat să viseze, au contribuit, prin măsurile luate și din nepricepere și din rea credință, la discreditul chiar al instituțiilor de Stat " (aplauze la PT)

Corupția funcționarilor ..

" Tot practicilor nefaste de după război, pentru căpățuirea partizanilor, se datorește și răsturnarea valorilor, ca pregătire și moralitate .

Au avansat funcționarii nu după nevoile serviciilor, a meritelor, a drepturilor, ci după cum erau devotați și oameni de casă și de club.

" Grație acestui sistem, s-a ajuns azi la o pleoră de directori și directori generali, de inspectori și inspectori generali, bine plătiți din care unii nu fac nimic, iar serviciile efective au fost lăsate peseama micilor funcționari cu lefuri de mizerie. "

Răspundere morală !

"Semnalând cauzele, suntem în deplin acord și în linia ideologiei noastre, cerând, împreună cu d.raportor, legiferarea responsabilității ministeriale ca și a funcționarilor publici

Pretinzându-le pricepere și muncă și făcându-i responsabili,
suntem datori de a le acorda și o remunerație care să țină seama de pregătirea , serviciul,
rolul social , greutățile familiare și standardul de viață .

Procedând altfel , ar însemna să facem o lege și imorală și inficace " (aplauze la PT)

[-----]

Dar , dacă înțelegem să facem toate sacrificiile pentru ca armata să fie bine hrănită,
bine îmbrăcată, și înzestrată cu cel mai modern armament,

nu înțelegem a încuraja risipa celor peste 30 de ținute ale ofițerilor !

Trupa și ofițerii n-au nevoie decât de 2 feluri de uniforme, pentru serviciu și pentru demnitate.

[-----]

Isăcescu / 10 dec.'34

8.) Atentatul de la Marsilia în discuția Societății Națiunilor, Geneva, 7 -10 dec.'34

Nicolae Titulescu - discurs . (BCS, Mss 16.668)

(" Universul " , 9, 10 dec.'34 ; " Facla" , 12 dec.'34)

[LD : un episod în care unitatea *Micii Înțelegeri* s-a manifestat exemplar.

n episod în care încrederea în *Liga Națiunilor* încă nu fusese spulberată.

Un episod în care Titulescu a strălucit, din nou, la Geneva, ca purtător de cuvânt
al *Micii Înțelegeri*, ca apărător al intereselor românești.

Bine-nțeles că acest lucru a avut un puternic ecou în țară]

Sublinierile, supratitlurile, colorările ,îmi aparțin.

Doc.integral-fișier *Politica externă*

/ Memoriul iugoslav - atentatul de la Marsilia și duplicitatea Ungariei /

/ Ieftici - p.d.v. Iugoslav / Eckart - p.d .v. maghiar / Titulescu - intervenție la Eckhardt /

/ Tewfic Rustu - p.d.v.Turcia / Eduard Beneș - p.d.v. Cehoslovacia /

/ Titulescu - p.d.v. al *Micii Înlegeri*- replică lui Erckhardt :

-Solidaritatea funcțională româno -iugoslavă : doliul Iugoslaviae = doliul României ;

-Solidaritatea tradițională româno -franceză : ce atinge Franța = atinge România ;

-Atmosfera moral-politică la Societatea Naiunilor ;

-România -Ungaria : Comit.de dezarmare morală, Geneva, 1932, 1933 ;

-Ungaria : calomnierea Micii Înțelegeri , calomnierea României ;

-Vechimea și tradițiile României - propaganda revizionistă maghiară ;

-Veleitățile revizionismului maghiar ; pretinsa justiție maghiară /

-Legătura dintre revizionism și terorism ;

-Răspunsul României : spiritualizarea frontierelor ;

N Titulescu / 10 dec.'34

---

9) Iosif Willer (PNM) , discurs la Mesaj, 11 dec.'34

(DAD, MO 13, șed. din 11 dec.'34, p. 205-206)

[LD : în acele zile, la Societatea Națiunilor, se dezbătea *Memoriul iugoslav* privind
complicitatea Ungariei în atentatul de la Marsilia. Nicolae Titulescu, în numele Micii Înțelegeri ,
ține un discurs virulent contra revizionismului maghiar , prilej cu care atinge și problema
minorităților. Pe de altă parte , în luna decembrie se desfășuraseră ample acțiuni
sub egida *Ligii Antirevizioniste* .

Mesajul și *Răspunsul la Mesaj* nu cuprindeau nici un pasaj privind minoritățile .

În finalul discursului el propune concret : comisie parlamentară care să pregătească
reglementarea problemei minoritare]

[-----]

Iosif Willer / 11 dec.'34

▣ Partidele și problema minorităților

" D-le președinte, d-lor deputați, ani de ani , cu ocazia discuției la Mesaj, reprezentanții tuturor
partidelor se perindă la această tribună , pentru a-și desvolta concepția lor politică .

Cu acest prilej, majoritatea folosește ocaziunea pentru a-și manifesta în mod solemn credința ei în guvern, opozitia, pentru a enumera greșelile și omisiunile guvernării, făcute de majoritate, pe care o găsește neaptă de a conduce cârma țării.

" Chiar și partidele popoarelor minoritare au luat parte totdeauna la această discuție, înșirând doleanțele și revendicările cele mai arzătoare, redactate în forma unei declarații concise.

" D-lor, examinând în mod cumpătat drumul bătut până acum, atât de majoritate cât și de minorități,

trebuie recunoscut că aceasta nu ne-a adus la nici un rezultat.

[-----]

Iosif Willer / 11 dec.'34

▣ Soarta maghiarimii

▣ Situația internațională

" Vorbind de minoritatea maghiară, tristul adevăr este că viața noastră este determinată de împrejurări asupra cărora tocmai noi nu avem nici o influență.

Fac aluzie, înainte de toate, la politica externă ale cărei oscilații, în primul rând, le resimțim și chiar le suferim noi.

Soarta maghiarimei din România a devenit o simplă anexă în fluctuațiile politicii externe, cu toate că fiecare politician român obiectiv trebuie să recunoască că frunzașii populației maghiare de aici, nici o dată n-au ventilat iluzia unor eventualități, din contră, cu consecvență de fier ne menținem pe câmpul realităților și poporul însăși dă dovada de o mare sobrietate."

[-----]

Iosif Willer / 11 dec.'34

▣ Maghiarii - ostaticii de război ?!

▣ Doleanțele maghiarilor

[LD : chiar așa ! Cât de dreptă poate fi ținută balanța lucidității și adevărului, în problema loialității minorităților față de țara-mumă și față de țara nouă?

Cred că este un prag care nu se putea trece, și că avea dreptate Titulescu când vorbea de spiritualitatea fruntariilor. Dar despre asta, încă, nu putea fi vorba !]

" D-lor, trebuie să recunosc - și aici fac aluzie la frumoasa cuvântare a ante vorbitorului meu [LD : Romulus Seșanu ?] - că și o regulă a curtuoziei parlamentare,

mă obligă să fac reflexie la cuvântarea aceasta, să spunem că suntem foarte recunoscători pentru inteligența și frumoasele cuvinte folosite de d-sa, găsite pentru a caracteriza o dorită relațiune între poporul majoritar și minoritățile din această țară.

" Trebuie să vă răspund, însă, d-lor deputați, că aceste cuvinte ar trebui realizate cu o reciprocă bunăvoință, căci, până acum, nu simțim nici căldură amicală, nici înțelegere, ci, câte o dată, dacă îmi permiteți această franchetă, simțim, din contra, că sântem tratați ca niște ostatici într-un război care s-a terminat de mult, ori care nici nu a izbucnit încă și ferească Dumnezeu să izbucnească ! "

" Ni s-a pretins, în nenumărate rânduri, o atitudine care întrece obligațiunea firească a fidelității și a lealității cetățenești.

Se pretinde, se așteaptă de la noi, o atitudine, după care noi am stigmatiza și am desaproba, în mod brutal, proprii noștri consăngeni, o atitudine care ne-ar expune, în primul rând, desaprobarii și desgustului chiar al dvs, fără de a avea măcar un pic de speranță că, prin primirea unui astfel de rol, desonorant pentru noi, ar avea cea mai mică consecință reală,

cel mai mic folos real pentru popoarele minoritare ."

" Sunt departe de intenția de-a vă înșira din nou , cum am făcut-o timp de 15 ani ,
doleanțele noastre , cerințele noastre . Le cunoașteți dvs , tot așa de bine ca mine. "
Iosif Willer / 11 dec.'34

10.) Leon Grigorescu (PNL) , discurs la mesaj, 12 dec.

Al Radian, Armd.Călinescu - intervenții polemice

Vict.Iamandi - intervenții polemice în dezbateri ;
(DAD, MO 14, șed. din 12 dec.'34, p. 223-226)

[LD : nu știu absolut nimic despre acest liberal . Este primit cu vii aplauze la tribună
și se gândește la cercetătorul de mai târziu , încât mă simt îndatorată să-l ascult.

Va fi un prilej de meditație , privind posibilitatea de a face " istorie contemporană "

Mi se pare interesant să urmăresc evoluția lui Iamandi și Călinescu - aprigi apărători , atunci ,
ai guvernării prin partide - deveniți peste 4 ani ... aprigi inamici ai aceluiași sistem , colaboratori ai
regimului lui Carol] Doc. integral- fișier PNL IX

[-----]

Leon Grigorescu / 12 dec.'34

▣ Moravuri politice

Viața politică cu diversele ei manifestări , înregistrează prefaceri și coborâșuri penibile.
Se desfac prietenii care durau de decenii ; partidele sunt sfâșiate de coterii ;
coteriile iau firme de partide ; este vremea tuturor îndrăznenilor , este vremea tuturor
imposturilor ; un arivism feroce care înspăimântă , o lipsă de decență care degradează.
Criza mondială este adâncită și întreită de criza interioară :

criza de autoritate, criza de competență și criza moravurilor politice.

Asupra țării întregi s-a abătut un val cumplit de sărăcie , de suferință , de nesiguranță.

Leon Grigorescu / 12 dec.'34

▣ Mișcările extremiste .

▣ Dizolvarea Gărzii de Fier.

▣ Asasinarea lui Duca

În acest mediu atât de prielnic curentelor de destrămare socială ,
au putut prinde tot mai mult teren mișcările extremiste.

Deja guvernul s-a văzut obligat să recurgă la măsuri excepționale ,
și să reprime sângeros mișcarea comunistă de la Atelierele c.f.r .

Iar în ultimele zile ale regimului trecut , s-a produs o puternică recrudescență
a mișcărilor extremiste de dreapta

Organizații înarmate cutreieră și se instruiă în voie pe străzile Bucureștiului.

Acele mișcări, nestăvilite la timp, au luat o dezvoltare din ce în ce mai mare ,
organizate militarmente, înarmate și utilizate din fonduri a căror proveniență și
astăzi au rămas un semn de întrebare , speculând entuziasmul și naivitatea adolescenței
întrebuințând consemne , încredințând misiuni secrete și urmărind lovituri politice,
prin mijloace violente ,constituiau un real pericol de Stat .

" Ca atare una din primele măsuri ale noului guvern liberal a fost dizolvarea acelor organizații.

Urmările se cunosc. Cutezanța și inconștiența au mers atât de departe ,
încât s-a ajuns la oroarea atentatului de la Sinaia.

" Ion G.Duca , prim-ministru al țării pe care atâtă ani a slujit-o cu devotament și strălucire
și a iubit-o cu patimă și nobilă dezinteresare , ca nimeni altul ;

Ion G.Duca , omul de atât de superioară spiritualitate și generoasă structură sufletească ;

Ion G.Duca , a cărui întregă viață a fost închinată dragostei de oameni ;

Ion G.Duca a căzut răpus de gloanțele urii ."

[-----]

" D-lor deputați, grozăvia uciderii lui Duca ne-a arătat că prima și marea poruncă a vremii era restabilirea ordinii și a autorității .Țara are nevoie de liniște , țara are nevoie de disciplină. Împământarea asasinatului politic la noi ?!

Ce alt semnal de alarmă trebuia să mai așteptăm pentru ca să ne concentrăm toată grija și toată stăruința în jurul acestei mari probleme ,

problema ordinii , de care depinde însăși existența Statului ? Era , oare, d-lor deputați, acesta momentul potrivit pentru a renunța la măsurile excepționale ?

Care guvern , în locul nostru și în condiții asemănătoare , ar fi renunțat la ele ?

Nu am renunțat nici noi , ci le-am păstrat mai departe , căutând ca, prin menținerea lor , să nu se producă nici o perturbare în viața publică și nici în desfășurarea normală a vieții de toate zilele.

[-----]

"Reformatorii" mesianici....

" Continuăm să le menținem pentru că pe ici , pe acolo, jăratecul încă mai mocnește sub cenușă.

Încă se mai găsesc ratați ai vieții publice , încă se mai găsesc aventurieri , pe care selecțiunea democratică nu i-a putut scoate din anonim și care, cu toții laolaltă, erijându-se în nu știu ce reformatori mesianici , speră să-și croiască drum prin violență și surprindere .Mișcările de dreapta ...

Speranțele lor sunt în parte întreținute de reușita mișcărilor de dreapta

în unele țări, cum ar fi Italia și Germania .Ca și cum s-ar putea importa și aplica la noi concepții și metode de guvernământ cu totul străine și de realitățile noastre și de firea poporului român. "

Terorismul ...

"_Dar mai sunt întreținute acele speranțe de o anumită psihoză , care , de o bucată de vreme , împrăștie doliul printre popoare . Când din cele patru puncte cardinale amenință furtunile , când nebunii și Don Quichoții sunt gata să dea iar foc Europei, când revolverul , bomba și pumnalul se sbat să ia locul argumentelor hotărâtoare , când atentatele politice se țin lanț , din Sofia la Varșovia și din Viena la Marsilia, socotiți dvs că măsurile de prevedere sunt de prisos și că ne-am putea mulțumi cu măsurile obișnuite de siguranță ?

Ar fi o ușurință condamabilă , ceea ce nu intră în tradiția PNL,

ar fi o greșeală de neiertat , pe care nu și-o poate îngădui un guvern cu simțul răspunderii .

[-----]

Leon Grigorescu / 12 dec.'34

▣ Libertatea opoziției

▣ Presă , Parlament, congrese , întruniri

[LD : Grigorescu abordează aici un aspect foarte interesant al libertăților democratice , în general, și al celui românesc, în special : folosirea a două "partituri" în lupta politică :

una în Parlament (ca spațiu al dialogului și confruntării deschise) ,

alta în congrese, presă, întruniri (ca scene ale monologului , atacului și demagogiei).

De asemenea , sunt interesante considerațiile și exemplele lui privind măsurile excepționale - starea de asediu , cenzura - ca măsuri de ordine .]

" Am întrebuiința noi cenzura , pentru a opri criticile îndreptate împotriva partidului nostru ? Oricine ar răsfoi colecția ziarelor Dreptatea [PNT] , Ordinea și Mișcarea [PNL-g] , Țara Noastră [PNA] etc , ar găsi acolo un întreg arsenal de critici , de insulte și invective la adresa noastră , tipărite fără ca cenzura să se fi atins de ele.

" Mai mult decât atât , partidele de opoziție au la dispoziție această tribună ,

pentru ca aici, în ședință publică, cu dezbaterile reproduse ad-literam în Monitorul Oficial , să-și formuleze în deplină libertate , toate criticile pe care le găsesc de cuviință.

Aici , în Parlament, nu se poate pretexta nici un fel de cenzură.

Dar care din criticile , cari ni se aduc de la tribuna parlamentului, nu se găsesc deja dezbătute , pe larg și pe toate fețele, în coloanele oficioaselor de partid ?

" Dar noi vedem că lucrurile se petrec tocmai dimpotrivă și că opoziția , și mai ales o anumită opoziție , atât de agresivă prin întruniri , prin congrese și prin presă , aceeași opoziție este mult mai puțin războinică și , adaog, mult mai prudentă în lăuntru acestei Adunări. [-----]

Responsabilitatea guvernării ...

" Aproape toți cei care ne atacă pe chestiunea măsurilor excepționale , când au avut ocazia de a se găsi pe banca ministerială , le-au aplicat și dânsii .

Le-a aplicat PNȚ ;

le-au aplicat guvernele din care făcea parte și d-l Argetoianu , în deobște cunoscut ca temut reacționar și partizan al politicii de mână forte , actualmente proaspăt - aș vrea să cred că și sincer - convertit la frumusețea ideologiilor democratice ;

și, dacă memoria nu mă-nșeală , protestările de azi ale d-lui Goga , nu prea concordă cu opiniile și practicile sale de odinioară , de pe vremea când se găsea d-sa înscăunat la Ministerul de Interne. "

[-----]

Leon Grigorescu / 12 dec.'34

11.) Iuliu Maniu, *Memoriul* privind relațiile lui cu MSR Carol II , 13 dec. '34

(BCS, Colecții Speciale, Mss 21.833 - Fd. Braniște)

[LD : A circulat sub formă de manuscris, în mai multe exemplare , în culisele politice.

Ar fi fost prezentat sub formă de expunere la o ședință PNȚ ....

Un asemenea exemplar a fost lansat de Stelian Neagoe la o sesiune științifică la ISISP .

Unii istorici l-au considerat apocrif. Pe un exemplar s-ar fi găsit adnotările lui Averescu care-l contrazicea. Deci îl iau în considerație cu toate rezervele, coroborându-l cu alte documente. Mie mi se pare destul de credibil.

5 ani de străduință pentru a-l readuce pe Carol pe Tron, Dumnezeu știe cu ce gânduri !

4 ani și jumătate , la trântă cu Carol, cu Elena Lupescu, cu camarila, sperând să poată governa și aplica programul PNȚ !

10 ani , cu profunda dorință de a împiedica PNL să revină la putere !

Dar difuzarea acestui *Memoriu* în dec.'34 ... ce viza ?]

Doc.integral - fișier PNȚ XI

/ Convingeri monarhice și dinastice /

/ "Chestiunea Carol " - *Consiliul de Coroană* din 1925 ; pro-Carol /

/ 1926-1927 . Demersurile lui Maniu pentru readucerea lui Carol în țară /

/ Misiunile la Carol : Popovici, Iunian , Ciolan , mr.Precup, mr.Nicoară /

- condiționare : fără Elena Lupescu !

/ 7- 8 iul.1930 .Planurile lui Maniu privind revenirea lui Carol :

protocol - loc în Regență - primirea - ghinionul .

/ 8 iul.1930 Concluzii : *Restaurația* - operă a lui Maniu, a PNȚ /

/ 1930- 1931. Guvern Maniu /Mironescu / Maniu /

Maniu -Carol - PNȚ- Camarila

Ratarea încoronării - Lupeasca la Foișor - Maniu între Sovata și Viena

/ 1931-1933 .Guvern Iorga -Argetoanu / Guvern Vaida / Guvern Maniu /

Maniu / 13 dec.'34

În problema Restaurației, circulă o serie de versiuni , în totul sau în parte greșite .

De aceea expun succint fazele principale ale evenimentului.

Convingerile monarhice - atât ca șef de partid de opoziție, cât și ca șef de guvern -

l-au determinat să susțină monarhia și dinastia .

chiar și atunci când acestea erau nedrepte cu el, cu PNȚ .

Maniu / 13 dec.'34 , retro '25 -'nov.'28

▣ " Chestiunea Carol "

▣ Acțiunea lui Maniu pentru readucerea lui Carol

Ideea monarhică primise o grea lovitură prin renunțarea principelui Carol la succesiunea Tronului
Stabilitatea , continuitatea și autoritatea ei au fost lovite.

Ea a fost lovită și de diversele atitudini din jurul Curții Regale.

Trebuia reabilitată această instituție. [-----]

1925 Consiliul de Coroană ...

În Consiliu de Coroană, Ferdinand a făcut propunerea de acceptare a abdicării lui Carol.

Toți cei ce au luat cuvântul , cu diverse comentarii, s-au declarat pentru aprobarea hotărârii regelui Ferdinand, în afară de Iorga, Vaida și Maniu. [-----]

1926 Maniu " lucrează " ...

Regele s-a îmbolnăvit . Pe toate căile, Maniu a "lucrat" ca Ferdinand să-și schimbe opiniile față de prințul Carol . Avea " informații sigure" că Ferdinand evoluiază favorabil , dar că " anturajul " lucrează din răspuțeri împotriva lui Carol. [-----]

1926. Misiunea lui Mihai Popovici ...

Mihai Popovici i-a fost de mare ajutor, în acest scop, deoarece avea mari legături cu oamenii politici , încât Ferdinand s-a învoit cu Mihai Popovici ca acesta să se pună în legătură cu Carol, să-i cunoască păreri , să-l convingă să se reîntoarcă ,

cu condiția să o părăsească pe d-na Lupescu. [-----]

1926. Acțiunea PNT ...gouv.Averescu

[LD : Maniu nu povestește de ce a avut această subită dragoste pentru Carol ;

Un lucru este fără ecchivoc : că a " lucrat" pe toate căile pentru aducerea lui Carol, și că , din acest p.d.v. , poartă întreaga răspundere în fața istoriei .]

Maniu spune că acțiunea lui nu a fost " personală" , ci că a angajat și partidul în această acțiune. [-----]

Maniu / 13 dec.'34 / retro'28 - '30 /

▣ "Chestiunea Carol "

▣ Timpul Regenței

[LD : O schimbare de ton și metodă , odată cu răspunderea guvernării .

Dar nu schimbare de gând ! Se poate presupune cum a întreținut și stârnit dorința prințului de a se reîntoarce în țară]

După venirea PNT la guvern (sfârșit '28) , convingându-se și mai mult că guvernarea țării sub Regență era dificilă , **deși** nu se putea plânge de regenți, a continuat acțiunea dusă în opoziție, cu " convenitele precauțiuni" pe care i le impunea calitatea " oficială"

L-a numit consul la Paris pe Petre Ciolan , cunoscut ca devotat prințului ;

miniștrii activi , au întreținut relațiile cu prințul ;

a primit pe prietenii prințului ce soseau la București, având cu ei conversații ;

în conversații cu principesa Mamă Elena, s-a străduit să-i atenuze mahnirea explicabilă față de Carol , pentru a pregăti o împăcare cu el ;

Nerăbdarea lui Carol...

Nerăbdarea lui Carol, între timp , creștea, fără a da de înțeles că renunță la Lupeasca .

Toți emisarii lui Maniu îl informau despre asta .

Prevederea lui Maniu , apărea în ochii lui Carol ca o "nehotărâre" .

Condiția cu Lupeasca , lui Carol îi apărea ca o " ezitare"

[-----]

Între timp, Carol a aflat motivul " ezitărilor" lui Maniu și a întreprins , prin Petre Ciolan , un demers la Maniu ...

1930. Raportul lui Ciolan...

Ciolan a fost chemat la Claridge. A fost imediat introdus la prinț.

Peste câteva minute a apărut Lupeasca care, după ce l-a salutat, i-a debitat "o lecție învățată" :

< Eu știu, dle Ciolan, pentru ce dl Maniu se opune revenirii MS.

El crede că eu voi veni în țară după Alțeta Sa și voi face dificultăți

Ei bine, declar aici, în fața Msale, că este cea mai mare eroare.

Eu am fost lângă Alțeta Sa un tovarăș de suferință, l-am îngrijit când a fost bolnav.

l-am întreținut moralul sănătos și plin de încredere și voi fi cea mai fericită când Alțeta Sa sse va

reîntoarce. În ziua când MSRegele își va relua tronul, spre fericirea țării,

eu voi dispărea pentru totdeauna și nici nu vreau să se mai vorbească despre mine . >

Când a terminat ea, Carol a adăugat :

< Este, dragă Ciolane, că d-na nu a fost nici o dată o piedică pentru mine,

că nici o dată nu s-a opus planurilor mele de a mă reîntoarce,

precum s-a vorbit pe contul ei ? Nu voi uita însă devotamentul cu care m-a îngrijit

în exilul meu și îi voi purta o curată recunoștință. > După această spovedanie,

d-na L. a plecat, iar după câteva minute Carol l-a "concediat" pe Ciolan.

leșind pe culoar, Puiu Dumitrescu i-a atras atenția

să transmită lui Maniu ceea ce a auzit.

mai 1930 .Precipitarea evenimentelor...

Maniu nu s-a încrezut exclusiv în Raportul lui Ciolan, deoarece celelate informații ce-i veneau vorbeau clar despre faptul că Carol nu renunță la Lupeasca.[-----]

mai-iul. 1930. Misiunea mr. Precup...

La sfârșitul lui mai 1930, s-a prezentat la Maniu mr.Precup, cunoscut bun al lui Maniu dar prieten cu Carol, care i-a spus că prințul Carol l-a însărcinat să-l întrebe pe Maniu ce atitudine va avea dacă Carol va veni acasă ?

Maniu i-a atras atenția că Carol să stea liniștit, că va veni la el prințul Nicolae ;

Maniu l-a mai întrebat ce intenționa prințul cu Lupeasca ?

Precup i-a răspuns că ea nu va veni în țară.

Maniu i-a mai spus lui Precup că , **dacă , totuși**, Carol va veni în țară ...

va găsi în Maniu nu un dușman ci un binevoitor.

[-----]

Maniu / 13 dec.'34 / retro' iul'30 /

▣ Reîntoarcerea lui Carol

Informațiile lui Nicoară ...

Noaptea următoare, pe la 12, Nicoară i-a comunicat că Carol este " în drum"

și că va pleca din Munchen spre București cu avionul, va ateriza la Cluj (pentru benzină) și va sosi la București pe la ora 6 dimineața.

Tot Nicoară l-a informat că o echipă a partidului averescan îl așteaptă pe Carol la Viena, gata de plecare cu un avion.

Dezinformări ...

Nicoară i-a dat și o informație inexactă, care l-a derutat (și din care ulterior i s-au tras serioase neplăceri), anume : că partizanii lui Averescu au ținut în noaptea aceea o consfătuire la Mihail Manoilescu - la care ar fi participat și Goga și Iunian - la care s-au discutat amănuntele aducerii în țară a prințului prin ei, inclusiv a realizării restaurației prin ei.

Maniu acționează singur ?!

[LD : dacă documentul este autentic, aceste declarații sunt năucitoare și șocante și-l pun pe Maniu într-o lumină deosebit de dubioasă . Adică toată acea regie , povestea cu venirea lui Carol... cu știrea lui și toate măsurile luate de el personal ?!]

Afirmația lui Nicoară s-a dovedit inexactă, în ce-l privește pe Iunian ,

dar i-au impus o reticentă și discreție îndoită .

De aceea nu le-am spus nimic colegilor din guvern,

de aceea ulterior le-am cerut scuze .

[-----]

Ghinionul ...

Spre nenorocire, Carol a fost silit să aterizeze la Vad, a sosit la Cluj târziu, apoi viforul din Carpați... și a sosit la București cu întârziere .

Aceasta a încurcat toate lucrurile : Vaida și Nicolau s-au întors în oraș, văzând că prințul nu sosește ; Carol a ajuns la Băneasa neântâmpinat ; a plecat cu câțiva ofițeri din Regimentul Vânători - preveniți ! - și , de acolo ... la palatul Cotroceni , dând astfel sosirii lui Carol un caracter " cu totul neavenit"
Maniu / 13 dec.'34 / retro 8 iul.'30 /

▣ Concluzii : Restaurația

▣ Dar...

1. Eu și partidul nostru am militat consecvent pentru venirea lui Carol ;

[-----]

6. Dna Lupescu nu trebuia să se întoarcă în țară.

*****Carol- rege !

[LD : chiar dacă totul pare un vodevil de operetă , eu cred în această variantă.

Măcar totul are o logică , și gesturile ulterioare ale lui Maniu capătă o semnificație ;
starea emoțională surescitată a fiecăruia ; starea delicată a lui !]

După sosirea lui Carol , lucrurile au început să se dezvolte nepotrivit.

Influența anturajului său s-a dovedit mare

[-----]

/ Dimineața, la ora 6 , Mihalache și Iunian i-au comunicat că s-a hotărât [LD : adică ??]

Carol să fie proclamat Rege .

Maniu a fost surprins de această întorsătură care-i răsturna planul .

El voise ca , intrat în Regență, lui Carol să i se anuleze divorțul cu principesa Elena și să se lichideze problema Lupescu .

Maniu a convocat pe cei 3 regenți, rugându-l pe Nicolae să-l convingă pe Carol să renunțe la varianta *Rege*, și să consimtă *Regent* .

Ne-am prezentat la Carol : discuția a fost fără rezultat ;

Am convocat Consiliul de miniștri : 5 au votat pentru *Regență* , 6 au votat pentru *Rege* ;

Totuși , Mihalache și Iunian au spus că se vor supune hotărârii lui .

În timpul Consiliului , s-a prezentat o mare delegație parlamentară- peste 30 -

care , deși devotați lui Maniu , au spus că doresc ca Carol să fie proclamat Rege , rugându-l să nu împiedice această lucr.

Atunci Maniu a văzut că chestiunea este pe o pantă de pe care nu se mai poate reveni și că unele probleme (divorțul, Lupeasca) nu se vor rezolva, și vor avea consecințe grave.

Dar a văzut că nici nu se mai poate opune. A recurs la singura soluție logică și onorabilă :

s-a supus opiniei publice , majorității guvernului, parlamentului.

[-----]

Ratarea Încoronării de la Alba Iulia ...

Lupeasca la Foișor...

[LD : o Doamne! Maniu , care boicotase încoronarea regelui Ferdinand la Alba Iulia ..

iată-l acum pregătind o " încoronare" pe placul lui ! și iată-l supărat , refugiindu-se la Sovata , lăsând grija guvernului pe seama celorlalți ; și iată-l iarăși "tras pe sfoară" ...

aflând de la alții că Lupeasca este la Foișor ; și , în sfârșit, demisionând dintr-un guvern pe care nu-l mai conducea de fapt, luând drumul Vienei ...

Este o variantă credibilă și, oricum dă o explicație la ura neampăcată a lui Maniu privind Restaurația , Carol . Lupeasca , camarila ...

Întrebarea este : de ce spune el acest adevăr după 4 ani și jumătate ?]

Maniu a propus să se facă încoronarea , împreună cu principesa Elena, între 15- 20 septembrie , la Alba Iulia .

De la Sovata ... la Viena ...

Apoi el, Maniu, a mers 2 luni la Sovata , fiind foarte obosit .

La întoarcere , a găsit situația total schimbată .

Regele nu mai voia încoronarea ! Raporturile lui Carol cu Elena se înrăutățiseră ;

În gazeta lui Nae Ionescu , Maniu era zilnic atacat ;

Maniu a aflat " întâmplător" că dna Lupescu s-a întors în țară ;

I-a întrebat pe cei de la Siguranță - Cădere și Bianu - și ei au negat ;
Vaida nu știa nimic ;Maniu a aflat că la 4 august ,Elena Lupescu a venit la București,
și că s-a stabilit la Foișor ;
Obosit și descurajat , Maniu și-a dat demisia (iar GGMironescu) a plecat la Viena,
unde , din cercuri diplomatice, i s-a confirmat că Lupeasca era în țară .
La scurt timp, GGMironescu și-a dat demisia
și la putere a venit guvernul Iorga -Argetoianu , după aceea , guvernul Vaida ...
Maniu / 13 dec.'34 / retro '31-' 32 /

▣ Carol , Guvern - Partid - Camarilă

[LD : această fază prezintă aceleași culise, ițe, balansări , ezitări, compromisuri, manevre .
Din ele, Maniu apare ca fiind umilit, manevrat , ridicat și doborât , dar mereu revenind ...
Se adevărea proverbul că " Nu-i pentru cine se pregătește , ci pentru cine se nimerește ! "
În ce-l privește pe Maniu , încă un adevăr teribil : ura lui , peste măsură , față de PNL .
O întrecea pe toate celelate !]

Partidul îi cerea să preia președinția PNT ; Carol îi cerea același lucru ; el n-a acceptat .
După alegeri Vaida , în urma unor insistențe, a declarat că revine , sub anumite condiții .
După o criză îndelungată, a căzut și al II-lea guvern Vaida .

Regele , Vaida, Titulescu l-au rugat zile întregi să revie ... el nu voia....

A acceptat doar atunci când alternativa ar fi însemnat revenirea PNL la guvernare
(aveau deja emisarii la Sinaia !) A acceptat cu 2 condiții :

1. Libertate în guvernarea și administrarea țării ;
2. Puiu Dumitrescu și alții de la Curte , să fie îndepărtați ;

Regele a acceptat asta , în prezența lui Titulescu .

1933. Guvern Iuliu Maniu și camarila ....

La începutul guvernării, el a aplanat conflictul Carol-Elena

A aplanat neînțelegerile Carol-Regina Maria- principesa Ileana ;

Regele a acceptat reforma administrativă și programul economic al PNT

Dar pe urmă ... când Maniu a cerut schimbarea lui Ștefănescu -Amza (dir.Poștei și CFR)
atmosfera a devenit încărcată.

D-na Lupescu și anturajul Regelui a văzut că el vrea să guverneze .

Când Mihalache (înțeles cu Maniu) a cerut înlăturarea lui Marinescu și Dumitrescu

de la Oficiile lor, anturajul și-a pus la bătaie toată influența pentru a fi păstrați,

și Regele le-a dat câștig de cauză. Maniu și-a dat demisia o dată cu Mihalache.

Iuliu Maniu / 13 dec.1934

12.) Radu Matei , Reportaj parlamentar, 12 dec.'34

("Lupta " , 14 dec.'34,Reporter - Radu Matei)

[LD acest comentariu ... este un eșantion-dovadă de faptul că românii,
politicieni și ziariști , nu știau să prețuiască regimul parlamentar,
libertatea opiniilor, confruntarea de idei , dată de un regim democratic !

Reporterul de atunci, lipsit de competență și de probitate ... este pescuitor de poante ,
de nimicuri , care , desigur , nu lipseau.

Numai că ceea ce asculta el atunci, eu citesc după stenograme...

Mie , după atâta timp cât a trecut , discursurile mi se par deosebit de interesante,
uneori fascinante, alteori agresive , deseori partizane , dar ... totdeauna necesare,
clarificatoare, pentru guvernarea țării ,pentru viața și educația politică
a reprezentanților națiunii, și , prin ei, a electoratului.]

/ Succesul d-lui Titulescu la Geneva a avut un mare ecou și în Adunarea deputaților.

La propunerea lui Pamfil Șeicaru , deputații au hotărât să trimită o telegramă

" celui mai strălucit purtător de cuvânt al României " , o telegramă omagială,
pentru marele serviciu făcut țării.

Desigur, în curând, va răsună în incintă și glasul dlui Tătărescu , ca să scoată în evidență rolul,
mare rol , pe care și cu prilejul tragic al asasinării Regelui Alexandru , Nicolae Titulescu l-a jucat

în aeropagul unde se fac eforturi uriașe pentru menținerea păcii în zbuciumata Europă...
Va fi o ședință înălțătoare , pe care o așteptăm cu toții , și noi și țara .
/ **Discuțiile la Mesaj ? Ați mâncat vreodată *chewing-gum* ?**
Numai atunci veți înțelege ce este , în realitate, discuția ***Răspunsului la mesaj***.
Prilej de vorbă care se întinde , se întinde, amenințând să nu se mai sfârșească nici o dată.
/ Majoritarii laudă actele guvernului ; opoziția le critică .
Tinerii vor să-și arate talentul (când îl au) , alții îndrăzneala .
Cele mai elementare adevăruri sunt rostite cu emfază , doctoral ...
În incintă este plictiseală ; cum încep discursurile , sala se goleşte ..
/ Pe banca ministerială se sacrifică doar Victor Iamandi și Eug.Titeanu ;
/ **Șefii de partide se țin în rezervă. De ce? Nu putem înțelege .**
În lista oratorilor la Mesaj, lipsesc : I.Mihalache, Vaida-Voevod , Iuliu Maniu,
dr.Lupu,Octavian Goga , George Brătianu...
/ Au vorbit la Mesaj, Paschievici, Căpățâneanu, Leon Grigorescu, și Giurescu
Echipa de sacrificiu a parlamentarilor , mereu prezentă în incintă, a ajuns la saturație.
Radu Matei / 12 dec.'34

13.) Vict.Iamandi (PNL, subsecretar de Stat) , discurs final la Mesaj, 17 dec.'34

Virgil Madgearu , Armanad Călinescu , dr.Lupu , - intervenții polemice

(DAD, MO 19, șed. din 17 dec.'34 , p. 381- 397)

[LD: discursul lui Iamandi este un impresionant tur de forță în istoria politică a perioadei postbelice. Dar nu este un bilanț glorios, ci este o veritabilă reglare de conturi cu adversarii politici ai PNL .Metodic și necruțător, Iamandi face procesul adversarilor politici - pune la zid PNL-georgist ; critică , lăsând o șansă la rotativă, PNȚ .

Cu acest prilej, ies la iveală episoade și culise politice penibile ;
practici politicianiste : boicotul, demagogia, denigrarea ; se dezvăluie caractere ;
se întrevăd slăbiciuni și trădări ; se profilează abandonările de mai târziu.]

Sublinieri, problematizări, supratitluri ,colorări , îmi aparțin

Vezi context : Doc.integral, [fișier PNL IX](#)

/ Iamandi -Madgearu (polemic) : disfuncții, conflicte în PNL și PNȚ /

/ Administrația : regionalism - federalism - tradiție /

/ Naționalism real / Naționalism exclusivist /

/ Iamandi - Gh.Brătianu - PNL

/ Iamandi -Lupu (polemic) : *stat țărănesc* /

[-----]

Boicotul -ca tactică politică .

[LD : lipsesc : Mihalache, Maniu , Vaida]

- Iamandi : " Discuția mesajului , **deși** a ținut atât de mult ,
deși de la această tribună s-au perindat nenumărați oratori ,
a fost lipsită în anul acesta de cuvântul cel puțin al reprezentanților autorizați
ai opoziției celei mai numeroase din această Cameră , ai PNȚ .[-----]

-Madgearu : Vă înșelați amar.

-Iamandi : Dle Madgearu, dvs ați lipsit aproape tot timpul cât a fost discuția la mesaj...

-Madgearu: Am luat regulat parte la ședințe...

-Iamandi : ...și v-ați mulțumit să dați însărcinări colegilor dvs, persoane foarte onorabile,
foarte bine pregătite ; dar s-a întâmplat ceea ce și dvs ați constatat că
dintre reprezentanții dvs , parte au fost membrii fostului Partid Țărănesc al dr. Lupu,
care, nu numai că sunt situați la stânga dvs, dar chiar între ei nu-și au opiniile precise
asupra problemelor puse în discuție, iar ceilalți, din vechiul partid Național-Țărănesc,
s-au ocupat de câteva chestiuni speciale [-----]

Atacul la persoană, contestarea reciprocă

Vict.Iamandi / Virgil Madgearu / 17 dec.'34 , retro

[LD : dincolo de doctrine și metode diferite, dincolo de greșelile unora sau altora,

acești doi oameni aveau caractere foarte asemănătoare și , fiecare pentru partidul său, puneau atâta patimă pentru apărarea partizană , încât polemica lor se transforma în ură și contestare . Țării nu i se oferea decât spectacolul unei demolări reciproce .]

-lamandi :... în toată acțiunea sa de guvernare și , pe deasupra tuturor , să fie stăpânit de un spirit de sectarism de partid, care a acoperit și a zădărnicit și ceea ce d-sa putea să realizeze sănătos în această țară Dvs, d-le Madgearu, sunteți responsabil de întreaga ruină economică și financiară a țării " (aplauze prelungite la PNL)

-Madgearu : Verdictele dvs nu plătesc nici o ceapă degerată (protestări la PNL)
[-----]

-lamandi : Nu am stimă pentru opera pe care ați realizat-o, pentru că nu o văd nicăeri . (protestări la PNL) Dvs , timp de 6 ani, ați atăcat pe toate fronturile politica noastră economică și financiară. De multe ori , vehemența v-a umbrat calitățile pe care le aveți ; iar nedreptatea și metodele ce le întrebuințați v-a transformat în cel mai antipatic om politic pe care îl are Țara Românească" [-----]

Și când ați venit la guvern , la 1928, iarăși recunoșc, cu verdictul unei mari popularități a țării, ați încercat câtăva vreme, să vă puneți în practică programul dvs, iar către sfârșitul guvernării , când ați văzut că rezultatele sunt dezastruoase , ați început, încetul cu încetul, să cedați și să acceptați o bună parte din programul economic al PNL

-Madgearu :Nu ați avut nici o dată un program (protestări la PNL) . Dacă ai avea un pic de bună credință, dle lamandi, ar trebui să recunoști că criza a răsturnat programele tuturor guvernelor din lumea întreagă.

[-----]
-lamandi :Ați utilizat guvernarea , după ce ne-ați criticat pe noi timp de un deceniu , asupra metodelor pe care PNL le-ar fi utilizat în trecut, ați utilizat guvernarea în beneficiul exclusiv al partidului dvs." (aplauze la PNL) Ceea ce spun eu este în conștiința întregii țări conștiente (aplauze la PNL)

-Madgearu : Să nu mai vorbiți decât în umele conștiinței dvs personale, dacă aveți una ,dar nu în numele conștiinței țării Nu reprezentați nimic până acum în politica țării aceștia , ca să vorbiți în numele conștiinței țării (proteste la PNL)

[-----]
-lamandi : N-aș vrea să introduc în această afirmare a mea nici un fel de intrigă politică , dar pentru că dl Madgearu se mira, țin să-i amintesc că , la un moment dat, se vorbea de înființarea unui partid al muncii , al cărui șef să fie d-l DRloanețescu .

-Madgearu : Așa se vorbesc multe. Se vorbește , de pildă, că dvs sunteți cu dl Tătărăscu , contra d-lui Dinu Brătianu (ilaritate la PNL)

-lamandi : ... eu te-aș ruga să nu încerci discuțiuni cu mine în direcția aceasta .
-Madgearu : Dar d-ta de ce încerci discuții cu mine pe partea cealaltă ? (ilaritate)

[-----]
-lamandi : Eu vă doresc , pentru a ieși din această fază de incoerență și de dubiu, în care vă găsiți, în ce privește statul dvs major, să aveți disciplina , armonia, și solidaritatea , care se găsesc în rândurile Partidului Liberal

-Madgearu : Să ne ferească Dumnezeu ...
[-----]

Naționalism real / Naționalism exclusivist

-lamandi : " Trăim sub psihoza , ceva mai redusă în momentul de față , a unui naționalism exclusivist ,cu orice preț. De doi ani și mai bine, dar, în special, din toamna aceasta, n-am auzit în această incintă , n-am încetat de a vedea, într-o bună parte a presei, decât accentuându-se necesitatea unei urgente naționalizări în toate direcțiile. " Am curajul de a spune că nu vreau să mă număr printre cei ce concurează la bursa exclusivismului naționalist.

Eu socot că întreaga noastră clasă conducătoare nu s-a găsit un singur moment în carență față de ideea de bază a Statului nostru , față de ideea națională .
Au putut fi greșeli de metodă, au putut fi unele neglijențe , au putut fi unele omisiuni ;
dar problema , în întregul ei, s-a găsit în permanență în atenția conducătorilor noștri.

" S-a făcut în ultima vreme - la unii din interese politice - o exagerare voită ;
la alții s-a ajuns la un fel de confuziune ; s-a confundat criza economică ,
cu ravagiile pe care le-a făcut în toate direcțiile, cu criza de naționalism.
E adevărat că acum ne găsim pe scoborâșul pantei , în această direcție, dar ,
încă ne găsim pe această linie a concurenței în materie de naționalism

[-----]

DI deputat Giurescu [nu este prezent în incintă] , istoric, și zelos în asigurarea
unei continuități a rasei noastre în toate direcțiile teritoriului românesc,
ne-a spus că sunt în Macedonia 400.000 de macedo-români ,
care așteaptă să fie colonizați pe cuprinsul țării, acolo unde este nevoie.

[-----]

Nu trebuie să confundăm interesele , uneori explicabile,
ale clasei conducătoare a minorităților, de a avea o atitudine centrifugă,
cu atitudinea maselor minoritare - a populațiunii rurale minoritare în primul rând -
care îndeplinesc în acest Stat un rol și economic și social destul de însemnat și care,
din punct de vedere al lealității , față de Statul Suveran , nu lasă nimic de dorit .
Minoritățile acestea nu pot fi înglobate într-o politică de coercițiune și de forță "

- ACCuza : ...împotriva jidanilor...

- lamandi : Eu vă admir pentru consecvența pe care o aveți ,
dar , v-aș admira și mai mult în ce privește dreptul de apărare a Statului Român,
dacă și dvs ați îngloba toate minoritățile , nu numai o categorie de cetățeni ,
fiindcă dvs duceți exclusiv lupta numai împotriva evreilor...

- ACCuza : ...împotriva jidanilor (ilaritate)

- lamandi : ...iar din punctul de vedere al relațiilor dvs cu celelate minorități ,
care pot fi creștine, de multe ori pierdeți din vedere că , sub raportul național ,
acelea ne sunt mai nefavorabile și ne pot face mai mult rău
decât aceea [evreească] împotriva căroră luptați " (aplauze la PNL)

[-----]

-lamandi : se vorbește cu oarecare ușurință despre naționalizarea orașelor ,
atunci când suntem învinuiți că nu ne-am fi îndeplinit datoria în această privință .
Orașele din Ardeal, din Bucovina și din Basarabia, dar mai ales din Ardeal ,
nu ne-au aparținut nici o dată ,
și nu se poate realiza în 16 ani , printr-o acțiune de Stat ,
o transformare completă a celor 80-90 % , câți erau la început , în ceasul unirii ,
minoritarii în aceste orașe în populațiune pur românească . "

" După mine, politica națională a Statului trebuie să fie făcută în așa fel , încât ,
realizând , pe de o parte , o înțelegere cu toți cetățenii aceste țări,
o înțelegere care să ducă la realizări pozitive în toate direcțiile ,
iar , pe de altă parte, acordând elementului băștinaș o atenție serioasă și adâncă ,
să se ajungă , pe cale evolutivă , prin penetrațiune , națiunea neamului ,
și prin afirmarea superiorității rasei noastre , în toate domeniile ,
să se ajungă la acea naționalizare rațională și efectivă ,
care este mult mai temeinică decât toate naționalizările,
care ar fi rezultatul forței și coercițiunii " (aplauze la PNL)

[-----]

Vict.lamandi / 17 dec.'34 , retro '30 - '33

▣ PNL-georgist

▣ lamandi - Gh.Brătianu

[LD : subiectiv, subiectiv ! O relație concurențială, minată de orgolii , transformată în ură

personală. Cauză și efect - pe lângă alte considerate , printre care Carol II a avut rolul său- al unui episod care a ținut pe Gh Brătianu despărțit de familia sa, de trunchiul liberal, 8 ani !
Interesant este însă drumul : lamandi se va rupe de acest trunchi , iar Brătianu își va relua locul !
Deocamdată, însă , suntem în 1934 și este clar că , între ei , nu este cale de împăcare .
Parlamentul asistă la o execuție moral-politică fără precedent (comparabilă , poate cu cea făcută lui Stere) Și ce execuție ! Ceea ce nu știu eu este dacă acest moment ... nu constituie, în același timp, și convertirea lui lamandi la ceea ce este clar că s-a format : grupul Tătărescu , împotriva lui Dinu Brătianu.]

- lamandi :CCGiurescu , pe un ton mai civilizat dar perfid și plin de insinuări , a încercat să arate că PNL și-a părăsit tradiția liberală , pe chestiunea națională și politică ; că în această tradiție îl poate îngloba doar pe IC Brătianu și Vint.Brătianu , refuzând să-l pomenească pe Duca ...

" Am înțeles atunci care sunt părerile d-sale și care este atitudinea grupării din care face parte .De altfel aceste păreri concordă perfect cu apologia asasinării lui Duca , pe care o făcuse în ziua de 30 decembrie , în județul Putna , când se găsea chiar la locuința șefului Gărzii de Fier de acolo.

D-lui Giurescu nu pot să-i acord nici un rol în raporturile sale cu PNL.

El este liberal de dată recentă ; ar putea să stea de vorbă, cel mult, cu Gh.Brătianu .

Dl Constantinescu - Bordeni , însă , a crezut de cuviință să-l acuze că este distrugătorul PNL-g , și că a intrat în guvern cu misiunea specială să le distrugă partidul !

[-----]

" L-am pus în inferioritate în alegerile din 1932 , când dl Armand Călinescu , factotul la Ministreul de Interne, i-a sprijinit oficial gruparea , dând-o drept adevăratul PNL, în locul nostru (ilaritate) Era și o necesitate a PNȚ ...

-Armd.Călinescu : Te rog să observi că surâd ...

-lamandi : "Surâzi pentru că d-ta știi adevărul.

"Nu puteți nega că ați tratat cu d-l Gheorghe Brătianu .

S-a căutat a se provoca de către guv.Vaida o diversiune , mai ales la sate , prezentând atențiunii alegătorilor că noi eram arătați drept o cantitate neglijabilă.

Gh.Brătianu a avut 200.000 de voturi ...

fiind transformat în " coadă de topor" în mâna PNȚ .

Vict.lamandi / 17 dec.'34 , retro'30

▣ PNL și Restaurația

▣ Gh.Brătianu și Resataurația

" Dacă nu pleca din PNL și dacă rămânea , cum l-am sfătuit noi, și în special eu, în ziua de 11 iunie, și-ar fi ajuns țelul , dar dacă ar fi avut țeluri precise , așa cum spune d-sa : reluarea raporturilor normale cu Coroana .

Dar nu aceasta era era scopul pe care-l urmărea d-sa .

Reluarea raporturilor normale cu Coroana era numai pretextul acțiunii sale din iunie 1930 .

Țelul urmărit de dl Gh.Brătianu era să ajungă șeful Partidului Liberal , la 30 și ceva de ani, fără ca nimic să-i îndreptățiască pentru o asemenea situațiune.

[-----]

D-sa ce a urmărit ? D-sa n-a urmărit decât un singur lucru :

a urmărit răsturnarea de la șefia PNL a lui Vintilă Brătianu ,

înlăturarea succesiunii inevitabile a lui IGDuca

și asigurarea conducerii în persoana sa.

D-lor deputați , este ceva care mie îmi repugnă oricât ar fi scoborât nivelul politic al țării noastre și oricât de josnic ar fi năravurile care ne stăpânesc , îmi repugnă metoda.

A pornit lupta împotriva lui Vintilă Brătianu . Pe atunci îl numea pe unchiul său :

Vintilă -bancar, Vintilo-falit, om sclerosat , incapabil să înțeleagă spiritul vremii etc etc;

iar astăzi dl Gh.Brătianu , pentru a găsi o justificare în atitudinea sa diametral opusă aceleia din 1930, invocă memoria și tradiția pe care o reprezenta Vintilă Brătianu !

[-----]

15 iunie 1930, de cei care se agitau atunci în jurul său, a călcat în picioare toate angajamentele ce și le luase față de noi

și s-a proclamat, în fața agenților electorali pe care îi pusese la dispoziție guvernul național-țărănesc și care alcătuiau majoritatea asistenței de la Frascati ...

șef al Partidului Național-Liberal.

Acesta este dl Gh.Brătianu : una promite și alta face , și tot ce constituie activitatea sa politică de atunci și până astăzi, are același caracter de nesinceritate și de contradicție.

A avut prilejul să se reîntoarcă în partid , dar a refuzat.

D-sa nu vrea să se reîntoarcă decât în calitate de șef !

[-----]

" De altfel, întreaga ținută a d-lui G.Brătianu în această privință , criticile aduse Coroanei în public, ale căror ecouri au ajuns în parlament, prin reprezentanții săi , arată că, după ce d-sa a șantajat , în 1930 , conducerea PNL ,

astăzi sfârșește prin a șantaja Coroana " (**apluze la PNL**)

[-----]

Constantinescu -Bordeni s-a străduit să dovedească că georgiștii nu sunt impostori, escroci politici, cum au fost învinuți. *Impostori* - i-a numit Dinu Brătianu , în 1932 ;

escroci - i-a numit conducerea PNL , pentru că și-au însușit o firmă care nu le aparține .

[-----]

" Dar pretențiunile d.lui Gheorghe Brătianu de a reprezenta Partidul Liberal , pe ce se întemeiază ? Pe simplul fapt că d-sa este fiul lui Ion I.C.Brătianu ?

Să-mi dați voie să fiu foarte rezervat față de o asemenea justificare.

DI IGBrătianu , însă, are cutezanța de a ne contesta nouă tradiția Partidului Liberal.

[-----]

" Nu vreau d-lor deputați , să fac personalități [**!?!?**], dar în 1927,

când dl Gh.Brătianu s-a înscris în PL , d-sa n-a invocat decât un singur lucru :

numele pe care îl purta . Nu avea nici un fel de altă acțiune în urma sa.

Dacă d-sa , înscris în 1927, poate pretinde că numai în virtutea numelui reprezintă tradiția , fără ca prin faptele sale să fie de acord cu ceea ce reprezintă această tradiție

și acest nume ilustru , atunci să ne dați voie

să repudiem cu toată indignarea această pretenție, care , în orice caz,

nu poate constitui o normă de conducere în viața politică a unui Stat democrat .

(**apluze puternice , strigăte de bravo la PNL**) [-----]

Ceea ce e mai trist, însă , pentru moravurile noastre , e faptul că dl Gh.Brătianu

a găsit încurajări și din partea presei și din partea celorlalte partide ,

în promovarea ambițiilor și întregii sale acțiuni , izvorâtă dintr-un act de felonie,

și srijinită pe specularea unui nume și a titulaturii unui mare organism politic ,

însușită prin cea mai provocatoare uzurpație.

Pentru combinațiuni mărunte și pentru a se crea dificultăți Partidului Liberal,

toți adversarii noștri n-au luat nici o atitudine în contra unor norme de ascensiune

și de consacrare în viața publică, incompatibile cu un regim de democrație sănătoasă.

Datorită acestor moravuri și acestor practici politicianiste, dl Gheorghe Brătianu

a ajuns în mâinile adversarilor noștri , un fel de instrument

pe care îl utilizează în acțiunea pe care o întreprind împotriva noastră. [-----]

[Vict.Iamandi](#) / 17 dec.'34

▣ Gh.Brătianu și Garda de Fier.

"Desigur, că eu n-am căderea de a face pronosticuri , dar socot că, mai ales ,

după rolul pe care l-au avut aceia din gruparea d-sale,

în crearea atmosferei care a dus la asasinarea lui IGDuca, [-----]

" Cu aceste impedimente de ordin moral, cari rămân ca un permanent memento în conștiința

fiecărui om cinstit, cu actul de felonie pe care l-a comis în 1930,

cu zigzagurile atitudinii de astăzi și cu atacurile josnice , pe care n-au îndrăznit să le schițeze nici adversarii cei mai înverșunați împotriva Partidului Liberal ,

nu se mai poate pune pentru noi chestiunea **dacă** între Partidul Liberal și între **această grupare decăzută** de pe linia celei mai elementare îndatoriri morale , mai pot exista raporturi și **dacă** se mai poate sta de vorbă cu dumnealor " (**aplauze prelungite și îndelung repetate , ovațiuni la PNL**)

[-----]

Vict.Iamandi / 17 dec.'34

▣ Partidul Național Țărănesc

▣ Etape, evoluție, doctrine, programe, guvernare

[-----]

PT + PNR , 1924-'26...

" De unde începe acțiunea dvs și diferitele încarnări teoretice ?

Începe din momentul în care v-ați dat seama că politicește creșteți în opinia publică , ați înțeles că, la un moment dat, veți ajunge să obțineți **răspunderea guvernării**.

" Pentru a vă întinde organizația pe tot cuprinsul țării, și pentru a vă asigura o preponderență în provinciile de peste munți, ați început acele faimoase pertractări cu Partidul Național din Ardeal, care s-au sfârșit abia în iunie 1926, după ce, cu câteva luni mai înainte , se formase guvernul Averescu. **Fuziunea ați făcut-o numai pe hârtie.**

" Partidul Național din Ardeal, reprezenta, fără doar și poate , o însemnată forță politică ; **dar** din punctul de vedere al esenței sale interioare , el nu avea **decât** un caracter de negațiune, moștenire a rolului pe care îl îndeplinise în monarhia habsburgică , unde nu avea drept țintă, până la Unire, **decât** a apăra cu orice preț , interesul românesc amenințat de unguri.

" În Partidul Național erau **curente de toate felurile**, de la **extrema stânga până la extrema dreapta** .

[-----]

" În guvernarea de la 1928 și 1931, în prima guvernare , ca dovadă a lipsei de coeziune - și numai a **lipsei de coeziune** dintre conducători , grefată pe ambițiuni și neînțelegeri cu caracter adeseori meschin - dar și a **lipsei de unitate de directive** - ați avut 4 formațiuni ministeriale., în 2 ani și jumătate :

Guvern Maniu / Mironescu / Maniu / Mironescu .

În a doua guvernare, ați avut alte 4 guverne , oferind spectacolul , și doctrinar și practic, a unei diversități de atitudini, prezentându-vă în fața lumii în situația curioasă de a avea la dispoziție o **popularitate reală** , de a avea la dispoziție masa, **însă de a nu avea un stat-major care să știe care-i sunt obligațiile.**

[-----]

dr. Lupu / 17 dec.'34

▣ Țărănism, stat țăărănesc .

[LD : atenție, nici el nu a catadixit să vină la dezbateri, să-și susțină tezele , și acum face discurs în discurs ! Am impresia că , văzând că au eșuat cu schimbarea guvernului, s-au hotărât să **contra-arace** în parlament .Altfel, Lupu este Lupu : demagogul prin excelență ; opoziția sat -oraș , el care toată viața a locuit în apartamente de hotel luxoase ! Revenit în PNȚ, pentru a-l **schimba dinăuntru, sau în speranța ajungerii la guvern !**]

-dr.N.Lupu : " Die Iamandi, nu trebuie atâta filozofie în chestia **Statului țăărănesc**.

Eu nu sunt la curent , nu am citit nici broșura lui Ghelmegeanu, nici a lui Ene, și n-am ascultat nici conferința lui Andrei, nici a lui Costăchescu .[-----]

Mă gândeam la câteva icoane care le-am văzut vara aceasta la mine în sat și aici în București .[-----]

" În scurt, toată acțiunea noastră , și a dvs, și a național-țăărăniștilor [?!?]

- eu **nu spun și a mea de acum** , căci **am s-o schimb** ; de aceea am venit aici(**ilaritate, aplauze la majoritari**)

Dacă o voi schimba nu o să vă placă și iarăși mă veți face din nou " bolșevic"

toată acțiunea de guvernământ este alături de țară ,este pospai.

[-----]

" Uitați-vă acum la București . Bucureștii au crescut ; este acum New-York.

În doi ani s-au făcut case până la cer, investindu-se aproape 40 de miliarde.

Vă dați dvs seama ce înseamnă pentru economia națională ca

în loc să întrebuințezi 40 de miliarde în intensificarea producției și în civilizare ,

să-l vâri numai în clădiri , care vor necesita după aceea cheltuieli de întreținere ?

- **Mițuță Constantinescu** (subsecretar la Finanțe) : Vor plăti impozite !

- **Dr.Lupu** : Nu vor plăti nimic, va veni o criză grozavă și nu va avea cine să stea în ele .

Arhitectul este străin, chiar de peste graniță , proprietarul este străin,

de ai d-lui Cuza [**evrei**] și mai sunt și alții. Zidarii sun bulgari și unguri .

Mă gândeam că poate aceia care cară cărămidă sunt români ;

dar și aceia sunt țigani " (**ilaritate**)

Lupu / **Țăranul român...**

Va să zică din 40 miliarde , capital care trebuia să circule , fiindcă acest capital

a fost **scos de la țărani**, ar fi trebuit să vină ceva și la el , înapoi.

Dar nu a venit nimic ! Realitatea este aceasta. Avem noi 14 milioane de români ;

Dar nu este socoteala numai de număr , ci este socoteala și de calitate.

Or, acești români de astăzi, din cauză că nu s-au luat măsuri la vreme ,

merg din sărăcie în sărăcie , sunt zdrențaroși , flămânzi , goi și bolnavi.

[-----]

Românii - minoritățile ...

Lupu / **Străinii ...**

" Câtă vreme vom merge alături cu țara , în această Românie Mare ,

se va vorbi stricat românește , dar ea nu va fi a românilor.

" Minoritarii au dreptul să trăiască , așa cum spui d-ta, în țara noastră. Este foarte just.

Dar cine i-a dat afară pe ai noștri ?

Dvs știți că industria petroliferă și industria clădirilor ,

care înainte întrebuințau elementul românesc, nu numai la mâna de lucru, ca salahori,

dar și la aceea care se cheamă *Skill-labour*, adică meșterii ,

astăzi toate aceste societăți străine , olandeze sau engleze,

nu întrebuințează **decât unguri și sași**, pe motiv că aceștia sunt protestanți,

pe câtă vreme românii sunt ortodoxi ?

" Românul , în țara lui, este **zvârlit la o parte și moare de foame**.

Noi , românii, nu avem decât două [**LD : trei !**] posibilități ca să ne câștigăm o pâine :

să fim oameni politici sau să fim funcționari ; din ce în ce mai rău plătiți, sau servitori ."

(**aplauze la PNȚ**) Ba chiar și servitori , numai bieții români din Ardeal primesc să fie,

ceilalți, din Vechiul Regat , sunt prea fuduli pentru așa ceva. " [-----]

Lupu / **Statul țărănesc ...**

" Vrei să știi ce este **Statul țărănesc** ?

Stat țărănesc înseamnă că aceia care conduc această țară

și care alcătuiesc abia 20% din populația ei [**LD ?!**] ,

să se ocupe , în primul rând ,de pătura țărănească

și apoi de celelalte categorii sociale . (**aplauze la PNȚ**)

[-----]

- **Victor Iamandi** : cât privește **statul țărănesc**, eu îmi exprim nedumerirea

numai asupra formei în care se pune de către PNȚ această chestie,

pentru că nu sunt atât de naiv - și nici de rea credință - ca să cred că PNȚ ,

în momentul când ar mai avea sarcina de a conduce statul,

ar face o politică numai pentru clasa țărănească ,

și nu pot să cred că această preocupare exclusivă, de ordin formal, de clasa țărănească ,

dând statului și titulatura generală de stat țărănesc,

izvorăște numai din grija și sollicitudinea pentru țărănime.

" Statul țărănesc ?

Am spus că în teorie nu este posibil.

Evident, în stat, elementul cel mai numeros care predomină este clasa țărănească , dar statul este totdeauna național și este și al celorlalte clase sociale.

Nici nu poate funcționa un stat fără exercițiul permanent al tuturor atribuțiilor economice și sociale pe care le au clasele și categoriile sociale , care alcătuiesc populația , încât practic,

dvs ați putea realiza un singur lucru , când vorbiți de statul țărănesc,

ați putea realiza dictatura unei minorități care să se sprijine pe clasa țărănească.

Este și un interes politic ce îl urmăriți.

[-----]

" Prin urmare , dvs , în mod deghizat , ați dat o nouă formulă pentru a avea o nouă platformă în spatele căreia să vă puteți îngădui jocul politic electoral.

Pentru că dacă este vorba să trecem la practică , statul țărănesc , din acest p.d.v. , ar trebui să-l revendicăm pentru noi , mai mult decât alții dintre dvs acest termen "

(aplauze la PNL) [Se întoarce iar la votul universal și împrăștiere]

[Armand Călinescu iar îl contrează cu întârzierea reformelor ..]

[eu sunt de acord , la acest capitol , cu liberalii]

" Noi am realizat temeinic condițiunile de progres ale țărănimii noastre :

noi am făcut din țărănime o clasă politică liberă , și am făcut din țărănime

o clasă stăpână pe pământul ei " (aplauze la PNL) [-----]

lamandi / Madgearu / Lupu / 17 dec.'34

14.) Iuliu Maniu , retragerea din Delegația Permanentă a PNȚ , 20 dec. '34

("Universul" , an 51, nr.350 , 22 dec.'34)

("Adevărul" , H.Soreanu , Scrutator , an 48, nr. 15.629, 21 dec.'34)

(" Cuvântul liber" , Tudor Teodorescu -Branîște , an 2, 29 dec.'34)

[LD : titlurile, subtitlurile, sublinierile, colorările îmi aparțin.

Vezi obligatoriu .... Doc.integral : fișier PNȚ XII

/ "Universul" : Retragere , nu demisie ! /

/ "Adevărul" , Soreanu:

Lovitură de teatru la PNȚ / 3 puncte de vedere /

Tactica Maniu / Tactica Mihalache / Tactica Deleg.Permanente , Comit.Execut ./

Libertatea de acțiune a lui Maniu : antecedente , perseverență , rigiditate /

/ "Adevărul" , Scrutator : Tactica Maniu / Portret politic Maniu /

Tactica Mihalache / Tactica combinată a PNȚ : crearea unei forțe ptr.preluarea puterii /

Problema " constituțională " = front de rezistență la intruziunile lui Carol /

/ " Cuvântul Liber" , T.Teodorescu -Branîște : Maniu (maniștii) - Vaida (vaidiștii)

Portret istoric geamăn Maniu-Vaida : tactica PNR în Ardeal : ideea națională /

PNȚ : program, electorat, organizație, tactică /

Tactica partidelor mici : Iorga, Goga, Gh.Brătianu, Iunian, Argetoianu ;

Mihalache - Lupu : Programul PNȚ

Guvernările PNȚ - greșeli : părăsirea programului, idealului

Prioritar (țintă, scop, tactică) pentru PNȚ : PROGRAMUL nu TACTICA /

[-----]

" Universul" / 22 dec.'34

▣ Retragere, nu demisie !

DI.Iuliu Maniu a făcut următoarea declarație :

< N-am demisionat din Delegația Permanentă , deoarece nu sunt membru ales ci de drept.

M-am retras, ceea ce e cu totul altceva. Noi juriștii vorbim exact .

Eu nu puteam demisiona de acolo unde nu e demisie. De aceea, vă rog să precizați

că n-am demisionat , ci m-am retras. Acum plec la Bădăcin. > [-----]

*****

"Adevărul" , Soreanu / 21 dec.'34

▣ "Lovitura de teatru la național-țărăniști "

[LD : trebuie să iau de bună , deocamdată , analiza lui Soreanu .

Afară de o redactare încâlcită , observațiile lui mi se par deosebit de interesante.

Mai ales în ce privește încercarea de a prezenta și explica personalitatea, intențiile, tactica și aparenta rigiditate a lui Iuliu Maniu .

Transpare din analiză credința lui Maniu că, pentru a avea " *mână liberă*" în guvernare , pentru a scăpa de " *influențe străine*" (vizat Carol, camarila) , trebuie să conteze mai mult pe sprijinul maselor, pe presiunea acestora , decât pe ierarhia partidului , pe mecanismele politice obișnuite.

Dacă acest lucru s-ar fi spus despre Mihalache , credeam mai degrabă .Dar la Maniu ?!]

▣ Intransigența lui Maniu

În ședința Delegației permanente, Maniu și-a exprimat clar punctul de vedere :

politica pe care o face astăzi partidul este greșită ;

tactica folosită de Mihalache nu va duce la rezultatele urmărite .

Mihalache nu are integral p.d.v. a lui Vaida , privind problema constituțională , dar crede ca și Vaida , că PNȚ nu poate porni o luptă hotărâtă , în timp ce este în opoziție .

Șeful PNȚ vrea să facă o obișnuită campanie de opoziție împotriva guvernului , pentru a cuceri puterea pe căile normale .

Odată ajuns la putere, însă, Mihalache, ca și Maniu ,

înțelege să aibă o desăvârșită libertate de mișcare, în toate actele de guvernare .

Maniu consideră , însă, că această tactică este fundamental greșită .

Dacă Mihalache vrea libertate în guvernare, trebuie să-și pregătească terenul din vreme, trebuie să-și pregătească dinainte terenul , trebuie să-și asigure dinainte posibilitatea de a nu fi stânjenit și de a nu se influența pe căi neconstituționale , guvernarea ce ,eventual, ar prezida-o. Ori, după părerea sa, această acțiune nu se poate întreprinde decât în opoziție.

La guvern ea este imposibilă , se lovește de opoziția cadrelor din partid .

Odată la putere, partidul nu consimte să plece din nou în opoziție ,

fiindcă șeful guvernului n-ar avea complectă mână liberă în acțiunea sa.

Deputați, prefecți, primari și ceilalți demnitari ,caută să se mențină la cârmă ,

prin orice mijloc, ignorând principiile superioare ,

oricât de mult ar insista șeful guvernului în această direcție.

Nici Comitetul Executiv și nici Delegația Permanentă a partidului,

nu dau sprijinul într-o acțiune menită

să descătușeze guvernul de influențe străine.

Ca partid de mase, care a reușit să realizeze adeziunea unui mare sprijin popular,

PNȚ trebuie să rămână în slujba maselor, să se sprijine pe puterea politică

ce vine de la aceste mase. Având în spate aceste mase,

PNȚ va putea să-și impună , fără tranzacții, punctul său de vedere. [LD : ?!]

Dacă face , însă , concesiuni, ele vor atrage de la sine altele ,

iar PNȚ nu va izbuti nici odată să asigure guvernelor întreaga răspundere ,

așa cum cer principiile fundamentale care stau la baza ideologiei și programului său,

și cum dorește și Mihalache pentru cazul că i s-ar oferi președinția guvernului.

Văzând că nu poate să obțină ralierea celorlalți fruntași ai partidului

la punctul său de vedere , Maniu a înțeles să lase Delegației Permanente ,

întreaga răspundere a tacticei actuale a partidului .

D-sa nu vrea să fie solidar cu această politică , fiind convins că

ea nu va izbuti și deci nu se va produce
nici o schimbare în politica noastră de stat. [-----]
"Adevărul", **Scrutator**

▣ Maniu : luptă fără menajamente

▣ Mihalache : persuasiune

Maniu s-a retras .Din nou la Bădăcin. Dar diferită de alte "retrageri" .
În trecut, Maniu nu era de acord cu diverse proceduri în actul de guvernare .
De data aceasta , noul Bădăcin înseamnă un protest împotriva unei atitudini fixate de partid,
cu care nu se poate împăca.Deosebirea este fundamentală.

De data aceasta, retragerea s-a produs pe baza unui act de partid.

D- lui Maniu nu-i convine tactica fixată prin Rezoluția Comit.Executiv din sept.'34 ,
și menținută în totul de către Delegația Permanentă ,
cu toate întâmplările ce au survenit din septembrie încoace .

O recapitulare este necesară :

Prima constatare : d.Maniu , care avea motive să fie nemulțumit de unele practici constituționale,
s-a văzut în ultimul an obiectul unor mașinațiuni,
pe care d-sa le califică drept o tentativă de asasinat moral.

A doua constatare : PNȚ , fără nici o excepție, a înțeles să lupte
și să se solidarizeze cu Maniu, pe această chestiune a încercărilor
de a se aduce vreo atingere personalității d-lui Maniu .

Dar , de aici încolo, drumurile s-au despărțit .

Pe când dl Maniu, în scopul îndreptării relelor de care se plânge ,
înțelege o luptă pe față , cu toate riscurile și fără menajamente

- vezi gestul recent care, din cauza cenzurii n-a putut deveni public

[LD: nu știu despre ce e vorba] -

Mihalache înțelege , din contră, o tactică diferită , care să-l pună
în măsură de a putea governa , la momentul convenit , cu deplină răspundere ,
dar fără o atingere a principiilor și instituțiilor fundamentale în stat .

Așa dar, o divergență pe chestia tacticii de urmat .

Pentru dl Maniu lupta trebuie să însemne triumful prin forța organizată.

Întrucât persuasiunea n-a dat rezultate, e nevoie de forța care să impuie."

[-----]

"Adevărul" , **Scrutator** / 21 dec.'34

▣ Atitudinea lui Maniu

▣ Desamăgire ? Pasivitate ? Șantaj ? Boicot ? Moft ? Ambiție ? Orgoliu ?Ranchiună ?

▣ Antimonarhism ? Anticarlistism ? Pro-autodictatură ? Șef necontestat ?

▣ Democrat ? Revoluționar ? erou popular ?

[LD : Bineînțeles , aceste supratitluri le-am dat eu . Asta gândesc eu despre Maniu .

În epocă, ce voia și cum era Maniu , a fost totdeauna un mister.

De aceea i s-a spus " Sfinxul de la Bădăcin" !

Dar eu , privind cu luciditate , cred că acest comportament ciudat al lui Maniu ,
pe tot parcursul interbelicului,a dăunat extrem de mult PNȚ ,
chiar dacă ideile lui ar fi fost geniale, viziunare.

Eu cred că Maniu nu s-a putut adapta noii situații politice din Rămânia Mare ;
nu a putut accepta să fie pe trepte secunde în orice ierarhie ar fi fost angrenat ;
nu a putut suporta atacurile la adresa sa , indiferent din partea cui au venit ;

nu și-a dorit camarazi de drum, de cauză, de luptă , ci executanți .
Maniu s-a dorit comandant , șef necontestat : de partid, de guvern, de țară.]
În lumina celor petrecute , hotărârea de aseară a d-lui Maniu apare întrucâtva neșteptată .
Căci, din textul discursului rostit alaltăieri [19 dec.] de d.Maniu [LD : lipsă doc.] ,
cu ocazia comemorării de la clubul național- țărănesc , text confirmat și de " Dreptatea " ,
reiese că d-sa și-a exprimat întreaga încredere în dl Mihalache , șeful partidului.
În același timp, însă, d.Maniu se ridică împotriva tacticii fixate de Comit.Execut. și Deleg.Perm. ,
tactică preconizată , între alții, și de d.Mihalache .
Indiferent de explicații și nedumeriri , Maniu crează o nouă situație în PNT .
Printre conducătorii PNT gestul produce îngrijorări .
" Acum , când organizarea forțelor național-țărăniste , în Vechiul Regat, Bucovina , Basarabia,
este în plin mers , în sensul creerii unei forțe care
fără a recurge la persuasiune , nici la manevre și nici la amenințări ,
să ajungă totuși la putere ,prin ceea ce ea reprezintă
ca afinitate de opinie publică și concepție programatică ;
acum , când se speră că frământările din rândurile ardelenilor vor lua sfârșit ;
tocmai acum d.Maniu trece la pasivitate , fără a se putea spune dacă ,
într-adevăr, va fi vorba de o pasivitate ." [-----]
*****

Braniște / 29 dec.'34

▣ Maniu -Vaida

▣ Maniști -Vaidiști

[LD . subscriu aproape total la "portretul geamăn" făcut de Braniște lui Maniu și Vaida ,
privind lupta lor națională în Ardealul înrob. Mai mult de atât , este atât de ingenios formulat ,
încât merită citat . Numai că ... după 1918 , gemenii au evoluat pe direcții diferite ,
și aici este mai greu de fixat a cărui evoluție a fost mai potrivită, mai eficientă, mai lucidă,
mai justificată, mai legitimă.

În pușcăria comunistă de la Sighet , cum, oare , își vor fi evocat amândoi aceste evoluții .
Oricum, pe mine , peste timp, Braniște parcă mă trage de mânecă , atunci când îi judec
prea părtinitor pe ardeleni. Dar nici nu pot închide ochii peste greșeli, grave în consecințe,
numai pentru că autorii , cândva, au fost pe culmea adevărului și sacrificiului.]

" Un ardelean s-a ocupat nu de mult , în paginile acestei reviste, de tragicul proces
Maniu -Vaida. Cele două sau trei articole , apărute aici, au dat loc la multe
și aprinse discuții. Nu ne îngăduim să reluăm problema ,
a cărei judecată aparține astăzi unei provincii - Ardealul -
iar mâine -istoriei.

Trebuie să fie cumplit zbuciumul celor două suflete , care , după o înfrățire de 4 decenii
- și ce decenii ! - se află acum față în față , pe poziții diferite , dacă nu chiar de-a -dreptul
opuse... Oricine are simțul discreției , se va înclina în fața acestei drame,
cum te înclini în fața destinului necruțător.

Vom regreta numai excesul de zel al unor maniști , excesul de zel al unor vaidiști.
[-----]

" **Numai** marea, istorica prietenie Maniu -Vaida ; **numai** fericita completare a acestor
temperamente opuse ; **numai** îmbinarea vehementei d-lui dr. Alex.Vaida -Voevod cu
spiritul ponderat a d-lui Iuliu Maniu a putut salva - nu unitatea PNR ,
ci mai mult decât atât : poporul român din monarhia habsburgică.

" Poate judeca oricine , oricum , stările de astăzi din ramura național-ardeleană a PNT .
Cine însă va cârți împotriva acțiunii românești în Ardealul robit ,
acela va comite nu numai un formidabil păcat, dar se va expune sigur și precis
celui mai ucigător ridicol .

" În paginile istoriei va sta scris cu dreptate tot ce datorăm noi , tot ce datorește

România întregită, luptei pe care au dus-o d-nii Iuliu Maniu și dr.Alexandru Vaida-Voevod . Amândoi pe același plan. Amândoi egali. Fiecare aducând aportul puternicii lui persoalității. Unul completându-l pe celălalt .Unul folositor celuilalt . Nici unul mai mare decât celălalt .

Intrigi bucureștene vin să falsifice astăzi istoria. [LD . vizat Iorga .]

Cât timp cei doi bărbați ai Ardealului - mai mult : ai istoriei Ardealului - erau uniți , calomnia îi lovea pe amândoi deopotrivă.

Azi, calomnia cade când asupra unuia, când asupra celuilalt .

Intriga aceasta ticăloasă , distrugătoare, vrea să-l prezinte pe d.Vaida , victima lui Maniu vreme de patru decenii , până în 1930 ;

și pe d.Maniu drept victimă a dlui Vaida , în ultimii patru ani - din 1930 până azi .

" Pe nisipul jucăuș al intrigii istorice , va veni tăvălugul nivelator (și just nivelator) al istoriei.

Pe nisip, se poate scrie orice. Pe pagina definitiv fixată a istoriei nu se poate scrie

decât un singur lucru : adevărul. Și adevărul este că acolo , în Ardealul robit,

Maniu și Vaida n-au fost șef și aghiotant ; au fost tovarăș și tovarăș ,

prieten și prieten, făuritor și făuritor. Amândoi deopotrivă. Amândoi cot la cot . Amândoi minte cu minte și suflet cu suflet , pe aceeași linie , pe același plan : planul întâi, planul răspunderii și al sacrificiului "

Dar lupta lor nu era și nu putea fi luptă de forță ; forța lor era încătușată de unguri în Ardealul robit. Lupta lor era luptă de abilitate. O lovitură dată la timp, o lovitură amânată pentru ziua cea mai bună , o atitudine fixată cu precizie - toate acestea hotărau succesul.

Tacticienii până în 1919, fiindcă nu puteau fi decât tacticienii,

fiindcă împrejurările îi constrâneau să facă și să discute numai tactica partidului -

au rămas în chip firesc tacticienii.

DI Maniu aduce în această discuție un spirit juridic desăvârșit ,

un calm politic impresionant , o abilitate măiastră , o hotărâre fără pereche ,

o rară putere de a răbda .

DI Vaida -Voevod, aduce o bogată cultură literară , o vervă nestăpânită, un viu spirit de frondă, o largă comprehensiune a vieții.

Amândoi pun toate aceste rare calități , în slujba tacticii. Aceasta este impresia opiniei publice.

Iar el , ca gazetar, nu face decât să înregistreze impresiile opiniei publice. [-----]

Braniște / 29 dec.'34

▣ **Mihalache -Lupu**

▣ **Programul PNȚ**

▣ **Forța electorală**

Dacă în ramura ardeleană este un conflict tactic, între Maniu și Vaida,

în ramura țărănistă, Mihalache și Lupu reunii, caută aplanarea conflictului tactic ,

pentru a închina toate forțele lor și a întregului partid ,

unei mari probleme, de PROGRAM .

Unitatea partidului este ,pentru amândoi, lege .

Fiindcă amândoi știu rezonanța puternică , pe care o au numele

d-lor Maniu și Vaida în țară și peste hotare . Unitate - cum ?

Printr-o aplanare a conflictului de ordin tactic , localizat în Ardeal.

Un an de zile s-au făcut încercări multe și grele și , din păcate , inutile !

Atunci ? La un moment dat, când conflictul părea atenuat ,

d.Mihalache a pus o problemă, o mare problemă : programul .

Adversarii PNȚ au ironizat preocupările programatice și , în același timp,

au speculat conflictele de ordin tactic. Au fost abili ! [-----]

Așa dar, nu este o problemă de tactică , ci una de organizare și de program :

guvernul trebuie să fie în mâna partidului .

iar partidul trebuie să-și aibă linia lui precisă ,
fixată printr-un program AL LUI .

Peste divergențele de ordin tactic, se pune deci întrebarea : partidul vrea să fie partid ?
Nu partid care să guverneze oricum, cât mai repede și cu oricine.

Ci partid care să guverneze cu șeful lui, cu programul lui, indiferent când.

Partid care , venind la putere , să nu mai fie pus în situația tragică
de a se despărți de șef și de program.

Partid care , în ceasul realizărilor , să poată realiza și să aibă ce realiza.

Aceasta trebuie să fie preocuparea principală a PNȚ

DI Mihalache și dl dr.Lupu , pot muta PNȚ de pe linia preocupărilor tactice ,
pe linia acestor preocupări de organizare, de reorganizare ,
de prefacere sufletească și de revenire la program "

tudor teodorescu -Braniște / 29 dec.'34

*****

Retragerea lui Maniu din conducerea PNȚ / 20 dec.'34

15.) Adunare națională: a XVI aniversare a Unirii ; conferință ministerială , Cluj, 27 dec.'34

a) Al Lapedatu (ministrul pentru Ardeal)

b)I.Inculeț (ministr.Interne ; reprezentant Basarabia)

c) I.Nistor (ministru, reprezentant Bucovina)

d) Gh.Tătărăscu (prim ministru, reprezentantul Vechiului Regat) .

(" Universul" , an 51, nr. 355, 30 dec.'33 ; "Adevărul" , an 48, nr. 15 .633, 29 dec.'34)

[LD : Cuvântările au fost transmise la radio . Eu le-am luat din " Universul"]

După ședința solemnă, s-a ținut consfătuirea ministerială și provincială.

Tradiție și inovație semnificativă în comemorarea actelor de unire din 1918.

Reprezentanții Vechiului Regat, Bucovinei , Basarabiei ... veniți în capitala Ardealului ...

... în fața reprezentanților din tot Ardealul (este adevărat, a reprezentanților liberali !)

pentru a celebra comemorarea a 16 ani de la marea unire.

Încercare semnificativă de a muta accentul , de pe regionalismul particularist,

pe sentimentul conștiinței naționale românești . A fost ca un semnal ..

Să fi fost și o reacție la anunțatele intenții ale lui Maniu (la retragerea din Deleg.Permanentă)

de a face întruniri la Cluj și Alba Iulia ? !] Doc.integral - fișier PNL X

/ Alx.Lapedatu : PNL și Ardealul /

/ I,Inculeț : unitatea națională - treptele Unirii - Vechiul Regat - România Mare

vitejia românească - limba română - cultura românească ;

/ I.Nistor : Conștiința unității naționale

/ Gh.Tătărăscu : Semnificația întrunirii de la Cluj , la a 16 aniversare /

Răspuns revizionismului / Repararea nedreptăților naționale în provinciile alipite /

Întrunirea de la Cluj / 27 dec.'34

16.) Victor Iamandi , precizări la discursul de la Mesaj (17 dec.'34) , 22 ian.'35

/ Campania " Universului " : acuzare de lès națiune /

Al.Popescu -Necșești (PNL-1),. CCGiurescu (PNL-2) - replică , intervenții

(DAD, MO 21, șed. din 22 ian.1935 , p. 496- 510)

[LD : scandalul dinaintea sărbătorilor , continuă . Pe banca ministerială, nu mai era nimeni .

Iamandi are avantajul de a dispune de tribuna parlamentului la discreție.

Și-l folosește din plin. Înălătură, rând pe rând , toate acuzațiile ce i s-au adus.

Măhnit, jignit, dar ofensiv, Iamandi recapitulează , pe bază de documente,

aportul lui la lupta democratică și națională .

O face evocând momente semnificative, cu citări masive din discursurile proprii ,

încât, față de discursul din 17 dec. , acest nou discurs este și o autobiografie politică ,

și o trecere în revistă a concepției și realizărilor PNL în chestiunea națională.
În parlament sunt "detractorii" - Popescu-Necșești , CCGiurescu -
, dar și Maniu , venit din autoexilul de la Bădăcin] Doc.integral - fișier Naționalism III
Supratitluri, semne , sublinieri colorări -LD
lamandi / 22 ian.'35

▣ Discursul din 17 decembrie '34

În problemele naționale , respinge orice calomnie și orice insinuare.

El a rostit cuvântarea la mesaj pe 17 decembrie. Parlamentul s-a închis pe 18.

A doua zi, miercuri , 19 decembrie, " Universul" a continuat campania de defăimare și,
pentru a impresiona lumea, a găsit de cuviință să publice în facsimil așa -zisul text
al declarațiunii lui de *lése rămânism*, după notele stenografice.

Acest simplu fapt dovedea că nu se urmărea apărarea intereselor superioare naționale,
ci imediată și decisivă compromitere a sa. [-----]

" Onorații mei detractori mi-au luat acest drept de revizuire a notelor stenografice ,
și le-au publicat în părțile socotite vulnerabile, în facsimil. "

În declarațiile făcute presei (21 dec.) el a arătat că s-au comis o vădită și condamnată trucare
a textului, un aranjament fragmentar, fără legătură între ele.

[descrie rând cu rând trucarea, sărirea peste rânduri , omisiunile]

" Omisiunea acestui pasaj [răspuns lui ACCuza] dovedește cu prisosință
reaua credință a detractorilor mei , deoarece din cuprinsul său se vede clar și precis
că minoritățile creștine (adică maghiarii) sub raportul intereselor de stat ,
le consider mai nefavorabile și în măsură să ne facă mai mult rău
decât celelate minorități necreștine. " [-----]

O asemenea trunchiere și combinațiune a textelor este evident că poate înlesni , mai ales când
lipsește buna credință , orice răstălmăcire a declarațiilor [-----]

Afirmația aceasta, luată izolat, și așa cum a fost prezentată de atacatorii lui,

" nu poate înfățișa cugetarea mea politică și națională , în problema orașelor .

(aplauze la PNL) " O asemenea credință și concepțiune nu poate să o aibă ,
nu un ministru, și nu un om a cărui viață întregă , de adolescență, de tinerețe și de maturitate ,s-
a dezvoltat în cultul pentru Ardeal, și pentru împlinirea destinelor noastre naționale, sprijinite pe
sfintele și eternele drepturi ale unui popor de eroi și de martiri ,
dar n-o poate avea nici un copil din clasele primare al cărui instinct și a cărui inimă

îl împing irezistibil pe drumurile limpezi ale românismului (aplauze prelungite , îndelung repetate,
bravo, la PNL) [-----]

- Aurel Baci (PNȚ) : Așa trebuia să fi spus de la început .

- C.Zamfirescu (PNL-2) :Acum retractați

- lamandi : Nu am retractat , am dat explicațiuni ....

-Radu Lascu (PNL-2) : După ce țara a reacționat .

- lamandi : Vă fac o simplă întrebare : mă credeți dvs pe mine trădător ?

- Lascu : Avem un singur regret că nu ați făcut aceste declarații de la început .

- lamandi : Mă considerați în măsură să trădez interesele țării ? Răspundeți clar .

- Lascu : Regretăm declarațiile în forma pe care le-ați făcut pe 17 decembrie .

[-----]

lamandi / 22 ian.'35

▣ Minoritarii din România

▣ " Continuitatea " etnică.

"Dar d-lor deputați, în discursul de la 17 decembrie 1934, constatând, ceea ce știe toată lumea,
că în România există totuși minoritari și că aceștia, în unele părți ale țării,
au continuitate de existență și că împotriva lor nu se poate preconiza o politică oficială de stat -
accentuând cuvântul " oficială " -

acuzatorii mei , în loc să înțeleagă sensul acestei declarații și să fie de acord
că nici un guvern nu poate vorbi altfel, s-au năpustit asupra mea și m-au considerat ,

a doua oară, inconștient și trădător al intereselor noastre naționale ,
învinuindu-mă , nici mai mult nici mai puțin , că prin folosirea cuvântului de " continuitate " ,
am sfârșit toată baza de drept a continuității noastre asupra Ardealului și
că am recunoscut implicit minoritarilor o întâietate de drepturi dincolo de Carpați.

[explică sensul cu care a folosit cuvântul " continuitate "] [-----]

lamandi / 22 ian.'35

▣ Tendențele centrifugale ale conducătorilor minoritari

" Am fost apostrofat că, în discursul de la 17 decembrie, ocupându-mă de clasa conducătoare
a minoritarilor , am spus că tendințele centrifugale - adică iredentiste -

pe care le manifestă sau le urmăresc fruntașii Partidului Maghiar , sunt explicabile.

De ce sunt explicabile ? am fost întrebat de detractorii mei . Foarte simplu.

Pentru că mare parte dintre acești conducători , sunt aceiași care înainte de Unire,

aveau, în Ungaria, un rol politic bine determinat și, din această cauză,

oricâte declarații de loialitate ne-ar face , sufletul lor nu poate fi schimbat atât de repede , iar

orientarea unora dintre ei , poate rămânea dependentă de Budapesta .

-Luliu Maniu : " Dar d-le , cum puteți spune așa ceva ?

Nu vă încurcați mai tare , pentru a vă descurca " (întreruperi la PNL)

-lamandi : Aș vrea ca dl Maniu să-și explice întreruperea .

-Maniu : Îmi voi lua această libertate

-Voci : Acum !

-lamandi : " M-a surprins exclamarea d-lui Maniu .Eu n-am făcut altceva, afirmând acest

lucru, decât să reproduc atacul curent, care se aduce minorităților și conducătorilor

minoritari , de către acei care mă atacă astăzi pe mine,

pentru că aș fi prea îngăduitor față de minorități "

-Popescu- Necșești :Da găsești că este firesc ?

-lamandi : Am spus că este "explicabil" (aplauze la PNL)

-Popescu - Necșești :Ați spus că este "firesc"

(proteste la PNL ; zgomot la opoziție) [LD : în stenogramă este "explicabile"]

-lamandi :Dle Necșești , dacă găsești acest cuvânt în notele stenografice ,

dacă dovedești că l-am spus aici, declar că voi trage toate consecințele.

Am spus "explicabil"

[LD : în stenogramă este "explicabil" ,Dar indiferent de cuvânt,

până unde putea merge ipocrizia și rachiuna lui Maniu și a acestui Necșești ? !]

[-----]

lamandi / 22 ian.'35

▣ Psihoza exclusivismului naționalist

" Am fost apoi învinuit că am vorbit de "psihoza" exclusivismului naționalist,

atribuindu-mi -se că, întrebându-mă această formulă , am jignit sentimentele naționale

ale acelor care militează pentru consolidarea noastră politică și națională.

Regret că , nici de data asta , n-am fost tratat cu obiectivitate. [-----]

" Din psihoza exclusivismului naționalist , a rezultat anul trecut, asasinarea lui Duca,

căruia i s-au adus , și nu de oameni fără răspundere, grave învinuiri de nesocotire

și chiar de trădare a intereselor românești. [repetă ce a spus pe 17 decembrie] [-----]

" Eu nu pot acuza , și vă rog d-le Maniu să luați act de această declarație , care cred că

dovedește perfectă obiectivitate și planul superior în care m-am pus, atunci când declar că

nu pot acuza o întregă clasă conducătoare de deficiență față de interesele naționale ale țării.

[-----] Am socotit că trebuie să înceteze , ori care ar fi diferențierile de politică între

noi, încriminările , cel puțin pe chestie națională.[-----]

Îată de ce dați-mi voie , d-lor deputați, să resping cu toată hotărârea

și cred cu toată dreptatea, învinuirea ce mi s-a adus că,

ocupându-mă de ceea ce eu consider "excese" în politica națională ,

am cerut pentru întreaga clasă conducătoare a țării un alt tratament ,

decât acela care i se aplică de o vreme încoace , contestându-i-se patriotismul

și justa înțelegere și apărare a intereselor românești [-----]
lamandi / 22 ian.'35

▣ **Afirmarea ca națiune suverană**

" Ce am spus eu , cel atăcat și învinuit de ignorare a intereselor românești
în discursul meu , cu privire la întreaga politică ce trebuie s-o urmărim față de minorități
și cu privire la afirmarea drepturilor noastre de națiune suverană ,
în toate direcțiile vieții noastre de stat ? " [citează pasajul din discurs , 17 decembrie]
[-----]

Dacă o asemenea concepțiune , care singură poate fi aplicată într-un stat de drept,
și care reprezintă un maxim de realizări pentru integrala unificare a țării ,
este considerată drept o crimă împotriva intereselor naționale , atunci, desigur că,
formulând-o am păcătuțit grav și ca ministru și ca român
și merit oprobiul pe care mi-l aruncă onorații mei acuzatori. " [-----]
Victor lamandi / 22 ianuarie '35

▣ **Discursul din 17 decembrie 1934 ....**

" În sfârșit , la 17 decembrie 1934, am rostit discursul pentru care am fost ridicat în triumf de
imensa majoritate a acestei adunări , și care , a doua zi,
a fost denunțat opiniei publice drept adevărată trădare a intereselor naționale ale țării.
[-----] argumente în favoarea Budapestei.

" Țin să protestez cu toată hotărârea împotriva unei acuzații nedrepte
și lipsită de orice temeii" (aplauze prelungite la majorități)

Dacă , în adevăr, se poate vorbi de vreun prejudiciu adus României , dincolo de graniță, socot că
cel mai mare prejudiciu constituie campania plină de răstălmăciri și de violențe nemaipomenite ce
s-a întreprins împotriva mea pe o chestiune , față de care
mi-am îndeplinit și astăzi și întotdeauna întreaga datorie. "
(aplauze prelungite, strigăte de bravo la majorități) [----- spovedania ----]
lamandi / 22 ian.'35

▣ **Discursul din 17 decembrie 1934 - continuare -**

" În toamna acestui an am stat , ca ministru, în tot timpul Mesajului, singur, pe această bancă ,
o lună întregă, intervenind zilnic , nu numai ca să apăr politica guvernului și a PNL,
dar și atunci când interese superioare de Stat îmi impuneau să pun lucrurile la punct.

De sigur, această acțiune continuă de defensivă și de ofensivă politică
mi-a provocat multe adversități și chiar multe dușmării.

Îmi dau seama că , pentru un om de luptă, aceste neajunsuri sun inevitabile.

Ceea ce socot însă că este prea mult, chiar pentru moravurile noastre scăzute,
este degenerarea atacurilor în calomnii și într-o adevărată acțiune de distrugere .

[-----] Am crezut că am dator să dau aceste prea lungi explicațiuni înaintea Camerei,
pentru a spulbera orice urmă de îndoială asupra discursului de la 17 decembrie,
care se încadrează în cadrul înregii mele activități publice, desfășurată neclintit,
în văzul lumii și pe linia dreaptă a unei politici naționale și democratice ,
pentru totdeauna identificată cu persoana mea. "

(Majoritatea, în picioare, aplaudă discursul. Vocile cer afișarea discursului ;
Mircea Djuvara - vicepreșed. de ședință ,promite afișarea , după publicarea în MO)

*****

Al. Popescu Necșești / 22 ian.'35

▣ **Replică la discursul lui lamandi**

[Replica lui s-a vrut o punere la punct , o nouă încredințare a lui lamandi,
în aplauzele opoziției , dar , mai ales , a georgiștilor.

O mostră de pățimașă pornire, de ironie , de speculație și umilire a ministrului lamandi.

S-a jucat cu cuvintele, a citat trunchiat, i-a făcut proces de intenție, invocând păreri de istorici și oameni politici, numai pentru a demonstra că lamandi a făcut o greșală impardonabilă, că este un trădător!

Un exemplu de campanie calomnioasă a "Universului" - reușită altfel! - cu mize politice interpartidiste, sub pretextul apărării intereselor naționale.

Din păcate, atunci, atât de pe banca ministerială - goală! - cât și din majoritate, nu s-a găsit nici o voce care să-l pună la punct pe Necșești.

lamandi a rămas singur!

Totul la Necșești se transformă într-o luptă personală, având drept țintă pe lamandi, care trebuia "executat".

Pe un alt plan, dar cu aceeași metodă, și lamandi uzase de aceleași metode când îl "executase" pe George Brătianu.

S-ar putea să fi fost de conivență cu "bătrânii liberali".]

[-----]

lamandi s-a crezut dator să facă o lungă pledoarie *pro domo*.

În materie de coordonate naționale, nu se pot face flexibilități și variabilități și nici scăpări și lapsusuri. El se vede silit să prezinte, în numele conștiinței sale și a colaboratorilor "Universului", corectivele necesare.

lamandi "a scăpat" unele "păreri necontrolate", și, filtrându-și cugetarea prin filtre din ce în ce mai dese ... de la un anumit punct de plecare la care cugetarea și exprimarea sa aveau impurități și confuziuni, a ajuns azi, în fața dvs, legându-și amintirile de clasele primare, cu cunoștințele dobândite la Universitate ... să găsească în adevăr și luciditatea și fermitatea de care noi ne felicităm că l-am adus aici, în fața dvs, să vă dea dovadă.

Așa încât, aplauzele dvs se cuvin pe drept cuvânt celor care, de la postul unde l-a așezat opinia publică, au fost vigilenți și l-au silit să vină aici. (**aplauze la opoziție**)

[-----]

[citează din aprecierile lui Iorga, la 25 dec.'34 pe marginea afirmațiilor lui lamandi] : < Ceea ce a spus în Camera dl lamandi, este desigur o greșală .

Aceasta din mai multe puncte de vedere .Întâi, nu orice lucru se spune oricând .

În momentul când Ungaria freamătă de iredentism, ea stă sub acuzația pregătirii unui asasinat politic, nu se fac amabilități în această direcție .

Al doilea, nu din orice loc se spun asemenea lucruri. [-----]

În al treilea rând, dl lamandi vorbește de lucruri pe care nu le cunoaște .

Nu toate orașele le-au făcut sașii, ci numai cetățile ;

iar târgurile sunt creațiune populară, deci și românească. > [-----]

-Popescu -Necșești : Prin urmare, d-le ministru, nu "detractorii" de la "Universul", dar luminile istoriei și somitățile noastre istorice au venit să-ți facă această lecție pe care d-ta n-ai știut-o, când ți-ai făcut discursul nenorocit .

Alături de dl **prof. Iorga**, să cităm pe dl **prof. univ. Ion Lupaș** care, în diferite rânduri, în articole documentate,

a arătat cât de mult s-a înșelat d-l lamandi cu privire la acest adevăr istoric.

În fine, cu privire la aceasta, dl **prof. Ștefan Ciobanu**, profesor universitar și membru al Academiei Române, iată ce a spus :

< Este inutil să insistăm asupra greșelei de neiertat - dacă se poate numi greșală - făptuită de un ministru român care este profesor de istorie.

Totuși, intelectualitatea basarabeană trebuie alăturată, cu toată demnitatea, la protestul întregii suflări românești .> [-----]

" Dar nu numai oamenii politici care nu stau pe aceeași bancă cu dl lamandi, nu numai istoricii care profesază la catedră și de la care și dl lamandi, pretinde că a învățat o dată - ca să uite mai târziu - dar chiar colegii d-sale de pe banca ministerială au fost nevoiți să meargă la Cluj, a patra zi de Crăciun, și să spună, cu privire la afirmațiile nefundate ale d-lui lamandi, care este într-adevăr realitatea. "

[citează din discursurile lui Inculeț și Tătăărăscu]

" Iată, prin urmare, cum cu privire la afirmația d-lui ministru lamandi, pe care în cele din urmă l-am silit să și-o modifice și să cadă de acord cu unanimitatea conștiinței românești, a fost nevoie, pentru ca să-i dăm și d-lui prilejul să revină din greșala în care a

căzut, să se facă această campanie,

care, d-le lamandi, nu țintește la asasinatul moral și politic al dvs.,
ci este făcută numai în sens constructiv și pornită din grija permanentă pe care
cei grupați în jurul tribunei "Universului" o au cu privire la postulatele naționale "
(aplauze la PNL-georgist) [-----]

" Era nevoie, d-le ministru lamandi, ca dvs să veniți în Cameră
și să faceți cu atâta ușurință, asupra acesor realități, o afirmație pripită,
pe care apoi s-o retrageți și să reveniți asupra ei, spre cinstea dvs,
când, la 10 decembrie, în fața forului de la Geneva, când s-au discutat răspunsurile Ungariei,
cu privire la drama de la Marsilia, dl ministru Titulescu a fost pus în situațiunea
să apere împotriva reprezentantului ungarilor, tocmai ceea ce dvs ați venit să infirmați
de la tribuna Camerii, în numele guvernului român, și anume: tradiția românească ?"
(aplauze la PNL-georgist) [citează din replica dată de Titulescu lui Eckhart]
[-----]

" Iată ce spunea dl Titulescu la Geneva despre orașele care nu ne-au aparținut nici odată !
Puneți față în față ceea ce spunea dl Eckhart,
cu ceea ce a spus dl lamandi de pe banca ministerială și să judecați și dvs
dacă nu este justificat cuvântul de trădare "

(protestări la majorități ; aplauze la PNL-georgist)

- NCPopescu : Dacă ar fi fost așa, atunci nu l-am fi aplaudat noi, majoritatea .

[-----]

- NCPopescu : Dar de ce stă atunci dl Titulescu alături cu " trădătorul" lamandi ?

- Popescu- Necșești : Este dureros să constate că, de pe banca ministerială
și în numele guvernului, s-a putut face, cu atâta regretabilă ușurință,
care merge până la inconștientă, această afirmație.

(protestări la majorități ; aplauze la PNL-georgist)

[-----]

Al.Popescu -Necșești / replică lui lamandi / 22 ian.'35

▣ Psihoză naționalistă ?!

▣ Acțiunea antirevizionistă a " Universului"

[LD : de totală reă credință. Dar vorbele lui au avut și vor avea efect !

Ori ca apărător al acțiunii Ligii antirevizioniste inițiate de "Universul",
ori ca apărător al lozincile naționaliste lansate, la concurență, de liberalii georgiști,
acest Popescu-Necșești pune gaz pe foc, la campania de l'es națiune atribuită lui lamandi.
În aceeași formulă cu care procedaseră georgiștii cu Duca.

Nu cred că exagerez. Nici în comparație, nici în ce privește răzbunarea legionară din 1940 .]

" Și-a mai permis d-l ministru lamandi să analizeze ceea ce d-sa a numit

"psihoză națională " A apărut și aici filtrajul despre care v-am vorbit,
atunci când s-a pus în discuțiune, cu atâta nechibzuială și ușurință,
chestiunii populației de la orașele noastre din Ardeal.

[citează pasajul din discursul lui lamandi privind exagerările naționaliste]

" Iată, d-lor, că dl lamandi, cu toate explicațiunile furnizate astăzi,
a caracterizat drept psihoză o preocupare constantă de postulat național
în viața administrativă și în viața creatoare și constructivă a Statului.

Dl lamandi, spre a face pe placul unor anumite centre [LD : evreii ?],

spre a căror aprobare totdeauna a tânjit [LD : evreii ?],

și-a permis să caracterizeze tot acest suflu de naționalism

- care este frumusețea morală a obștei românești și care este ecoul, ajuns până la noi,
a unei atmosfere care domnește în toate statele Europei occidentale și, mai mult,
postulatul moral național în viața politică a națiunilor-

D-sa, cu o ușurință, regretabilă ușurință, taxează de psihoză ceea ce nu ca atare,
ci ca o adevărată afirmare și adâncire a sentimentului și conștiinței naționale,

trebuie privite și încurajate printr-o acțiune constructivă și printr-o atmosferă de încurajare

perpetuă, din toate punctele de vedere (aplauze la PNL-georgist)

[-----]

Al.Popescu -Necșești / replică lui lamandi / 22 ian.'35

▣ Disocierea partidului și guvernului de lamandi

-Necșești "Dlor, nu acesta era punctul de vedere pe care trebuia să-l prezinte în numele guvernului, în fața noastră. Și, de aceea, am disociat, de la această grea răspundere, guvernul, care s-a rostit prin reprezentanți plini de experiență,

și având conștiința răspunderii, când vorbesc într-o chestiune importantă pentru Stat.

" Este pentru noi o satisfacție ziua în care dl ministru lamandi și-a recunoscut greșala și s-a reintegrat conștiinței românești. Această satisfacție este subliniată de aplauzele dvs care, țara conștientă, va ști că ni se cuvin nouă. (aplauze la PNL-georgist)

În ce privește pozițiunea politică a d-lui lamandi, sunteți în drept să o judecați așa cum vă dictează conștiința ...

-Laurențiu Pillat : D-ta din ce partid faci parte ?

-Necșești : ... și peste legăturile politice care sunt între diverși membri ai majorității și minorității, noi suntem judecați, dincolo de această incintă, de conștiința morală a țării.

[-----] și fiindcă dl Laurențiu Pillat mi-a pus această întrebare :

fac parte din Partidul Național-Liberal, tot atât de mult de când face parte și

d-l ministru lamandi, fiindcă suntem de aceeași vârstă ..

-lamandi : Dar sunteți pentru prima dată ales în această Cameră ...

-Necșești : ... să nu interpretați dvs ca un act de dușmănie la adresa d-lui lamandi, ori la adresa acestui guvern, sau la adresa majorității, atitudinea pe care a luat-o

ziarul " Universul " , într-o mare chestiune națională...[-----]

Ați găsit dvs, după cele spuse de dl lamandi, în pledoaria sa *pro domo*, că este greu cuvântul de " *trădare*", că acest cuvânt, pe care l-a scris la " Universul" generalul Dragu...

-lamandi : V-a reprodus pe dvs !

-Necșești : Este loc de polemizat asupra formelor. Dar oricare ar fi forma care se aplică, veți ști că niciodată nu poate să scape cineva de sancțiuni.

Nu sunteți dispuși dvs să le aplicați, dar nu sunteți singurii judecători .

[dă exemplu din Franța, la 1870, premierul Emile Ollivier, istoric erudit, care a făcut o gafă și nici o dată nu a mai putut reveni în politică -]

a pronunțat acele condamnabile și nenorocite cuvinte ... și la adăpostul cărora înțelege

să se pună și dl ministru lamandi [-----] Dar nu vei scăpa, dle lamandi,

pentru ușurința, care crezi că poate să fie o dogmă în viața politică, de răspunderea pe care o ai în perspectiva morală și națională a acestei țări "

(aplauze la PNL-georgist și LANC)

-NCPopescu : Nouă să ne spui atâta : crezi d-ta că d-l lamandi este un trădător ?

[-----]

CCGiurescu / replică la Victor lamandi / 22 ian.'35

▣ Răspunderea lui lamandi

▣ Răspunderea guvernului

[LD : nenorocită misiune și-a asumat Giurescu și în cazul lui Duca, și în cazul lui lamandi, Va trebui să tratez aceste episoade în lumina întâmplărilor din 1933, din 1934 și din 1940.

Trebuie că ura lui Giurescu față de lamandi a depășit animozitatea personală, că el și-a avut partea lui de vină la prăpastia săpată între George Brătianu și ceilalți Brătieni, că, de fapt, lui nu i-ar fi convenit revenirea în PNL, ș.a.,ș.a. Dar asta pentru 1934 !

Pentru că, acești doi oameni, se vor despărți de partidele pe care le susțin și apără în 1934, și se vor alătura regimului carlist, pe care, amândoi, îl vor sluji cu abnegație.]

" Problema discutată depășește persoanele. Nu este vorba de cazul Victor lamandi,

ci de un caz , care, dacă situația continuă să rămână așa , cum este în momentul de față, angajează întregul guvern și califică o directivă de guvernământ.

" Nici prin gând nu ne-a trecut să punem la cale un asasinat moral - cum s-a exprimat dl Victor Iamndi - împotriva d-sale. **Dacă** lucrurile se vor termina , în cele din urmă, prin scoaterea din viața publică a d-lui Iamandi,

să se știe că vinovat nu este decât el însăși .< ale tale dintr-u ale tale ! >.

Noi nu am făcut decât să relevăm și să comentăm o declarație nenorocită ,

[-----]

" Evident, nu-mi trece prin gând , să spun că dl.Victor Iamandi a greșit cu voință și cu știință , fiindcă atunci faptul ar fi fost așa de grav, încât nu pe banca ministerială ar fi trebuit să stea, **ci în fața plutonului de execuție.** [!!!]

Pentru că, atunci când un ministru spune un asemenea lucru , conștient , cu știință, și voință, el trădează interesele cele mai sfinte ale Nației.

Așa că, dați-mi voie să spun, că nici nu se poate pune problema astfel.

Totuși, problema și în celălalt aspect, are o deosebită gravitate.

Fiindcă, greșind în felul în care a greșit, aceasta nu înseamnă că trebuie absolvit ; aceasta poate constitui doar o circumstanță atenuantă.

Dacă îmi dați voie să caracterizez printr-un termen juridic ce a făcut dl Iamndi, aş spune că fapta d-sale este o crimă prin imprudență.

" O pedeapsă trebuie să fie , pentru că ceea ce s-ar tolera , la urma urmei , unui particular, nu se poate tolera aceluia care are un rol calificat pe banca ministerială.

Faptul este cu atât mai grav, cu cât dl Victor Iamandi este în acest guvern ministru al propagandei .Iată gravitatea problemei : d-sa este ministru al propagandei într-un Partid Național-Liberal.

[citează din declarațiile contradictorii, divergente , ale lui Iamandi și Tătăărăscu , despre caracterul orașelor din Ardeal .....]

Pe cine să credem, pe primul ministru sau pe dl Iamandi ?

[-----]

[-----**orașele ardelenesti** -----]

Iată explicația pentru care noi nu am putut să stăm în unele orașe [LD : Sic !]

și acest lucru îl știa și l-a spus și dl Iamandi.

Dar tocmai de aceea întreb, **dacă** se știau aceste lucruri, **dacă** dl Iamandi , în calitate de elev al lui Xenopol , cum spunea, și în calitate de profesor de istorie, știa că în Ardeal orașele nu au fost ale noastre [LD : Sic !] nu din vina noastră , ci fiindcă ni s-a interzis accesul [LD : Sic !]

, fiindcă am fost izgoniți și casele noastre arse [LD : Sic !] ,

trebuia oare, ca ministru al propagandei române, să facă o asemenea declarație ?

-Iamandi : Eu nu sunt ministru al propagandei. Nu sunt decât ministru fără portofoliu ; n-am nici o atribuție de propagandă .Vă rog să se ia act de acest lucru.

-CCGiurescu : S-a spus că aveți atribuții de propagandă.

-Iamandi : N-am nici un fel de atribuție de propagandă.

Asta nu înseamnă că nu sunt conștient de drepturile națiunii mele.

-Giurescu : Iau act cu satisfacție de această declarație, însă era mai bine să fi fost făcută la 17 decembrie. [----- **ecouri în presa maghiară** -----]

Această afirmație a continuității istorice, este, în concepțiunea mea,

tot așa de gravă ca și afirmația cu orașele care nu ne-au aparținut nici o dată .

Continuitate istorică ? Apoi , d-lor deputați, aceasta o susține și Budapesta !

Ce facem noi în momentul de față ?

Căutăm să lămurim opinia publică din apusul Europei - care este infectată zilnic de veninul distilat cu atâta măestrie - căutăm să lămurim apusul asupra acestei grosolane erori,

și să stabilim că, în ceea ce privește continuitatea istorică, pe teritoriul românesc,

nu poate fi **de cât** una singură : a poporului nostru, a poporului Românesc ! "

[-----]

totuși să nu mi se vorbească de continuitate istorică ,

nici a elementului sășesc , nici a elementului unguresc în Ardeal.

Aici continuitatea istorică este numai a oropsiților de valahi ,
a valahilor care au dus pe umerii lor , toată trufia și toată gloria și bogăția
grofilor de la Budapesta . (aplauze)

Noi am fost elementul de continuitate istorică în Ardeal. [-----]

-Victor Iamandi : " Nici nu am spus "toate orașele " , și nici nu m-am ocupat pe larg de această chestie. Am spus "mai ales în Ardeal" , și nu am spus cuvântul " toate " .

De altfel, dacă v-aș da anumite declarații , făcute de anumiți oameni politici, ați vedea că s-ar ajunge la lucruri foarte grave , și că există încă o categorie de oameni politici în situațiunea de a fi tratați ca și mine , de " trădători " .

Cunosc chestiunea foarte bine. Știu cum s-au dezvoltat și orașele din Ardeal, știu unde au fost întâi românii , cunosc și chestiunea târgurilor , cunosc totul.

" Vă declar încă o dată, de pe această bancă, că

mi s-a confundat o simplă constatare statistică ,

cu drepturile noastre de suveranitate asupra orașelor .

M-am explicat suficient și , dacă ar mai fi fost ședință și pe 19 decembrie, veneam și lămuram complet , încă de atunci, această chestiune.

Declar încă o dată, că am fost victima unei mari nedreptăți , făcută pe o chestiune , care este limpede și clard ovedită din toată activitatea mea, și din toate declarațiile mele.

[-----]

CCGiurescu / replică la Victor Iamandi / 22 ian.'35

▣ Reacțiile Budapestei

[LD : la acest capitol , Giurescu îl prinde în șah pe Iamandi.

Este adevărat că, în circumstanțele date, presa Budapestei a exploatat copios incidentul din Parlamentul român , pe subiectul minorităților din Ardeal.

Cu atât mai mult cu cât Ungaria fusese pusă la punct de Titulescu ....

Poate asta a și amplificat atât de grav învinovățirea lui Iamandi ;

poate asta a determinat pe Tătărașcu să meargă la Cluj , pe 27 decembrie,

să țină acea întrunire națională . Indiferent de explicații, este clar că Iamandi

devine victima unei campanii de presă concertată de " Universul" ;

că în spatele acțiunii s-au aflat și georgiștii ; că... unii au căzut în plasa " Universului " și că .... guvernul ... a ezitat să-l apere .]

" Ca să vedeți efectul acestei cuvântări a d-lui ministru Iamandi, dați-mi voie

să vă citez un document. Am aici ziarul oficios al d-lui Tibor Eckhardt ,

reprezentantul oficial al Ungariei la Geneva. Ce spune " *Magyarszag*" , acest ziar unguresc, care apare la Budapesta , în urma cuvântării d-lui ministru Iamandi ?

[-----]

-Iamandi : Dar în ziarul " *Universul*" , a doua zi chiar, am fost făcut tovarășul acestui reprezentant al Ungariei la Geneva.

-Giurescu : D-lor deputați, în această gazetă se artă că d-nii Maniu, Goga și Vaida-Voevod , conducătorii valahi ai Ardealului , au făcut comentarii inexacte , mincinoase , asupra discursului d-lui ministru Iamandi .

Se comentează, apoi , politica națională , din trecut, a PNL, și în special un discurs al lui Ionel Brătianu , ținut la Sf. Gheorghe, pe care îl denunță Europei ca de rea credință și se ajunge la concluziunea că singurul om politic corect al nostru este d-l Iamandi.

-Iamandi : Credeți că mă onorează pe mine asemenea recunoașteri , d-le Giurescu ?

-CCGiurescu : Tocmai ; sunt sigur că le disprețuiți . Dar nu este mai puțin semnificativ că, în urma unui discurs al dvs, s-au putut scrie asemenea lucruri în presa din Budapesta

-Iamandi : După ziarul " *Universul*" ...

-Giurescu :După câte știu eu, nici d-l Vaida, nici d-l Goga, nici d-l Maniu, nici d-l Lupaș, nici profesorii de la cele patru Universități, nu sunt în slujba " *Universului*"

-Al. Popescu -Necșești :Dar cu toții sunt în slujba unei idei mari .

-NCPopescu : Au citit declarațiunile așa cum au fost redate de ziarul " Universul " dar nici unul din d-niile lor, n-au fost aici de față . "

[-----]

CCGiurescu / replică la Victor Iamandi / 22 ian.'35

▣ Psihoza naționalistă ?

-Giurescu :Di Iamandi a amintit de *psihoza* naționalismului.

-Iamandi : Excese ale naționalismului, asta am înțeles . Am vorbit o iarnă întreagă în această Cameră , când am răspuns tuturor aceluia care apărau pe asasinii lui Duca, și am combătut această "*psihoză naționalistă*". La aceasta m-am referit .

-Giurescu :Psihoza naționalismului? Ei bine, d-lor, - să nu facem diversiuni - cuvântul acesta de "*psihoză*" este nefericit întrebuițat.

-Iamandi : Credeți dvs că m-am referit la dvs și la toți aceia care au răspundere și conștiință a datoriei lor către țară ? Dvs știți bine cine face parte din această categorie de oameni , care intră în caracteristica pe care am dat-o de " psihoză a naționalismului " Duca a fost asasinat din cauza acestei " psihoze" ...

-Giurescu : N-am să fac d-lui Iamandi imputarea că d-sa caută o diversiune . Noi considerăm termenul greșit . Nu este o psihoză a naționalismului , în momentul de față este începutul unei manifestări a naționalismului românesc , de pretutindeni. Este începutul naționalismului românesc în forma lui deplin , cuprinzând pe Români din toate părțile locuite de ei. (**aplauze PNL-g și LANC**) [-----]
" Eu , d-lor nu pun accentul pe problema personală.

Cred , totuși , că această problemă trebuie să-și găsească o soluție politică . Guvenul **dacă** găsește că este suficientă retractarea care s-a făcut , îl privește ; opinia publică , însă , crede că greșelile făcute fără voință , trebuie plătite . Logic este ca dl Iamandi să plătească această greșală pe care a făcut-o

Țara , pe deasupra noastră , și orice am crede noi , țara va judeca , iar istoria va pune pe fiecare în adevărata lui lumină " (**aplauze la PNL-g**)

[**LD : foarte interesant ! semnez că pe parcursul acestei lungi dispute , PNT** , cu o singură scurtă intervenție a lui Maniu , nu s-a manifestat deloc. Să fi fost un semn de înțelepciune ? Să fi fost o solidaritate tacită cu pozițiile PNL ? Să fi fost satisfăcuți de hărțuiala lui Necșești și Giurescu ?]

Iamandi / Popescu -Necșești / CCGiurescu / 22 ian.'35

17.) Statutul PNT , votat în Comit.Central Executiv , 4- 5 febr'35

(Institutul de arte grafice " Bucovina" , I E Torouțiu, 1935, p. 1-33)

[**LD : Ar trebui comparat cu Statutul din 1926 , la fuziune : fișier PNT - I - .**

Statutele arată construcția unui partid bine articulat , cu ierarhii precizate concentric, cu eșaloane destul de arborescente ... ;cu puetrice accentu etice

În fond , abia acum , după experiența guvernării , cedând din principiile democratice , în favoarea disciplinei și a unui centralism destul de autoritar .În partid.]

[-----]

[-----]

[**LD : atenție la această structură care, la 17 ani după unire, mie mi se pare particularistă, separatoare, izvor de diferențieri, de discordanțe . Tribut plătit orgoliilor , piedică în osmoza atât de necesară , un fel de " state în stat "]**

V.Organizația regională

Art. 30 . Atribuțiile comitetului regional [-----]

VII. Alegeri Parlamentare . Carteluri electorale

Art. 46. Fixarea candidaturilor se face cf art. 17 și 19 din legea electorală, iar lista trebuie să fie supusă ratificării unei Comisii fixată de CCEX.

Pe lista județelor, 1 loc sau 2 (în funcție de circ.) se lasă la dispoziția CCEX.

Pentru completarea acestor locuri, Delegația permanentă alcătuiește o listă de persoane .

[**LD : Atenție ! cine trece la alt partid, sau ... renunță la deputăție !**

Art. 47. Mandatele de deputat și senator se socotesc ca aparținând partidului.

[-----]

VIII .Măsuri disciplinare.Sanctiuni

Art. 51. Pierd calitatea de membru cei ce nu respectă : programul ; disciplina și tactica ; șovăesc în îndeplinirea sarcinilor [-----]

Art. 52. Vor fi excluși din partid cei care acționează împotriva intereselor partidului , în lupta electorală sau alte împrejurări politice ;

Art. 53. Membrii ce nu plătesc cotizațiile, nu vor putea candida la nici o demnitate în partid ;

Art. 54. Orice organizație superioară poate aplica sancțiuni celei inferioare , mergând până la dizolvare .

[LD : atenție cum trebuia apărută onoarea în PNȚ după Skoda !]

[LD : sunt descrise toate fazele, competențele , procedurile , ca la tribunale !]

Art. 55 / Oricine va suferi vreo pedeapsă pentru fapte infamante , este exclus de drept din partid .

/ Oricine este trimis în judecată, trebuie să facă imediat dovadă conducerii organizației, că faptele imputate sunt înscenări ;

în caz contrar , va fi suspendat , până la deplina judecare .

/Cei atacați public, pentru acte ce privesc onoarea lor, sunt datori de a se apăra în publicitate și a sesiza comitetul superior organizației din care fac parte, pentru a se decide dacă este cazul a se supune chestiunea unui juriu de onoare .

Art. 56.Orice abateri de la obligațiunile de oanoare , vor fi supuse spre cercetare și aviz juriilor de onoare , compuse din 3-5 membri ;

Excluderea celor vinovați se va pronunța pe baza juriului , de către președ. org .județene sau regionale , sau direct de către președintele partidului .

Art. 57. Cercetările disciplinare și propunerile de sancțiuni , se fac de către o Comisie de judecată, ce va funcționa pe lângă fiecare org. județeană, regională, centrală. Comisiile sunt formate din 5 membri desemnați

de conducerile respective , care aleg un președinte și un secretar ;

Comisia se sesizează fie singură, fie provocată de președintele respectiv, fie de secretarul general al partidului . (ș.a..m.d. ș.a.m.d)

[-----]

Art. 59. Inițiativa organizării lor se exercită de sus în jos.

A. Tineretul Național -Țărănesc

[LD : din aceste prevederi vor ieși " gărzile Mihalache -Maniu ! "

Și tare simt "contagiunea " modelului legionar !]

Art. 60. Pe lângă președintele partidului și depinzând direct de acesta , va funcționa organizația TNȚ

Art. 61. Menirea aceste organizații este :

- a educa tineretul care se pregătește pentru viața publică , în disciplina, crezul și programul PNȚ .

- a cultiva în tineret conștiința drepturilor și datoriilor de cetățean al Statului ;

a-i educa sentimentul de mândrie și demnitate cetățenească ;

a-i forma caracterul și puterea de rezistență împotriva abuzurilor .

- a se așeza pe baze culturale acțiunea de propagandă la sate ,

și a alătura luptelor programatice , avântul și idealismul tineresc ;

- a forma echipe disciplinate și instruite pentru acțiunea directă de ridicare culturală, economică, națională , și pentru execuția de programe de lucrări pe teren , de însărcinări speciale etc .

- a pregăti viitoarele cadre instruite ale partidului.

[-----]

Statutul PNȚ / febr.'35

18.) Pomenirea lui Horia, Cloșca și Crișan, la 150 -a aniversare , 28 febr.'35

Biserica Domnița Balașa și Senat .

Patriarh Miron Cristea ; [Leonte Moldovanu](#); [Valer Pop](#) ;
[Teofil -Sauciuc Săveanu](#) , [Nic.Miclescu](#) , [I.Niemirower](#)
(D.S. , MO 34, șed. din 28 febr.'35, p. 1309- 1319)

[LD : La 28 februarie 1935, s-a oficiat , la biserica Domnița Bălașa , un Te-Deum și parastas pentru pomenirea lui Horia, Cloșca și Crișan , la a 150-a aniversare.

După amiază, atât Camera cât și Senatul au ținut , separat , o ședință comemorativă.

S-au rostit cuvântări patriotice , menite să păstreze în memoria românilor, faptele de luptă și sacrificiu ale eroilor. Atunci Camera și Senatul au votat hotărârea de a se înălța monumentul de la Alba Iulia , în cinstea martirilor neamului românesc.]

[Fișe de mână, nexeroxat - Fișier Etică X .](#)

[Leonte Moldovanu](#), președ.Senatului (p. 1311)

" Comemorarea de astăzi , este slava pe care neamul românesc o aduce lui Horia , Cloșca și Crișan , ca reprezentanți ai acelei generații de români vâjnoși care, neânfricați, și-au apărat neamul și ființa lor etnică "

*****

[Teofil Sauciuc -Săveanu](#) , senator PNT , bucovinean (p. 1311)

" Martirajul celor trei eroi ai neamului este una din multele dovezi de puterea de viață a neamului nostru , de voința lui de a trăi ca popor liber, nu ca un neam de robi, umiliți și disprețuiți ,

este o dovadă că puterea spiritului de jertfă a neamului nostru , de puterea de a-și sacrifica chiar și viața pentru trumful dreptății , pentru dreptul la pământul strămoșesc , pentru drepturile naționale și pentru demnitatea unui popor "

*****

[Nicolae Miclescu](#) , senator, P.Conservator (p. 1311)

" Horia ,Cloșca și Crișan întruchipează un simbol, întruchiparea luptei fără răgaz , dusă din greu, de poporul român din Ardeal , pentru păstrarea individualității lui etnice, simbolul jertfelor și suferințelor poporului român de peste Carpați , pentru păstrarea conștiinței lui naționale "

*****

[Isac Niemirower](#), șef rabin (p. 1313)

" Dacă tirania a chemat 6000 de țărani români , la actul crud al executării lui Horia , Cloșca și Crișan, istoria a chemat și va chema milioane de fii ai României, la admirarea sfinților martiri , imperativul categoric al acestui ceas solemn, este ca fiecarecetățean să-și apere dreptul lui și să trăiască pentru o Românie liberă, unită și independentă "

*****

[Valeriu Pop](#) , ministrul Justiției, în numele guvernului (p. 1315- 1316)

" După cum acțiunea lui Mihai Viteazul ,care pentru o clipă , a realizat unitatea politică, era sortită să fie o simplă străfulgerare de moment și prevestitoare a unității naționale, care trebuia să vie mai târziu ,

tot astfel revoluția luiHoria , Cloșca și Crișan , a fost sortită neizbânzii , și a trebuit să rămână numai prevestitoare a emancipării naționale și sociale a românilor de peste Carpați , care și ea trebuia să vină. [-----]

Prin slăvirea trecutului glorios , sacrificiile și suferințele înaintașilor nu vor fi fost zadarnice , contribuind la promovarea afirmării și strălucirii neamului românesc pe plaiurile pentru totdeauna nouă hărăzite , ale Daciei Traiane"

*****

[Patriarhul Miron Cristea](#) : " În batjocură, dușmanii noștri seculari ,

l-au numit pe Horia, conducătorul admirabil al mișcării și al revoluției : *Rex Daciae*.

Bunul Dumnezeu , în marea lui putere și voință , a hotărât ca ,

după o sută și atâția ani, batjocura aceasta să se prefacă în realitate "

Pe locul unde au fost executați martirii neamui, în 1918 ,

Adunarea de la cetate hotăra unirea cu Țara .

Comemorarea Horia, Cloșca șiCrișan / 28 febr.'35

19.) **N.Porsena** , *Numerus clausus* , 8 mart.'35

(Rev," Parlamentul românesc " , an VI, nr. 165, 8 mart.'35, p 17)

Problema numărului proporțional al minorităților în carierele publice sau private , problemă agitată pentru întâia oară de studenți și trecută apoi în programele partidelor naționaliste de extremă dreapta , își face evoluția naturală , servind astăzi drept palladium foștilor prim-miniștri și șefi de partide de guvernământ.

" De astă dată , chestiunea a ieșit din faza sa "*huliganică*" și, raliind în jurul steagului ei Barourile din țară, e pe cale de a cuceri opinia publică și de a deveni un imperativ național.

" Partidele care astăzi se leapădă de *numerus clausus* ca de o lepră, se vor precipita mâine să arboreze acest program , ca să mai poată dobândi un vot în majoritatea națională dezmeticită de premergătorii ei de ieri și de azi.

" Este *numerus clausus* o idee înapoiată , barbară , anti-constituțională și călcătoare de tratate ?

" Aceste preținse obstacole sunt inventante de adversarii interesați sau salariați ai *Proporționalei* , adversari care se prăpădesc de dragul intereselor naționale , dar... nu-i lasă Tratatele de pace, și Constituția .Dragii de ei !

Tratatele de pace !? ...

" Tratatele de pace ne obligă la atât de puțin , încât toate concesiunile , unele deadreptul stupide , făcute în favoarea minorităților , au fost doar acte de generozitate din partea Statului român.

Tratatele ne obligă doar la conservarea limbii naționale a minorităților din Ardeal , în școlile și bisericile comunelor cu majorități minoritare . Atât .

" De unde dar obligația pentru națiunea dominantă (într-o fază evident mai primitivă și mai patriarhală de civilizație , deci într-o mai slabă poziție de apărare) de a îngădui străinilor de limbă și de aspirații să se strecoare , prin alegerea de profesii și , prin solidaritatea lor vrăjmașe , la locurile de conducere , în toate posturile publice și meseriile private ?

Pentru ca să susție cineva aberația unei asemenea obligații prin tratate , trebuie să fie numai minoritar interesat în cauză.

" Dar chiar dacă tratatele ne-ar obliga , am fi oare datori să ne sinucidem ca neam , numai ca să împănăm intelectualitatea țării cu *Gomboși* sau *Rosenbergi* ?

Constituția ?! ...

" Obiecția anti- constituționalității pare a avea , însă , o justificare mai cu temei. În adevăr, Constituția zice că orice român , indiferent de origine etnică și religia sa, este egal îndreptățit la drepturile civile și politice .

Prin urmare , nu poate fi împiedicat românul minoritar să îmbrățișeze o carieră , neatârnat de forța sa numerică în stat .

Dar argumentul e ușor retorcat ; e elementar !

Cum și românul majoritar are același drept, devine inevitabil conflictul de realizare a acelorași drepturi între românii majoritari și minoritari .

Reglementarea acestui conflict de fapt, de care Constituția nu face nici o vorbire, este incontestabil de competența legilor ordinare ; firește , în respectul unei justiții cât mai absolute.

Proporția !

Or , ce sistem poate fi mai just , mai legitim, mai echitabil și mai moral , decât acela de a face să participe toate neamurile ce locuiesc acest pământ , la viața economică și sufletească a Statului , în proporție exactă cu numărul lor ?

Rasa ?!...

" Fiindcă s-a vorbit , pe toate gamele rânjetului și a crelii , de origina străină a unor români majoritari , e necesar să punem la punct această insinuaire .

Astăzi nu mai e nimeni atât de naiv să agite chestiunea raselor pure ,
cu sânge sută la sută etnic și național.

E o aberație de care se cramponează tocmai presa "umanitaristă" ,
ca să combată " *numerus clausus*"

Nu origina părinților individului îl clasează în sânul uneia sau alteia dintre națiuni,
ci voința lui, felul lui de a se considera național.

Este român cine se considră el singur român ,
nevrând să știe de nici un al neam

decât cel românesc .

Minoritarii ?! ..

" Se poate afirma același lucru despre *Gombos* și *Rosenberg* ? A ferit Dumnezeu !
Aceștia sunt românii cu două patrii :

România , pentru interese și drepturi ,și țara de origine , pentru sentimente și îndatoriri .

Nici *Gombos* , nici *Rosenberg* nu va tresări de mândrie națională

la comemorarea bătăliei de la Mărășești.

Ungurul își va simți ochii umezindu-i-se - și e firesc - la auzul lui *Rakoczi -marș*,

iar evreul pământean și umanitarist , *românul Rosenberg*, al cărui secretar , funcționari ,
dactilografă , avocat , doctor , furnizori ,sunt toți .... " *pământeni*" ,

(Românii fiind buni doar să-i măture scările)

Rosenberg, născut , trăit și îmbogățit în România , va cunoaște pe de rost *Talmudul*
și va sărbători cu emoție patriotică numai plantarea măslinilor în Palestina.

Numerus clausus ?...

Acesta e adevărul , principial.

Numerus clausus rezolvă el marasmul economic al societății actuale ?

Se poate el aplica în fapt ?

La amândouă întrebările , răspunsul este categoric nu "

N.Porsena / 8 mart.'35

---

20 a) Raportul privind "Afacerea Skoda" / dezbateri, votarea / 19 apr.'35

(" Universul " , 18 19 apr.' 35)

[Ședința se ridică vineri, la ora 11 noaptea !]

NNSăveanu (președ. Cameră) : Acest Raport conține 3 concluzii deosebite :

una privește ped.G-ral Cihoschi , una privește d.Mihai Popovici - ambii foști miniștri
iar alta , pe D-nii Romulus Boilă și col.Georgescu .

[Explică procedura de votare cu bile albe , pentru ficare în parte .]

I. Se pune la vot Raportul deputatului Leon Grigorescu privind trimiterea în judecată ,
și controlarea averii , în fața instanțelor de drept comun a d-lui Romulus Boilă .

Votanți - 161   Voturi albe - 136   voturi negre - 25

Adunarea a adoptat trimiterea în judecată .

II . Se pune la vot Raportul privitor la col .Georgescu . *

Votanți - 167   Voturi albe - 167

Adunarea a adoptat trimiterea în judecată.

-----
* Notă : Baroul avocaților Capitalei sesizându-se de învinuirile grave aduse
av.Const.Georgescu și a rolului împlinit de d-sa în afacerea Skoda ,
a dispus anchetarea sa disciplinară.

Raportul av. Dimitrie Pascu vestejește în termeni f. severi activitatea col.av. Georgescu ,
ca procurator impus Skodei , ca organ de informare

Comisia de disciplină a hotărât excluderea sa, pentru totdeauna,din Barou .

III. Trimiterea în judecată a d-lui g-ral Henric Cihoski , fost ministru de Război,
1) : pentru vina de a fi încheiat și semnat contractului nr. 6102 din 17 mart. 1930,
pentru procurarea de armanet , fără paza formelor legale , fără consultarea organelor

competante , precum și de a fi desconsiderat imperativele legii
în legătură cu industria națională de armament .

Votați - 156 bile albe - 132 bile negre - 24

Adunarea a adoptat concluziile Raportului .

2) : aprobarea urmăririi civile și controlul averii fostului ministru g-ral Cihoski .

Votați - 145 Bile albe - 118 Bile negre - 27

Adunarea a adoptat concluziile Raportului .

III . Trimiterea în judecată a d-lui Mihail Popovici , fost ministru de Justiție ,

1) pentru vina de a fi cauzat , prin intervenția sa , neângăduită delegeți ,
întreruperea cercetărilor întreprinse de organele fiscalului și ale parchetului militar ,
la reprezentanța uzinelor Skoda , în noaptea de 10 martie 1933

întrerupere care a permis , prin ruperea sigiliilor , dispariția probelor

prin care s-ar fi putut identifica cei vinovați de a fi traficat ,

în prejudiciul statului , cu prilejul contractului nr. 6102 din 17 mart . 1930

Votați : 159 majoritate cerută - 106 Bile albe - 94 Bile negre - 65

Votul este nul (**aplauze la PNȚ , zgomot, vociferări , la PNL;**

ședința se suspendă .la reluare ...)

- **NNSăveanu** : Propunerea neîntruind decât 94 de voturi , eu , ca președinte al Camerei , în
deplină conștiință , proclam că Adunarea a respins această propunere .

(**aplauze prelungite și bravo la la PNȚ**)

2) controlul averii d-lui Mihai Popovici ....

Votați 157 Vot necesar- 99 bile albe- 107 bile negre - 80

Adunarea a adoptat acest ultim punct .

Votarea Raport Skoda / 19 apr.'35

20.b) **Valer Pop** (PNL, ministru Just) *Amintiri politice* / *Raportul Skoda* / , mart- apr.'35

Valer Pop (PNL, ministru) , *Amintiri politice* ..p. 96- 98 / *Raportul Skoda* / mart.'35

[LD : consider această mărturie deosebit de semnificativă pentru diagnosticul

ce trebuie aplicat moravurilor politice ale epocii , în materie de corupție .

Pop reușește să o concentreze într-o pagină , iar dosarul Skoda făcuse să curgă tone de

cerneală , pe mii de km de hârtie ! Adevărul esențial , culisele , păpușarii , fraierii ,

apărând după 64 de ani (apariția cărții) . Repet : mă impresionează , totuși , sinceritatea cinică
a acestui ardelean , jurist , ministru al Justiției , care a lăsat pentru posteritate însemnările din

acest Jurnal. Detaliatele lui explicații , cinicele lui explicații , manipulările sale ,

pun sub gravă îndoială moralitatea lui , cu atât mai mult cu cât era reprezentantul Justiției !

Sau... era un alt criteriu de valori ...care guverna moravurile politice : presiunea , compromisul ,
trocul , minciuna , falsul ,șantajul , speculația juridică ...

Cert este că Valer Pop a făcut tot ce a putut ...ca ardelenii , fie și adversari politici ,

să nu fi puși în cauză. Ceea ce nu a putut nici el , nici întreaga clasă politică ,

a fost suspiciunea , atmosfera otrăvită , acuzele ... care au viciat și slăbit încrederea

în guvernarea democrată prin partide.]

Valer Pop /

▣ **Raportul Skoda**

▣ **Manipularea și falsificarea votului**

▣ **"Stingerea" răspunderilor**

Discuție generală la Cameră , asupra *Raportului Skoda*.

Se remarcă lunian cu o cuvântare tăioasă , . documentată , și foarte , foarte dușmănoasă
față de guvernul național-țărănesc , în special față de Madgearu ,

demonstrează vinovăția acestuia, cuvântare expusă cu talent , făcând o mare impresie.

Goga, pătimaș față de Maniu, cere sancțiuni severe împotriva tuturor vinovaților.

Deputați liberali susțin darea în judecată a tuturor vinovaților.

Național-țărăniștii nu reușesc să spulbere acuzațiile și să determine un curent favorabil tezei lor de nevinovăție.

Guvernul păstrează o totală rezervă. Discuția ia sfârșit ; în ședința de după amiază urmează să se facă votarea Dinu Brătianu anunță că va conduce personal votarea ...

Guvernul trebuie să-și fixeze hotărârea.

La orele 12 , Tătărăscu convoacă o consfătuire intimă la locuința lui Ion Nistor, pentru a evita orice indiscreție.Ne întrunim Tătărăscu, Inculeț, Franasovici, Ion Nistor și eu

Tătărăscu arată că ancheta Skoda și-a atins scopul principal :

modificarea contractului Skoda , prin reducerea de prețuri și a volumului cu 40%

Darea în judecată a frunțașilor PNȚ ar însemna să se întindă coarda prea mult , tensiunea politică s-ar accentua, ceea ce nu ar fi nici în interesul Coroanei ,

nici al țării , nici a guvernului. Conchide la scoaterea din cauză a oamenilor politici.

Mă asociez, accentuând ,mai ales, scoaterea lui Mihai Popovici.

Se hotărăște scoaterea din cauză a frunțașilor politici din PNȚ.

cei prezenți vor lua contact discret cu deputații prieteni, Inculeț cu basarabeni,

Ion Nistor cu bucovinenii, eu cu ardelenii, Tătărăscu cu exponenții grupului H ,

Petre Gheață să conducă ședința și cu toții să voteze contra dării în judecată .

Dinu Brătianu să nu afle nimic , deoarece acțiunea noastră ar putea să provoace conflict și ruptură.

Se pune întrebarea : **ce va zice Regele** aflând de rezultatul votului , contrar punctului său de vedere constant, că nu admite ca numai un ostaș să fie dat în judecată , iar **oamenii politici să fie scutiți de răspundere ?!**

S-ar putea produce un conflict între Rege și guvern, care îl va pune în fața unui fapt împlinit, fără a-i fi cerut avizul și consimțământul prealabil.

Se face apel la mine și mi se dă delicata misiune de a mă prezenta imediat după vot

în audiență , de a expune temeiurile hotărârilor noastre , imposibilitatea materială

de a-l fi informat în prealabil , și **de a înlătura supărarea Regelui ,**

cu consecințe serioase pentru situația guvernului.

Votul...

Mergem la Cameră cu o oră înainte de începerea ședinței,

facem apel discret la prietenii noștri , **fără ca Brătianu să prindă de veste .**

Începe votarea : se pare că, pentru mai multă siguranță, Petre Gheață s-a îngrijit ca un pumn de bile negre să fie aruncat , pe neobservate, în urna albă.

Se despoaie scrutinul. **Votul este nul ,** neîntrunind quorumul necesar

pentru trimiterea în judecată a lui Madgearu și Mihai Popovici.

Se dă în judecată doar g-ral Cihosky, pentru încheierea contractului oneros

și Romul Boilă , pentru trafic de influență.

Cihosky, Popovici și Boilă , sunt trimiși la controlul averii .

Carol...

" Imediat după vot, plec la Palat .Fac o lungă și motivată expunere Regelui ,

asupra consfătuirii de la amiază, asupra acțiunii noastre pe lângă deputați,

asupra votării și asupra rezultatului , demonstrând că ceea ce s-a făcut ,

s-a făcut **în interesul Coroanei și al țării , pentru normalizarea vieții politice.**

Termin, cerând în numele guvernului **scuze**, că l-am pus în fața unui fapt împlinit.

"Regele ascultă expunerea, la început cam nervos, apoi calm și înțelegător,

la urmă se ridică de la birou, mă bate pe umăr și-mi spune râzând:

< Dragă Pop, lumea mă acuză că sunt purtat de nas de camarilă , ei bine, de astă dată voi ați fost camarila mea.

Spune-i lui Tătărăscu că înțeleg atitudinea și hotărârea voastră ,

o accept și o aprob și nu sunt deloc contrariat sau supărat . >

--- Îl informez pe Tătărăscu de această înțelegătoare ratificare și de sentimentele neschimbate ale

Suveranului .
Valer Pop / 1935-1940

▣ Epilog -Afacerea Skoda

▣ Controlul averii lui M.Popovici și Romul Boilă.

[LD : cred că acesta este adăugat mai târziu , deoarece urmărește chestiunea până la regimul Antonescu. Detaliatele lui explicații , cinicele lui explicații, manipulările sale, pun sub gravă îndoială moralitatea lui, cu atât mai mult cu cât era reprezentantul Justiției ! Sau... era un alt criteriu de valori ...care guvernau culisele politice. Cert că a făcut tot ce s-a putut ca ardelenii să iasă basma curată.]

Rătescu , președ. Secțiunii a II-a a Curții de Casație și Justiție, delegat pentru cercetarea averii lui Mihai Popovici , se prezintă la mine. Spune că se găsește într-o situație penibilă. A constatat că între veniturile declarate și averea lui Mihai Popovici există un decalaj vădit.

Aprofundând cercetarea , probabil că decalajul ar fi mai accentuat și ar trebui să conchidă la nejustificarea unei părți a averii lui Mihai Popovici.

Popovici ,însă i-a fost șef, ca ministru al Justiției, și a fost foarte gentil cu el, cumpărându-i diferite cărți și lucrări pentru minister și instanțele judecătorești .Îi cade greu să facă un raport nefavorabil . Dacă țin ca controlul averii să fie dus înainte, fără menajamente, roagă să fie desărcinat de delegația pe care o are.

Îi răspund că înțeleg situația lui și motivele indicate, nu consimt, însă, la desărcinarea lui ; să procedeze cum îi dictează inima și nu cum îi cere rațiunea. Îmi obiectează că ce va zice guvernul și partidul liberal - ai cărui aderent credincios este - dacă va acoperi și scoate din cauză pe Mihai Popovici ?

Îl liniștesc și îl asigur că nu va avea nici o neplăcere , mă însărcinez să-l acopăr și să-l apăr în fața guvernului și al partidului .

" Rătescu a făcut un raport favorabil și Curtea a închis dosarul , găsind averea lui Mihai Popovici justificată.

" Instrucția împotriva lui Romul Boilă s-a făcut la Tribunalul Ilfov.

Din probele administrate în cursul anchetei Skoda, din declarațiile făcute de Romul Boilă, dar, mai ales, din corespondența purtată de acesta și dr.Groza (ginerele său) , rezultă că Romul Boilă a făcut numeroase intervenții pe lângă Luliu Maniu, în chestii de comenzi importante primind sau stipulându-se și comisioane.

Era deci extrem de dificil de a-l salva. Aveam însă formula salavatoare .

Din toate probele rezulta că traficul de influență a fost săvârșit la Cluj și nu în București.

Ori, potrivit Codului Penal din Transilvania , traficul de influență nu constituia un delict, și deci , nu era pedepsit , cum era în Codul Penal român.

Deci, constatând instrucția acest lucru, putea și trebuia să-l scoată de sub inculpare și să se desesizeze.

Când era să punem punctul pe i , guvernul s-a reconstituit, eu am trecut de la Justiție la ministerul Industriei , iar urmașul meu , Djuvara , un exponent al lui Dinu Brătianu, a schimbat mersul lucrurilor , a făcut ca Romul Boilă să fie dat în judecată , judecat și condamnat .

Numai sub guvernul g-ral Antonescu , Boilă a fost scos din cauză "

Valer Pop / Scandalul Skoda /

Vacanța parlamentară

21.) George Fotino, Parlamentul în Constituția de mâine , 8 nov.'35

vice-președ. Ad.Deputaților ; membru al Oficiului de Studii Legislative .

(rev." parlamentul românesc " , VI, 181-184, p. 28 -29 + foto și semnătura autograf.)

[LD : îmi vine în minte întâlnirea avută cu George Fotino la " Magazin Istoric"

Impresia puternică pe care mi-a făcut-o ! Promisiunea lui de a reveni să mai stăm de vorbă... după operația pe care urma s-o facă la spitalul 9 ...și moartea lui.

Și acum regret orgoliul imbecil că-i fac o favoare stând de vorbă cu un " fost"]

George Fotino / 8 nov.'35

▣ Constituția de mâine = Constituția de azi

I s-a cerut acest studiu cu acest titlu. El pune, de la început , o întrebare :

pentru ce < în Constituția de mâine ? >

Mâine vom avea, oare , o altă Constituție ? Eu nu cred.

Și când spun că nu cred , e o formă de a spune că sper că nu vom avea o alta .

Constituția de astăzi nu și-a dat întreaga măsură.

Și cum și-ar fi dat-o , când ea nu și-a aflat aplicare de cât fragmentar și numai la răstimpuri ?

Numai prin confruntarea ei cu viața - deci prin aplicare - Constituția de astăzi ,

(dacă s-ar dovedi neândestulătoare) ar justifica-o pe cea de mâine.

Dar până atunci - și mi se pare că mai e până atunci ! -

Constituția de mâine nu poate fi alta decât Constituția de astăzi, aplicată "

George Fotino / 8 nov.'35

▣ Regimul parlamentar.

▣ Pro și contra

" Constituția de astăzi are o concepție despre Parlament .

Și dacă Parlamentul ar sfârși prin a avea , el însuși, despre sine , concepția care a inspirat ,

în ce- l privește , Constituția actuală , el ar reintra în rolul ce i s-a rezervat

și pe care , atunci, l-ar juca deplin, spre folosul cert al unei țări așezate pe temelii democratice.

" El trebuie să mediteze asupra unui fapt:

că nimic nu anemiează mai mult o instituție decât propria-i renunțare la rosturile ei

și propria-i abdicare de la îndatoririle și drepturile ei.

Expropriatorii apar imediat în drumul celor cari se lasă a fi expropriați "

[-----]

George Fotino / 8 nov.'35

▣ Parlamentul - ca tribună morală

▣ Trivializarea politicii

" S-a spus mult în sprijinul și pentru legitimarea regimului parlamentar.

" S-a spus încă și mai mult , împotriva lui.

" În sprijinul lui să-mi fie îngăduit a mai aduce un îndoit considerent :

unul care ar părea de ordin minor , iar celălalt paradoxal. "

" Dacă noțiunea de " politică" a fost trivializată , trebuie să recunoaștem că este de multe ori și din vina celor puși să conducă destinele țării .

Fapt e că a pătruns în conștiința țării că acei cari îi conduc destinele , nu se conduc întotdeauna după o conștiință prea strictă- suprapunând , deseori până la confuzie , interese proprii și interese obștești.Este desigur și o parte de adevăr în învinuirile răspicat aduse sau în suspiciunile răutăcios șoptite.

Lipsa de confiență în probitatea conducătorilor pregătește drumul tuturor inovațiilor și tuturor Constituțiilor viitoare .

Parlamentul și eficiența sa ?

[/ Povestește experiența pe care a făcut-o " monitorizând " scandalurile din presă ,

și a constatat că , în timpul vacanțelor parlamentare , ele sporesc , se amplifică și alimentează bârfele , în timp ce , în sesiuni, prin interpelări , întrebări și discuții, multe se clarifică , și se rezolvă chiar .

/ De asemenea , 70% din actele pozitive ale executivului, se datorează activității parlamentare , prin legislația dată, prin inițiativele constructive, prin semnalările reprezentanților locali, impulsurile la acțiune, demersurile la autorități etc]

" Impulsul creator se regăsește mai frecvent și mai continuu la reprezentanții aleși ai instituțiilor democratice , decât la cei investiți de Capii Statelor. "
George Fotino / 8 nov.'35

22.) dr.V.Trifu (fost deputat, membru OSL) , De parazitarea națiunii ? " , 8 nov.'35

(rev." Parlamentul românesc, VI, 181-184, 8 nov.'35 + foto)

[LD : nu știu dacă a fost la Gardă sau la LANC. Verifică !

Îl fișez numai pentru a încerca să adâncesc această " deparazitare" despre care se vorbea în propaganda extremistă de dreapta . Stil aluziv și metaforic.]

Din ce în ce mai des, și mai tare, politicienii care vorbesc " în sentințe" , proclamă urgenta nevoie a unei " deparazitări" a Națiunii .

Dar așa cum unii comandanți au ordonat "*deparazitarea !* " oștirii în timpul războiului , și doctorii nu mai pridideau cu arsul hainelor , de-au rămas soldații dezbrăcați ...

Disperat el a mers la medicul Diviziei să raporteze .

Acesta i-a spus < *Vezi-ți de treabă , domnule, și eu am păduchi !* >

tot așa , și acum ,politicienii , când sunt în opoziție strigă < deparazitarea! >

iar când ajung la putere spun < *Cată-ți de treabă, d-le , și eu am păduchi ! .>*

El, ca medic, cu preocupări politice , va trata problema comparatist ...

Organismul social, ca și organismul individual, poate fi invadat de paraziți, care fie că rămân în afară, fie se cuibăresc în interior, pe diversele lui organe, având influențe dăunătoare.

Caracteristic pentru paraziți este faptul că atacă organismele mai " debile" sau starea de "necurătenie" , care favorizează dezvoltarea lor...

" *Paraziții sociali* " - la fel cu paraziții din lumea biologică:

1. Sustrag materiile în circulație sau depozite , destinate nutriției organismului în care au pătruns ;
2. Provoacă obstacole în armonia necesară bunei funcționări ;
3. Produc turburări vătămătoare , adevărate conflicte , între organele atăcate și dezechilibrate în funcțiile lor normale .

Toate aceste turburări sunt cu atât mai dăunătoare , cu cât paraziții sunt mai numeroși sau cu cât au pătruns mai adânc în organism.

[ș.a.m.d descrie cum se luptă cu paraziții ...demonstrația alegorică fiind aluzivă]

Remediile științifice : cunoașterea primejdiei paraziților și modului cum pătrund în organism .

V.Trifu / 8 nov.'35

Guvern Tătărescu .Legislatura PNL. Sesiunea a III-a ordinară , 15 nov.'35 - apr.'36

23.) Mesajul Regal , ședință comună , Cameră și Senat, 15 nov.'35

(DAD, MO 1, șed.de vineri, 15 nov.'35 , p. 1-3)

[Supratitlurile , sublinierile și completările, îmi aparțin.

În fond , este bilanțul și programul de guvernare] Doc.integral - fișier Monarhie și Guvern

[LD : cel mai important pentru guvernul Tătărescu : că rămăsese la guvern ; că avea încrederea

Regelui ; că intra în cea de a IV-a sesiune parlamentară ; că avea majoritatea asigurată ;
că putea să se considere un guvern de continuitate , ceea ce nu se mai întâmplase ,
sub celelate guvernări , de 6 ani !]

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

[Guvernul Tătărescu] .

" Sunt fericit a Mă găsi iarăși în mijlocul reprezentanților Țării,
întruniți azi în a treia sesiune ordinară a legislaturii actuale a Corpurilor Legiuitoare .

" Asigurarea unui regim de stabilitate și continuitate ,
constituie condițiunea fundamentală a oricărei opere de refacere și consolidare .
[-----]

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

[Politica economică]

" Criza generală continuând să apese asupra tuturor țărilor și să împiedice normalizarea
raporturilor economice, România a fost silită să stăpânească dificultățile continuu
schimbătoare, printr-o politică de continuă adaptare și apărare,
executată cu eforturi și jefre grele. Sub protecția acestei politici ,
s-a desfășurat întreaga viață economică și financiară " (**aplauze**)
[-----]

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

[Politica legislativă]

" Urmărind cu fermitate aplicarea principiilor enunțate la începutul acestei legislaturi ,
și care reclamă o acțiune de legiferare redusă, **dar** o acțiune de gospodărire intensă
- și în această sesiune - Guvernul Meu nu va prezenta **decât** proiecte de legi
legate de problemele a căror soluționare se impune fără întârziere .[-----]

[Legi morale -]

" Proiectul de lege pentru Răspunderea ministerială și
proiectul de lege pentru Accelerarea judecării unor anumite delictes ,
sunt menite să întărească ordinea legală în administrarea autorității
și ordinea morală în administrarea gestiunilor publice"
(**strigăte repetate de bravo ; aplauze îndelung prelungite**)

[Legea presei - Valer Pop]

" De asemenea , Guvernul Meu vă va supune un proiect de lege pentru
Organizarea Presei, prin care se prevăd măsurile cele mai chibzuite ce vor realiza armonizarea
reală a principiului libertății scrisului
cu principiul responsabilității scrisului (**aplauze puternice ; strigăte repetate de bravo !**) **fără**
de care libertatea Presei este amenințată tot mai mult să sufere știrbiri păgubitoare . "
[-----]

*Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,*

[Apel la colaborare, la solidaritate,]

" În împrejurările de azi , și în fața gravelor probleme care își așteaptă deslegarea ,
trebuie să desarmeze toate patimile și să înceteze toate luptele interne ,
și fiecare bun Român trebuie să-și ridice puterea de înțelegere și puterea de jertfă
la înălțimea îndatoririlor dictate de chemarea zilelor pe care le trăim.

" Din înfrățirea tuturor sufletelor , din unirea tuturor voințelor , s-a făurit forța morală care, în

ceasurile de răscruce, a dat poporului nostru marile sale biruințe.

Să fim vrednici de pildele înaintașilor noștri și să ne aducem aminte de jertfele lor.

(**Aplauze îndelung repetate ; strigăte de bravo !**)

Încredințată sunteți cu toții pătrunși de aceste simțăminte, Eu vă urez spor la muncă și rog pe Cel Atotputernic să binecuvinteze lucrările Domniilor -Voastre "

(Aplauze și ovațiuni îndelung prelungite .Strigăte : Trăiască Regele !

Trăiască Marele Voievod Mihai !)

-Gh.Tătăărăscu : Sesiunea Corpurilor Legiuitoare este deschisă .

(**Adunarea aclamă și ovaționează îndelung pe Suveran și pe Marele Voievod**)

Mesajul Regal / 15 nov.'35

24.) Hurmuz Aznavorian (Raportor) , Adresa de Răspuns la Mesaj,Cameră, 25 nov.'35

(DAD, MO 4, șed. de luni, 25 nov.'35, p. 12- 13)

[LD : **Prezenți 278 deputați. Nefiind notați absenți, sunt în incintă : Maniu și Mihalache ; Gh.Brătianu și CCGiurescu ; O.Goga ; ACCuza - dintre șefii de partid.**

Printre absenți (peste 106) mai semnificativi - dacă nu mă înșel - toți reprezentanții minorităților : GH.Bethlen, Fritz Connerth, Otto Hertog, Francisc Krauter, Francisc Laar, Hans Otto Roth, Vladimir Zalozieky, etc. etc...

De la partidele opozante : Cezar Spineanu, Virgil Solomon, C.in Sturza, Vlad Dimitriu , Costache Leanca , Alex.Procopovici, Nichifor Robu...

În ce privește Mesajul propriuzis, este pentru prima oară când regimul democratic este pus sub semnul unor " corijări" , menite să asigure securitatea națională .

De aceea, accentul este pus , pe de o parte, pe devotamentul grija și veghea MSR Regelui , pe de altă parte , pe ideea de autoritate , stabilitate și ordine .

Acestor comandamente , le sunt subsumate anumite legi (răspunderea guvernamentală și organizarea presei) și apelul la colaborare a partidelor de ordine .

Răspuns la Mesaj / 25 nov.'35

[MS Regele]

" Sire,

Adunarea Deputaților, întrunită în a treia sesiune ordinară a legislaturii actuale a Corpurilor Legiuitoare, adânc pătrunsă de greutatea care apasă azi viața de Stat ,

își exprimă întreaga sa recunoștință pentru cuvintele de prețuire a muncii depuse în trecut și de îndemn la munca viitoare , precum și neclintitul său devotament către Maiestatea Voastră ,

simbol de unire al tuturor conștiințelor românești , însemnând totodată un permanent apel la o superioară înțelegere a intereselor naționale . (**aplauze la majorități**)

[-----]

[Legea Răspunderii ministeriale]

" De asemenea , pentru a asigura ordinea morală în administrarea gestiunilor publice

și pentru a asigura liberul proces de selecționare

a competințelor direct responsabile , la posturile de comandă,

prin restaurarea corelației între demnitate și răspunderea ministerială "

[Legea presei]

" Preocupați de respectul ce-l datorăm libertăților publice,

a căror menire e să reprezinte forțe creatoare ,

cu semnificație și utilitate socială și națională ,

iar nu să însemne privilegii pentru a asigura interese particulare ,

vom dezbate , în cadrul Constituției , un proiect de lege pentru organizarea presei ,

în care vom stabili , ca la toate celelalte libertăți publice ,

corelația firească dintre principiul libertății scrisului ,
cu principiul responsabilității scrisului ,
fără de care orice libertate publică e sortită să rămână în afară de ordinea juridică .
Aceasta cu atât mai mult pentru libertatea scrisului ,
care nu trebuie confundată cu exploatarea comerțului scrisului "

[-----]

Răspuns la Mesaj / 25 nov.'35

[Degradarea vieții politice interpartidiste

Apel la destindere, colaborare.]

" Sire,

" Dacă regimul politic democratic , care a adus prețioase servicii națiunii române,
îndreptățește , din înalte considerațiuni verificate aiurea,
o liberă discuțiune , atât în presă , cât și în Parlament,
a tuturor problemelor care interesează Statul ,
aceasta nu înseamnă că ideea de libertate justifică totul ,
chiar în afară de destinațiunea ei finală .

" În aceste dezbateri publice, în ultimul timp, s-a pus , uneori ,
din partea organizațiilor politice

o deosebită pasiune , care a contribuit , într-o largă măsură,
la împiedicarea unei colaborări rodnice în interes obștesc.

" Deși lupta politică , justificată în regimul democratic
ca o necesitate firească a progresului,
a deviat uneori la noi , în ultimul timp, de la misiunea ei
de a promova curente de opinii
și de a asigura libera circulație a elitelor națiunii ,
contribuind la desbinări inutile ,

totuși , ori de câte ori interesele superioare ale Statului Român au fost în joc ,
patriotismul luminat al celor cu sentimentul răspunderii [aluzie la PNT]

și grija lor de netăgăduit pentru interesele obștești , au biruit toate adversitățile , realizând
acea înțelegere comună atât de necesară vieții de Stat "

(aplauze pe băncile majorității)

" De aceea, și în clipa de față , avem dreptul legitim
să ne întemeiem pe aceste date ale istoriei noastre politice,
pentru a asigura pe Maiestatea Voastră că,
grație Înaltului îndemn, la unire și spirit de jertfă ,
pornit din marea iubire de Neam și Țară a Maiestății Voastre,
vom face din nou toate sforțările ca cei , aparent potrivnici [Garda de Fier ?]
în slujba acelorăși idealuri , să se recunoască cruciați ai acestei credințe "

Să trăiți , Sire ! Trăiască Măria Sa Voevodul Mihai !

Trăiască Dinastia ! (aplauze prelungite)

Răspuns la Mesaj / 25 nov.'35

25.) Gh.A.Cuza , anunțarea creerii Partidului Național Creștin , 29 nov.'35

/fuziunea LANC- ACCuza + PNA- Goga, Iași, 15 iulie 1935 /

/ Programul PNC /

(DAD, MO 5, șed. de vineri, 29 nov.'35, p. 45- 47)

[-----]

G.A.Cuza / 29 nov., retro 15 iul.'35

▣ Fuziunea LANC -PNA

" România, pe urma guvernărilor politicianismului Iacom,
al așa -zisei democrații exploatare ,
ca și pe urma destrucțiunii metodice ,
îndrumate de elementele străine încuibate în țară,
se găsește astăzi secătuită și bolnavă.

" Ca să fie salvată de prăpastia sufletească și de ruina economică ,
trebuie să se închege într-o singură tabără rândurile forțelor politice din țară ,
care au principiul național , cu toate consecințele, la baza ideologiei lor.

" Trăgând concluzia cuvenită din această stare de spirit, care călăuzește instinctul de viață al
poporului nostru, și care îndrumă pretutindeni conștiința nouă a lumii civilizate,
subsemnații : A.C.Cuza, președintele suprem al LANC și Octavian Goga, președintele PNA,
inspirându-ne din necesitățile actualelor zile hotărâtoare pentru destinele românismului,
inaugurăm acest proces de realizare și hotărâm contopirea LANC și PNA ,
într-o unitate , sub denumirea de Partidul Național Creștin " [-----]
G.A.Cuza / 29 nov., retro 15 iul '35

▣ Programul Partidului Național Creștin

" Ideile de căpetenie ale înfrățirii noastre, pe care ne angajăm cu onoare
și pe conștiință a le îndeplini , sunt :

PNC /

" În ordinea spirituală :

[LD atenție ! : anularea secularizării bisericii din legislația statului român modern ;
atenție ! : nu știu dacă la această fuziune ACCuza renunță la " reforma "
dogmei ortodoxiei (eliminarea Vechiului Testament) pe care a propovăduit-o]

Spre deosebire de concepția liberală și de materialismul marxist,
vrem la baza Statului Român principiul spiritual al creștinismului și , în consecință, considerăm
Biserica națională suprema reprezentantă
a acestei forțe generatoare de viață morală .

Suntem convinși că societatea românească nu se poate smulge din dezagregarea haotică
de astăzi, care dă naștere tuturor rătăcirilor și tuturor ticăloșilor politice,
decât impunând spiritului public ordinea morală întemeiată pe doctrina creștină .

Vrem să integram Biserica noastră în misiunea ei permanentă , creatoare și purificatoare .

Vrem , deci, o preoțime luptătoare , încadrată în organizația de Stat,
conform tradiției românești și cerințelor etnice ale unei noi așezări naționale ."

[-----]

PNC / 1935

" În ordinea constituțională : "

[LD : urmez ordinea și includerea în Constituție a principiilor preconizate în programul PNC , așa
cum a fost el elaborat.Originalul este în ghilimele. Supratitlurile îmi aparțin]

" Ne declarăm pentru modificarea Constituției actuale,
ținând prin aceasta la afirmarea categorică a ideii naționale în structura vieții noastre de Stat, la
prefacerea morală a societății românești [principiul creștinismului]
și la restabilirea principiului de autoritate în organismul Statului. " [-----]
PNC / 1935

[LD: nu trebuie comentarii. Programul este clar și fără echivocuri.]

" În ordinea politică

Vrem România a Românilor.

Vrem ca stăpânirea politică , economică și culturală a națiunii dominante ,
să se afirme desrobită de orice amestec parazitar .

Vrem aplicarea principiului național la funcțiunile de Stat
și punerea în valoare a proporționalității numerice , în sens etnic,
la toate întreprinderile particulare din România.

Vrem ca armata națională, justiția, administrația și învățământul de Stat ,

să fie în mâinile națiunii dominante , pentru a asigura
în prima perioadă de consolidare a Statului, valorificarea principiului național.
Se va avea în vedere pricipiul proporționalității numerice
și la înscrierea în institutele superioare de învățământ. [-----]
Vrem ca preoții și învățătorii să devină cu adevărat apostolii
acestei opere de renaștere națională.
Vrem o solicitare specială pe seama tuturor categoriilor producătoare ,
în ordinea materială și în ordinea intelectuală, recunoscând îndreptățirea fiecăreia ca
funcțiune întregitoare în viața națională a României.
Vrem , prin măsuri speciale , afirmând ideea stăpânirii românești,
să curmăm starea actuală de șomaj în care se zbate tineretul nostru intelectual.
Vrem reeducarea muncitorimii noastre, prin sustragerea
din erezia luptei de clasă , și încorporarea ei în totalitatea națiunii. "
[-----]
Programul PNC / 29 nov.'35

26) Octavian Goga , Bloc Național Parlamentar : PNC + Fr.Românesc , 29 nov.'35

(DAD, MO 5 , șed. de vineri, 29 nov.'35, p. 47)

[-----]

" Frontul Românesc și Partidul Național-Creștin au stabilit ca program minimal
al Blocului Parlamentar , următoarelor chestiuni ,
în care s-a fixat o identitate de credințe și soluții :

[-----]

II. Afirmarea caracterului național și creștin al Statului nostru ,
prin lupta fără șovăire pentru realizarea lozincii România a Românilor.
Pentru atingerea acestui scop și pentru a asigura în mod real
stăpânirea politică a națiunii dominante , desrobită de orice amestec parazită ,
Blocul Parlamentar revendică :

1. Aplicarea principiului național în armată , justiție , administrație ,
în învățământul de stat secundar și superior , precum și în toate funcțiunile sau
întreprinderile de Stat ;

de asemenea , realizarea proporționalității în sens etnic
la toate întreprinderile particulare din România.

2. Reintegrarea bisericilor românești în misiunea lor permanentă ,
creatoare și purificatoare , prin încadrarea normală a tagmei preoțești
în organizația de Stat , conform tradiției noastre
și cerințelor etice ale unei noi așezări naționale.

3. Desființarea trusturilor și cartelurile exploatare și
înlăturarea tuturor măsurilor de protecție acordate industriei parazitare
(aplauze la PNC și Fr.Rom.) , pentru a realiza o dreaptă cumpănă
între prețurile produselor industriale și produsele agricole din țară.

4. Impunerea de fapt a primatului muncii românești ,
întărirea și încurajarea ei față de elementul străin acaparator.

5. Revizuirea tuturor cetățeniilor acordate celor veniți în țară după semnarea
tratatului de pace, tot astfel revocarea dreptului de a rămânea în țară
a muncitorilor și preținșilor tehnicieni statorniciți cu pașapoarte străine.

6. Deparazitarea presei de intrușii străini care înrăuiesc spiritul public
din țară , în sens dizolvant , subversiv și antiromânesc.

III . Ridicarea culturală, economică și sanitară a țărânimii noastre .

IV. Înființarea creditului țărănesc și a creditului pentru meseriași și micii comercianți români ,
urmărind reînvierea spiritului național și creștin al breslelor tradiționale.

V. Înarmarea grabnică a țării

VI. Modificarea Constituției actuale , urmărind afirmarea categorică a ideii naționale în structura vieții noastre de Stat , refacerea morală a societății românești și restabilirea principiului de autoritate în organismul Statului.
Bloc Parlamentar Național / 29 nov.'35

27.) dr. Mircea Isăcescu (Fr.Rom.) : huliganismul lui Ilie Lazăr, Sighet , 29 nov.'35

(DAD, MO 5 șed. din 29 nov.'35 , p. 45)

[LD : iun episod din lupta " frățească" dintre maniști și vaidiști .

Spune ceva și despre temperamentul ardelenesc , nu ?]

În ședința de ieri, d-l deputat Victor Moldovan (PNȚ) , prin întrebarea pusă ministrului Justiției , Valer Pop , a pus în discuție două serii de fapte : unele în legătură cu atitudinea pe care autoritățile locale din Sighet ar fi avut-o față de unii cetățeni , și altele privitor la faptul că acei cetățeni , în frunte cu Ilie Lazăr , care , deși îl cheamă Ilie , dar nu este profet , dar totuși profesează două credințe : o primă credință , față de zeul Bachus , după cum reiese din declarațiile de ieri...

-NNSăveanu :Vă rog , vă rog , d-le deputat ! Aveți cuvântul doar la sumar !

-I.Răducanu (PNȚ) : Slavă domnului că avem un președinte elegant !

-Isăcescu : Dl ministru a afirmat-o ieri eu nu fac decât să reproduc afirmața d-sale .

Și atunci , în afară de această profesiune de credință , Ilie Lazăr mai este și un membru devotat al PNȚ , a devastat casele a doi cetățeni , în lipsa lor , și a lovit pe membrii familiilor lor.

Față de faptele de care au fost acuzate autoritățile locale ,

rămâne ca justiția să-și spună ultimul cuvânt , pentru că ea a fost sesizată e cei în drept.

Față , însă , de sistemul întrebuițat , sistem de terorizare , de vandalism , de violare de domiciliu , de distrugere a averii cetățenilor , de lovire a membrilor familiilor lor ,

când acești cetățeni sunt fruntași din localitate , intelectuali ,

fruntași ai Frontului Românesc , noi ne punem întrebarea și

întrebăm pe dl președinte al PNȚ , dacă aprobă acest sistem de violare de domiciliu ,

de distrugere și lovire , ca argument între grupările politice .

Acest răspuns este cu atât mai necesar , cu cât dl Victor Moldovan a afirmat că ieri ,

un grup de aproape 100 de intelectuali au protestat .

Vrem să știm : au protestat numai contra autorităților locale ,

sau au protestat și contra faptelor comise de către Ilie Lazăr

și a grupului de fruntași național-țărăniști ?

De răspunsul ce-l vom primi , depinde atitudinea noastră .

(aplauze la Fr.Rom. și PNC)

M.Isăcescu / conflicte Fr.Rom- PNȚ / Sighet , nov.'35

28.) Culise politice. Zvonuri . Informații pitorești , 2 dec.'35

(Rev." Parlamentul Românesc " , VI, nr. 186, 2 dec.'35, p.10, 13, 15, 16 ș.a.)

/ Dinu Brătianu ar vrea să-și extindă autoritatea asupra guvernului ....

/ Gh.Tătăărăscu pare a fi renunțat la revizuirea Constituției ,

și umblă să revizuiască ba Regulamentul Camerei, ba Legea presei ....

/ Gh.Brătianu , cu preocupări de politică externă , nu face prea ușoară viața lui Titulescu....

/ Titulescu a venit la Cameră bune dispus , dar n-a vorbit decât cu extrema -dreapta :

cu Goga , cu Nichifor Robu , cu ACCuza . În văzul și auzul câtorva ziaristi consternați .

Nedumerire , mai ales , în cazul " Robu" d-lui Cuza . Misterul ? În vara aceluia an ,

/ Nichifor Robu a călătorit prin 7 țări , nimerind și la Cape Martin , la Grand Hotel...

unde era Titulescu , care l-a poftit la masă și la baie ,

plimbându-se 2 zile la braț cu Robu , cu costumul lui bucovinesc !

/ I.Mihalache este fericit că l-a înscăunat pe prietenul Lupu la șefia PNȚ a Capitalei.

Cu ochii când pe Lupu , când pe Maniu ... Mihalache pare neliniștit .

/ **C.Argetoianu** simulează o bătrânețe pretimpurie (a venit la Cameră într-un papuc și cu baston !) și combină machiavelic o lovitură de ultimă oră....
/ **Iorga și Filipescu** se războiesc pe frontul " african" !
Iorga ia partea Italiei iar Filipescu ... a Negusului ....
/ **ACCuza și O.Goga** și l-au asociat pe Vaida (în Parlament)
și visează la preluarea puterii !
/ **Averescu** cere mereu și mereu : constituționalitate și legalitate ...
/ Unii vorbesc de un posibil guvern **Dinu Brătianu** ....
/ Alții dau ca sigur un guvern **Cuza -Goga** ....
/ Alții vorbesc de un guvern **Vaida - Lupu** ! ....
Zvonuri , bârfe / 2 dec.'35

29.) Octavian Goga (PNC) ,discurs la Mesaj (I, II) , joi 5 dec.'35 ; luni, 9 dec.'35

(DAD, MO 8-9 , șed .de joi, 5 dec. p 113- 118 ;șed. de luni, 9 dec, p. 130 - 139 .)

I.Mihalache, dr.N.Lupu , I.Inculeț, Aurel Dobrescu, Petre Andrei, Armd.Călinescu ,
Virgil Madgearu- intervenții, replici, polemici

[LD : discursul este enorm și l-a rostit în două reprize : 5, 9 dec.

Scopul principal al discursului : de a argumenta și a pretinde guvernarea României .

Structura discursului : doctrina național-creștină ; PNC + BPN ;

Atac mediatic : presa ostil - mincinoasă ; calomniile ,

Ținta principală de atac : PNT, țărănismul , statul țărănesc]

[LD : Supratitluri, sublinieri, colorări - îmi aparțin.

Document integral : [fișier LANC /PNC - IV](#)

Goga / 5 dec.'35 / retro '33-'34

▣ **Autoprezentare : lupta sa pentru ideea națională ;**

▣ **Străinii - marele discurs din martie '34 (PNA)**

[LD : amplă autoevocare a semnalelor sale de alarmă , din perioada PNA ,

mai ales lungul său discurs din martie '34 -vezi [Fișier PNA - II](#)]

"... în cea dintâi perioadă de consolidare a statului , elementul străin ,

pe care l-am găsit în toate ramificațiile de Stat, în special în provinciile alipite ,

nu numai că nu a slăbit sub guvernarea noastră , dar s-a întărit .[-----]

Orașele ....

" Datorită acestei *legi administrative* , nici aparatul administrativ al țării ,

nu se găsește în mâini sigure .În special orașele noastre , aproape jumătate din orașele noastre ,

nu au fost și nu sunt supuse aceluși proces de reparațiune națională ,

care în mod normal trebuia să vină după unire.

Am arătat atunci cum, în toate orașele de graniță , conducerea lor, îndrumarea și spiritul lor,

au continuat să fie străine. Prin toate aceste colțuri, un român nu are impresia bine fixată

că se găsește în Țara Românească și pe pământ Românesc .[-----]

Presa...

Am arătat cu date statistice , care sunt o penibilă pagină a guvernării noastre ,

cum presa, mișcarea spirituală a minorităților noastre, s-au întărit ;

am înfățișat realitatea că sub regimul maghiar au fost 17 cotidiene ungurești pe teritoriul nostru, iar astăzi avem peste 50.

-**Șeicaru** : Mai multe ! Numai la Timișoara sunt 50-60 .

-**Goga** : Este o eflorescență extraordinară de gazete , de hârtie tipărită care toate constituie mijloace de agitație. Acesta este adevărul , pretutindeni se înmulțește reacția agresivă organizată conștient împotriva consolidării noastre de Stat . [-----]

Întreprinderi particulare ...

Trecem la întreprinderile particulare. Ei bine, aici românul este ospitalizat ;

toate sunt puse în slujba unui capital străin ,

toate sunt împănate cu oameni străini care nu au nimic a face cu noi.

Mișcarea industrială din țară , pe care noi o proteguim, este pe mâini străine.

Am văzut înainte cu un an [1934] la Parcul Carol o foarte frumoasă organizată expoziție, care a făcut pe mulți să se bucure , fiindcă le-a creat un joc de iluzii : iată, s-a întărit industria noastră ! Îndrăznesc să spun că nu este câtuși de puțin românească această industrie , și că nu poate fi un prilej de bucurie pentru noi, fiindcă nu numai capitalul este străin, înfățișând o dualitate care se îmbină : este străinul de aici , cu ramificarea de peste graniță , străinul care are un frate la Timișoara și un alt frate a Budapesta .

Pentru aceștia nu există graniță ; ei se organizează pe deasupra sau pe dedesubtul granițelor noastre , ca să-și servească interesele."(**apluaze la PNC și Fr.Rom.)**

Goga / 5 dec.'35 / retro '33

▣ Starea sufletească a românilor

▣ Primatul românesc !

[LD : Goga face aceste largi autocitări pentru a justifica continuitatea lui de gândire ; pentru a fixa drumul spiritual -politic care îl va conduce spre doctrina naționalistă ...]

" Desigur că organismul sufletesc al poporului nostru înregistrează totul.

Nu se pierde nimic în natură , dar nu se pierde nimic nici în lumea imaterială.

Sufletul românesc înregistrează la fiecare pas orice întâmplare și de aceea starea sufletească a poporului nostru se găsește într-o legitimă surescitare . [-----]

Pentru a justifica continuitatea mea de gândire , permiteți-mi să vă citesc :

< Este , cred eu, un sentiment penibil constatarea că , după 15 ani de țară românească , de unire [-----] pe care o face poporul nostru că nu este stăpân la el acasă . [-----] noi suntem în țara noastră oarecum puși deoparte .

Sunt anumite cercuri de interese în care se joacă, peste capul nostru, străinii

- aceasta a devenit o axiomă populară - dețin cheia de boltă a vieții noastre de Stat .

Primatul românesc devine cheia de boltă a vieții noastre de Stat.

Această constatare nu se strigă din vârful piramidei sociale,

ea pornește de jos, vine de la mase, ca un dicton al mulțimilor . >

[-----]

Goga / 5 dec.'35 /retro'34

▣ Revirimentul ideii naționale

▣ Perioadă " revoluționară "

[LD : Goga reamintește definirea și soluția dată de el acelei " stări revoluționare " , care trebuia canalizată pe căi pașnice , pentru a evita ... " zilele fierbinți " .

O făcea în calitate de " receptacol" al sentimentului public.]

"Aceasta era constatarea preliminară. Iar după ce am ajuns să arăt , de-alungul câtorva ore, toate datele statistice , serioase, lipsite de orice caracter de agitație , întemeiate pe realități , primite de mine de la organe de mare răspundere ale Statului român, după aceea am tras o concluziune .Iată concluziunea cu care îmi încheiam atunci interpelarea .Ziceam [mart.'34] :

< Făgăduesc , în mod categoric, în ce mă privește , simt nevoia sufletească de a reveni la principiile inițiale ale gândului meu de odinioară ,

cu care vreau să merg pe drumul limpede și neted al ideii naționale .

Eu cred în acest reviriment .Sau vine o biruință a ideii naționale astăzi,

când sentimentul național trece prin cea mai cumplită zbiciuire pe tot Continentul și angajează sufletul românesc , **sau** , după criza actuală, morală a societății noi românești , noi vom intra într-o criză de Stat .

Eu cred că suntem într-o perioadă de revoluțiune națională

și deci suntem datori să o canalizăm pe cale pașnică, pentru că ,

dacă nu vom izbuti, o să vină zile fierbinți .[-----]

eu cred că suntem datori să mergem pe acest drum[-----] sunt gata să merg ,
cu toate consecințele [-----] să caut ca revoluțiunea sufletească a Românilor
s-o transform într-un factor de producțiune națională .>

(aplauze PNC și Fr.Rom.)

" Înainte cu doi ani de zile am făcut această constatare în calitatea mea simplă de
receptacol al sentimentului public. Cred că omul politic este dator să exprime
un sentiment general , în orice caz să-l înregistreze.

Eu l-am înregistrat , l-am exprimat atunci și , de atunci , de doi ani ,
opinia publică din țară a mers pe acest drum , mai departe.

Numai orbii nu o văd și numai surzii nu o aud." (aplauze PNC și Fr.Rom.)

[-----]

Goga / 5 dec.'35

▣ Geneza PNC : naționalismul integral

▣ ACCuza : doctrină, românism , apostolat .

" Din toate părțile instinctul popular , instinctul de conservare ,
care , cu înțelepciunea lui, ne-a păstrat în cursul veacurilor , ne spune :

Adu-nați-vă la olaltă , strângeți-vă într-un mănunchi,

toți care simțiți că ideea națională trebuie să fie la baza cugetării voastre politice ,

adunați-vă la olaltă pentru ca să creați un organ puternic de îndrumare ,

în sensul național, al vieții politice din țară [-----]

Apostolat naționalist ...

" Dar , d- ACCuza n-a fost numai un doctinar , d.ACCuza a fost un apostol.

Este mare lucru în țara aceasta în care beneficiile se așteaptă așa de pripit ,
ca un om de 45 sau 50 de ani să plimbe în viața publică o idee , să nu se despartă de ea,
și să o strige , tocmai în vremea când era eclipsată, când era pusă la o parte .

D.Cuza este omul care reprezintă o continuitate de doctrină în sens de apostolat .

(aplauze la PNC) -Nichifor Robu : Trăiască ACCuza ! (aplauze prelungite la PNC)

Dezinteres personal ...

"Dar d-l ACCuza mai reprezintă și altceva: completul dezinteres personal.

După jumătate de veac de activitate politică, în care atâtia au fost scoși la suprafața vieții
noastre publice, atâta marfă ușoară a trecut pe acest fluviu ,

d-sa nu a avut nici un câștig pentru sine. Este un înalt exemplu de pedagogie cetățenească , pe
care această viață o trece generațiilor viitoare " (aplauze la PNC și BPN)

" Iată , domnii mei, în câteva cuvinte , geneza înființării Partidului Național Creștin. "

[-----]

Goga / 5 dec.'35

▣ Geneza Blocului Parlamentar Național

▣ Al.Vaida -Voevod .

[-----]

" D-l Alexandru Vaida -Voevod, după un zbucium de o viață întreagă ,

s-a găsit în postura omului care dă la o parte , care calcă ca pe niște ruine

o mulțime de teorii , pe care le găsește cu totul căzute în desuetudine ,

se retrage să-și primenească sufletul și își moaie gândul în conștiința populară.

[-----]

" Nu voi face aici o analiză de program , fiindcă programul a fost cunoscut,
desbătut și trecut în conștiința românească.

Nu mă voi ocupa de înrudirea organică , existentă între programul PNC și programul BPN . Pot
să vă spun , totuși, că este o unitate de gândire , că respiră aceleași credințe și

că se clădește tot pe aceeași doctrină de gândire și simțire românească " (aplauze la BPN)

Goga / 5 dec.'35

▣ Adeziunea frenetică la PNC

"Trebuie să vorbesc în mod sincer. De altfel, sinceritatea cred că trebuie să conducă toate cuvintele mele în această clipă . Este aproape dezonorant , să te gândești că în afirmarea unei credințe nu poți să-ți dai toată măsura simțirii tale. Eu nu voi opera , deci, cu reticență .

Vă voi spune adevărul .Am fost în multe colțuri ale țării și am căutat să văd cum se reoglindește această străduință programatică a noastră.

Și trebuie să vă spun că , nu numai că am găsit un ecou, dar ne-a întâmpinat o adeziune frenetică , furtunoasă, aș putea să zic îngrijorătoare , în toate colțurile țării , unde am căutat să verificăm termometrul de simțire al maselor populare.

Basarabia ...

" Cea dintâi adunare a PNC s-a ținut în Basarabia , în acea provincie în care , știți foarte bine,grație impulsurilor și reminiscențelor din revoluția rusească , pe urma a o sută de ani de înstrăinare , se găseau încă resturi de psihologie străină

și o foarte accentuată tendință a luptei de clasă.

" Ei bine, Basarabia s-a adunat cu zecile ei de mii de țărani , am văzut-o împinsă de instinctele ei cele mai adânci, cele mai organice , ale sufletului românesc , și pot să spun că, dincolo de orice interese de partid, această întrunire nu a fost altceva decât codificarea postulatelor naționale în fața maselor populare . [-----]

Banat ...

" Am trecut mai departe în acel Banat , unde se găsește populația cea mai civilizată a românilor, unde țărani au cele mai mari cuprinderi, unde , din punct de vedere cultural , țărani se găsesc pe cea mai înaltă treaptă , și am constatat că , acest ținut , care cu susceptibilitatea lui înregistrează toate luptele de avangardă ale ideii naționale, se mișcă pe aceeași linie și este călăuzit de același adevăr. "

Bucovina , Moldova ...

" Iar după ce ne-am dus la Cernăuți , acolo am văzut adunându-se masele populare din toată Bucovina , din Moldova de nord și Basarabia, vibrând toate pe aceeași idee a unității naționale ,confirmându-ne nouă, tuturor, categoric și definitiv : Mergeți înainte pe acest drum , noi vă urmăm ! (aplauze prelungite la BPN)

Ardeal ...

" Același lucru s-a întâmplat și la Cluj, unde cetele țărănești , pentru întâia oară, au defilat afișând acest program , cerând executarea lui "

" Iată realitatea, așa cum o văd eu, cum o înregistrez cu posibilitățile mele, adevărul limpede și categoric : România de astăzi, punându-se de acord cu marile mișcări continentale, a intrat pe drumul marilor revendicări naționale " [-----]

Goga / 5 dec.'35

▣ Presa " democratică "

▣ Înstrăinată, negustorească, mincinoasă,

[LD : Deși nu împărtășesc doctrina cuzistă, deși sunt iremediabil câștigată pentru democrație, deși sunt pentru o presă liberă și de calitate.... Goga are dreptate , în mare măsură.

Atâta caricaturizare , atâta minciună , atâta calomnie ... s-a revărsat în presa "democratică" (presa din Sărințar , cu proprietari și redactori minoritari) contra oricăror idei și manifestări naționaliste românești ! Aș spune chiar că , prin campanii compromițătoare , a defăimat momente de autentic patriotism ; a demolat prestigii literare și cariere politice ; făcând victime multe ... Chiar Goga, ajuns la guvern în dec.'37 , va plăti cu pierderea puterii și cu viața proprie, conflictul lui deschis cu anumită presă . Dar toate la timpul lor.

Noroc cu dezbaterile parlamentare care redau cu fidelitate tot ce se rostește în parlament , încât din ele eu am putut să recostitui niște adevăruri care , din presă , ar fi ieșit denaturate ... Deci va trebui ca această problemă să o tratez cu onestitate , în lumina adevărului ...]

" Există în această țară, în această Capitală,

o presă care nu are nimic a face cu trecutul gândirii românești .

Presa noastră n-a fost altă dată, pur și simplu , o presă de sbiciuire sau de înregistrare a opiniei publice , a fost o presă de îndrumare a conștiinței obștești .

Înainte de război, în trecutul nostru, gazetarul făcea apostolat .
La noi în Ardeal gazetarii au fost marii îndrumători ai țării,
sunt legați în mod definitiv de destinele acestui pământ .
Trăind într-o țară nouă , plâpândă încă în figurația ei interioară , care desigur ,
a avut toate justificările de existență , pentru că suntem așezați pe temelia etnicului ,
țara noastră nu este așezată încă , trebuie să se creeze un spirit public, care nu există încă.
" Ei bine, spiritul public al țării noastre este modelat, îndrumat ,
de oameni care nu văd în aceasta o îndatorire de ordin moral ,
care nu au nimic intim cu noi, care nu exprimă sentimentele noastre,
care sunt o infuziune de străinism, care reprezintă o logică cu totul dispartă ,
care sunt îndemnuri protivnice psihologiei acestui popor .

" Ei bine, eu detest această presă și o repudiez din trei motive :

" Întâi, fiindcă nu este făcută de români .

Oameni care n-au loturi în cimitirele românești , cred că pot să îndrume sufletul, impulsul
imaterial al gândirii noastre, își închipuie că orice manifestare morală a noastră e patrimoniul lor,
se ating de aceasta cu mâinile lor murdare , fac din rotativele lor pur și simplu
un mijloc de dărâpănare morală a societății românești .

Eu repudiez această presă " (**Vii aplauze , strigăte de bravo la BPN**)

" Gândiți-vă , d-lor, fără nici o notă de patetism special , faceți o analiză cu toți împreună,
coborâți-vă în conștiința dvs de buni români, și întrebați-vă : este oare cuviincios,
este oare util, ca toate întâmplările, toate resorturile fine ale vieții publice de fiecare clipă ,
să fie atinse de către oameni care n-au nimic de a face cu noi ?

Presa , sufletul românesc, este o chestiune de familie a noastră . (**aplauze la BPN**)

Noi avem dreptul să vorbim aici , noi trebuie să punem pe cântar gândul nostru,

bun, rău, așa cum este. Ei bine, acest lucru nu se întâmplă la noi în presă.

Ați văzut că alaltăieri [**2-3 dec. , polemicile cu minoritarii**] ne-am găsit

într-o unanimitate de simțire când cineva a crezut că poate să atingă sensibilitatea
sufletului românesc .A răspuns ministrul de externe

și ne-am raliat cu toții la ceea ce a spus el.V-ați uitat a doua zi în această presă ?

Este pur și simplu prizărită după o pagină neroadă , această manifestare
de care trebuia să se vorbească atâta !Cât despre umilul vorbitor care este înaintea dvs
[**el, Goga**] nu se face nici o pomenire , dar el nici nu ține să se găsească înregistrat
în această presă . (**aplauze la BPN**)

" În al doilea rând, îi repudiez fiindcă sunt negustori.

Ei nu sunt porniți din lumea scrisului.

Vechiul nostru gazetar era un îndrăgostit de meseria lui. Mâinile pline de cerneală
ale lui Eminescu , când scria articolele lui de la " Timpul" sunt degete de mucenic.

Degetele cu perne ale acestor indivizi , care ne stropesc cu cerneală, care sunt bogați, care au
case pe bulevarde , nu sunt degete care tremură în căutarea unei idei .

Sunt degete de negustori , pentru ei este pur și simplu tot atât

o întreprindere de cerneală ca și o întreprindere de cherestea ,

pentru ei este interesant să strângă bani . (**aplauze la BPN**)

-**Emil Panaitescu** : Trăiască memoria lui Eminescu și a marilor gazetari !

În al treilea rând, îi repudiez fiindcă nu au talent . (**aplauze la BPN**)

Talentul nu este un accident de naștere .Talentul este rezultatul unor elaborări
care trec din generație în generație. Ca să scrii românește , aceasta nu vine
numai din urma faptului că ai venit în Țara Românească sau că d-ta te-ai așezat
aici sau chiar te-ai născut aici. Ca să exprimi gândul românesc, ca să intri în perfecta
intimitate a gramaticii și sintaxei românești, trebuie să ai în urma ta elaborări de
generații. Scrisul este , poate, cea mai aristocratică manifestare , fiindcă aici se cer ,
oarecum, impulsuri străvechi.

Ei n-au putut se familiarizeze cu gândul românesc, deci nu au dreptul să-l exprime.

Și eu vă rog pe dvs , și îi dau voie oricui , ca în mod obiectiv să facă cercetare ;

vă rog pe dvs să-mi indicați articole , scrise de către acești *gangsteri ai presei*

(**ilaritate , aplauze**) care să exprime în mod real o gândire ,

să transforme într-un studiu, o problemă.

Nu se întâmplă acest lucru, este pripeala momentului, pe care o impune minciuna cotidiană " (**aprobări, aplauze**)

" Iată , d-lor realitatea .

Și atunci, în mod natural , acești indivizi văd așa cum văd mișcarea pe care am pornit-o noi. Ce a fost d-l ACCuza pentru această presă ?

Timp de 45 de ani, l-au umplut cu balele lor !

Nu se putea, deci, ca această mișcare naționalistă organică, care are în ea impulsuri câmpenești, care vorbește de ogoarele României , în care scot capul țărani quasi-amenințători, nu se putea ca aceasta să se reflecte altfel , **decât** în mod caricatural ,

într-o asemenea presă ; dar nu a fost numai caricaturală, dar au umplut-o de minciuni.

La fiecare manifestare a noastră, se răspunde cu o minciună ,

pe care caută să o răspândească pe toată întinderea țării.

[-----]

Goga / 5 dec.'35

▣ Calomniile de presă ...

Cu toate acestea, în fiecare zi noi suntem afișați ca slugi umile ale Berlinului .

Ni se vorbește de latinitate , de naționalism.

De frontiere pe care am dori să le revizuiem, ni se vorbește într-un ton de iritație profundă , de către indivizi care au fost **sau** în listele lui Gu"nther

[LD .probabil sub ocupația germană , când au fost asemenea trădări ;

În altă parte , el nominalizează pe Honigman și Blumenfeld ,

ca prototip de ziarști calomnioși]

sau în listele lui Kerensky , **sau** amândouă ." (**aplauze la PNC**)

" Aceștia vor să dea lecții de naționalism mie, mâine dvs ; poimâine altora ,

pentru că obraznicia lor n-are nici o dată hotar ." (**aplauze la BPN**)

[-----]

Cluj...

" Am făcut, cum spuneam, întruniri. Am mers, de ex., la Cluj,

și am adunat în jurul nostru țărani din 7 județe. S-a făcut aceasta în văzul public.

Toată lumea a asistat ; adică, toată lumea: Clujul întreg , și adversarii noștri ,

cine a vrut să vadă a asistat la acest examen de forță.

Ei bine, a doua zi o asemenea rotativă iată ce spune :

< La Cluj, cu ocazia întrunirii antisemite a d-lui Octavian Goga ,

spre surprinderea generală , au sosit în oraș câteva mii de sași și șvabi ,

în uniforme naziste ; de la gară, au pornit în marș milităresc

spre arena sportivă , unde s-a ținut întrunirea , aclamând pe tot parcursul pe șeful

Partidului Național Creștin din România , cu strigătul de " Heil Goga !" >

(**ilaritate , aplauze la PNC**) Pe urmă, aceeași rotativă, se miră cum au ajuns la Cluj

miile de șvabi și de sași în uniforme naziste ; ce au făcut autoritățile locale ?

D-l ministru de Interne cum nu s-a mișcat ? Cum le-a dat voie ?

Apoi se ceartă cu sașii și șvabii . Nu cred sașii și șvabii că acest lucru nu se poate ?

<Cazul de la Cluj merită să fie relevat în fiecare zi !> Trei -patru zile ,

au împănat țara cu asemenea minciuni, că s-a strigat la Cluj "Heil Goga !"

de către 5.000 de de șvabi și sași .

" D-lor, dvs poate vedeți în mine astăzi un om care reprezintă psihologia turburată

a ultragierii lui personale. Credeți-mă , nu vorbesc numai pentru cauza mea personală .

Dar această impertinență s-a dus prea departe. Trebuie să-i punem un hotar .

[-----]

Goga - Mihalache 5 dec.'35

▣ Manifestația proiectată pe 14 nov.

▣ Controversa PNC -PNT

[-----]

" Noi am ajuns într-un fel de controversă cu PNT pe chestiunea adunării de la 14 nov .

Conducerea PNT a crezut că trebuie să facă o mare întrunire aici, la București , în ajunul deschiderii Parlamentului .

Era natural, în dreptul său, PNT să facă o asemenea întrunire.

Nimeni nu-i contestă acest drept.

Însă, felul cum a fost lansată această întrunire , a fost cu totul particular, neobișnuit , încă în anele noastre politice.

Tonul a fost atât de ofensiv, încât a stârnit la unii îngrijorări ;

Însă cei care știm să citim o declarație politică , am văzut că aici

este o tentativă pur și simplu de intimidare , pentru a smulge guvernul.

S-a spus : această întrunire înseamnă o năvală asupra Bucureștiului .

S-a spus . jumătate din voi, țărani , veți veni la București ,

ca să dărâmăm această Sodomă și Gomoră ;

jumătate din voi veți rămâne la vetrele voastre ca să puneți mâna pe primării .

" A fost un ton pur și simplu revoluționar , al unor oameni

care vor să smulgă cu forța brahială , puterea.

S-a aruncat principiul maselor pe arena politică , ca un criteriu de venire la putere .

Atunci, eu, ca un gest reflex, în mod normal, fără să stau de vorbă cu cineva,

fără să mă consult nici cu șeful nostru suprem, cu d-l ACCuza, într-o cuvântare am zis :

< Apoi, dacă singurul criteriu și singura justificare de venire la guvern sunt masele

- lucru pe care eu nu l-am crezut , fiindcă eu am fost totdeauna de părere

că MSRegele pune guvernele , și nu strada - (aplauze prelungite la PNC)-

atunci am zis : este de datoria noastră să răspundem și noi la acest criteriu ,

să mobilizăm și masele noastre , și să ne înfățișăm la București ,

într-un examen mut al forțelor de care dispunem : nu să facem o demonstrație ,

pe urma căreia să intimidăm lumea , ci să venim într-o defilare liniștită ,

și să dăm posibilitate de comparație acestei Capitale , să vadă unde sunt masele .

pe care noi le-am verificat în acele mari adunări populare ,

cum îndrăznesc să spun că nu au fost încă în țara noastră . >

" Eu nu voi vorbi mult despre felul cum s-a instrumentat întrunirea de la 14 noiembrie,

din partea PNT ; dar trebuie să vă spun că d-l Ion Mihalache a luat o postură vitejească ,

întocmai ca în zilele de mari frământări , ca pe vremea lui TudorVladimirescu ,

care pornea să dărâme pe ciocoi , ca pe vremea lui Avram Iancu ,

căci d-sa l-a copiat , adresându-se mulțimii în adunarea de la Soroca ,

repetând cuvintele cunoscute ale lui Avram Iancu :

<- Ei, gata ?

- Gata , au spus țărani . > (ilaritate, aplauze la BPN)

-I.Mihalache : faceți o greșeală, dle Goga ; aceasta s-a întâmplat la Turda .

-Goga : la Turda ? Atunci ați fost mai puțin în notă , fiindcă nici o dată nu este bine

ca atitudinea unei mari și venerabile figuri istorice să și-o însușească

unul care se plimbă printre cetățeni . (ilaritate, aplauze la BPN)

[Goga citează din " Dreptatea" despre acea " mobilizare generală "]

< Țărani vor veni la București cu mămligă și ceapă în traistă ;

vor defila pe străzile Babilonului și vor putea face comparație între sărăcia lor

lucie și bogățiile palatelor Capitalei [.....] Cetatea va cădea la iureșul

țărănesc pentru întemeierea unui Stat nou , nu va mai putea rezista nimeni

și nimic ; târnăcoapele sunt gata pentru dărâmare . > (ilaritate, aplauze la BPN)

" Acestea sunt fragmente pe care s-a brodat apoi o întregă literatură de către cei care vorbeam

[ziaristi] și care susțin tot ce este destructiv. Vă găseați în postura unui om care vine cu

târănăcopul să dărâme o casă. Ați voit să dărâmați Bucureștiul - așa s-a zis - eu nu v-am crezut ,

însă, nici o dată (ilaritate, aplauze la BPN)

Ce s-a întâmplat ? Eu, ca un gest reflex, am spus : vin aceștia cu târnăcopul ; noi venim și să

înfățișăm o forță calmă, mută, liniștită, pentru ca lumea să aibă posibilitatea de comparație .

[-----]

-Mihalache : D-le Goga , am vrut să vă spun că dvs v-a venit foarte ușor să renunțați la acea adunare .Dvs singur ați spus că ați plănuit adunarea de la 14 nov. , fără ca măcar să vă consultați cu dl Cuza . Prin urmare, cum ați plănuit-o de ușor , tot atât de ușor ați putut renunța la ea. (aplauze la PNT)
Nu tot atât de ușor ne-a fost nouă care luăm lucrurile mai în serios și care nu am putut să renunțăm la ea decît în urma apelului categoric al Suveranului țării.
(aplauze la PNT)

-Lupu : D-le Goga , vreau să pun o întrebare . Admit că PNT se gândea să vină cu târnăcoape și cu coase la București, să facă revoluție...
Socotiți dvs că guvernul era așa de slab că nu putea singur să preîntâmpine o asemenea revoluție ? Pentru ce ați sărit dvs în ajutorul guvernului ?
(aplauze la PNT ; proteste la PNC) [-----]

Goga - Mihalache /5 dec.'35

▣ Parlamentarism civilizat ?!

▣ Presă de țigani ?!

[LD : te-ai fi așteptat să se termine această gâlceavă ! Ei nu ! Ea continuă , și va continua și în ședința viitoare , spre deliciul celor amatori de bârfe politice , și spre paguba prestigiului regimului parlamentar și al partidelor.]

-Goga : Eu am dat în judecată gazeta , pentru că vă spun sincer , de atunci, de două luni, primesc diferite fițuici în care se spune : < Di Goga a luat 2 milioane > [-----]
Alaltăieri, au fost niște regretabile incidente la Cameră și dvs d-le Armand Călinescu , ați venit aici , la această tribună , și cu un ton de sobrietate , de gravitate excepțională, ați vorbit în numele parlamentarismului , ați scandat protestul dvs de om civilizată , spunând că nu se poate să coborâm parlamentarismul .
Apoi bine , cum se poate aceasta ?

Să fim aici parlamentari civilizați și la gazetă să fim țigani ? Aceasta nu se poate . Trebuie să fie concordantă , trebuie să fie logică, între vorbe și fapte.

Am foarte multe gazete la dispoziție , dar , întrucât mă privește, d-le Mihalache, am adus două articole literare - fiindcă am și această nenorocită patimă, din când în când - am două articole literare "Odiseea unei cămăși" - vă rog să citiți dar nici o dată condeii mei n-a multiplicat insultele la adresa dvs și nici n-am îngăduit și nici nu voi îngădui ca să se recurgă la calomnii.

Nu pentru că așa vorbi în numele acelui parlamentarism pe care l-a înfățișat dl.Armand Călinescu , cu acele tonuri grave, nu de aceea ;

ci pentru că , pur și simplu, sufletul meu nu se pretează la aceste lucruri.

Eu pot să merg la judecată , dar nu pot să răspund la aceste infamii , la care se răspunde nu cu vorba , ci cu pumnul. (aplauze la BPN)

-Mihalache : Îmi pare foarte rău de excesul de limbaj al dvs, fiindcă ați vorbit cu o frază foarte domoală și așa de candidă încât parcă dvs nu ați fi citit nici o dată "Țara Noastră" și "Porunca Vremii" ....

-Goga : "Porunca Vremii" nu este sub ordinele mele .Vă rog să luați act.

-Mihalache : Dvs , d-le Octavian Goga, ați fost în general , pentru talentul dvs, un răsfățat al presei. Noi, aceștia de aici, și în special eu, am fost obiectivul celor mai infame calomnii și m-am adresat dvs. personal, cu scrisoare, să urmăriți tot ce se scrie în "Țara Noastră" și în "Porunca Vremii" , împotriva mea. Cum este posibil , d-le Goga, ca d-ta să faci acest apel cu o astfel de inocență , când ești patronul presei care publică cele mai abjecte calomnii împotriva noastră ? (aplauze la PNT ; întreruperi la BPN)

-dr.Aurel Dobrescu : "Țara Noastră" a fost condamnată pentru calomnie .

Ați fost condamnat pentru calomnierea mea, d-le Goga.

-Goga : Se împlinesc peste câteva luni 30 de ani de când apare "Țara Noastră" , și pot să vă spun , vor fi fost deviațiuni de moment , din punct de vedere al celor

mai delicate și al celor mai severe îndatoriri de presă , dar această gazetă ...

-I.Mihalache : Este un canal permanent de murdării

-Goga : ... reprezintă o linie românească , de sub Unguri, de la 1906, și până astăzi, și-a făcut datoria , și după război, în calitatea ei de revistă . [-----]

În orice caz, din punctul de vedere al activității mele literare, eu le găsesc justificate , și cred că și prezentul , poate chiar și posteritatea , se va ocupa de ele, atunci când despre mulți dintre dvs nu va mai fi vorba."

[LD : în acest moment i se comunică că ședința se suspendă și că el își va continua cuvântarea în ședința următoare]

Goga - Mihalache -/ 5 dec.'35

*****

Goga / 9 dec.'35

▣ Reluarea firului...

▣ Presa " străină " !

Zei nu-l favorizează ; regretă că a fost nevoit să întrerupă cuvântarea ; o cuvântare are un ritm interior , el nu va mai relua cele spuse . Reâmprospătează , totuși , unele lucruri .

Atrage atenția că afirmațiile sale despre presă nu au avut nici o rezonanță .

" Nu. d-lor ! tot zbuciumul meu de la această tribună , pentru a arăta țării că se cere o presă care să pornească de la sentimentul general al țării , să-l înregistreze, care în directivele ei să fie îndrumată de vechile tradiții ale gazetăriei românești.

Această presă le-a calificat pur și simplu un fel de rățoială , aplauzele dvs o furlandiseală și toate frământările noastre pentru ideea națională , pentru dânșii , un amuzament [-----]

Eu cred că țara aceasta a noastră , din punctul de vedere al ideii naționale, a intrat în perioada de reparațiune . Această reparațiune, înseamnă rectificarea multor stări anormale de la noi, iar pentru această presă , înseamnă un început de plată și răsplată. " (aplauze la BPN) [LD : când Goga va ajunge la putere, printre primele măsuri ce le va lua , va fi suprimarea ziarelor din Sărindar !]

[-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ PNȚ : mentalitate , doctrină, ideologie .

A vorbit despre PNȚ : metodele , adunarea de la 14 nov , , calomniile puse în circulație ...

" Astăzi , aş vrea să mă apropii de mentalitatea acestui partid, și să vă arăt, ca o premisă, credința pe care o am eu că PNȚ este profitorul unei doctrine și a unei ideologii , care nu-i aparține (ilaritate la PNȚ)

D-lor, dragostea pentru țărani , credința că în această țară temelia existenței noastre ne-o dă clasa rurală ...

dr.Aurel Dobrescu : De ce ai bătut în alegeri țărani ?

G.Urziceanu : Dle președinte, are proces pentru hoții ...

Dobrescu : Pactul de la Ciucea...

Nichifor Robu : Dacă tâlharul nu tace , îl dăm afară...

VTPrelipceanu : Hoții la pușcărie !

Leon Scridon : La pușcărie, la pușcărie !

dr.Lupu : Dle președ., dl Scridon are o voce prea tare . Sunt în Cameră tot felul de riscuri . Acesta îți sparge urechile (ilaritate)

O.Goga : Dlor deputați, se înșală cine crede că maniera de discuție prin interjecțiile acestea , care sunt singura manifestare intelectuală a unor oameni ...

Cine crede că voi fi scos din liniștea judecării mele și din seninătatea de a trata subiectul meu, se înșală .Nu știu dacă , continuând să fiu nevoit să-mi întrerup frazele , dvs veți mai putea să-mi urmăriți firul.

[-----]

Goga /

Tărănism cuzist ...

-Goga : Eu vorbesc acum din p.d.v. al ideologiei, care nu are de a face propriu zis cu tărâmul politic. S-au găsit și oameni politici care , în cursul vremurilor, au împins acest adevăr organic la suprafață , I-au discutat și au căutat să facă un proces de reparații pe seama țărănimii. Dar aş putea să spun, în mod normal, că tot veacul al XIX-lea este o înșiruire de cugetare logică în acest sens. [-----]

D-sa care era un cugetător fără partid, aproape un solitar pe acea vreme, iată ce spunea ca o concluziune a unei cărți : < **Convingerea noastră este că , întreaga dezvoltare a țărilor române din ultimele 5 sau 6 decenii (vorbea în 1895) , care s-a făcut în cea mai mare parte cu truda țăranilor noștri , aproape singura clasă producătoare în țara noastră agricolă, nu au profitat decât clasele dirigente. Rezultatul fatal a lăceștii sistem prădător, a trebuit să fie slăbirea claselor noastre muncitoare. Problema care ni se impune astăzi cu necesitate este dar de a întoarce țăranilor noștri munca ce o datorăm de la dânșii. De la rezolvarea acestei probleme atârnă viitorul acestei țări . > (aplauze la BPN)[-----]**

Goga /

Tărănismul literar ....

" Dar d-lor, toată gândirea românească se preocupa de acest lucru. Înainte de a fi , în mod propriu , un subiect , un subiect politic, a fost un subiect literar , a fost un subiect artistic.

-Pamfil Șeicaru : La 1900 , a scos Aurel Popovici ziarul " *România Jună* " și la acest ziar a colaborat toată generația tânără de atunci, și d-l Nicolae Iorga, și dl Ovid Densusianu, și alții. Ziarul acesta este străbătut de toată ideologia țărănistă și naționalistă care domină vremurile noastre " (aplauze la BPN)

-Goga : " S-a produs un fenomen intelectual aproape unic , în orice caz, cu totul particular la noi. Noi stăteam în mod normal într-o corelațiune directă cu gândirea din Occident. Gândirea din Occident , pe la sfârșitul sec. XIX-lea, nu mai avea în vedere pe țărani, ea cerea complexități sufletești pe care viața populară nu le putea da. Și astfel , în romanele lui Zola sau în nuvelele lui Guy de Maupassant , Se vorbea de țărani ca de un subiect primitiv, aproape brutal.

Șeicaru : Abia la 1930 , în literatura franceză apărea ideea de a pune țăranul francez în altă lumină , după ce a cunoscut acest soldat francez în război.

Goga : Dacă citiți în altă literatură ex. în poezia lui Verkhoren , țăranul flămând apare încărcat de brutalitate , iar dacă vă aduceți aminte de glumele greoaie din " *Simplicimus* " , țăranul bavarez este înfățișat ca un moment de prostie. Nu mai vorbim de nuvelele lui Maxim Gorki , sau chiar de un studiu special al lui, încare țăranul rus este înfățișat ca o bestie umană ; asupra lui se prăvălesc toate injuriile și este înfățișat ca omul instinctelor brutale, primitive, animalice.

Goga /

Tărănismul românesc ...

" Ei bine, în această vreme , noi care găseam într-o corelație de gândire cu Occidentul , noi nu am urmat această judecată , gândirea românească de la Eminescu încoace, s-a apropiat de țăran, atitudinea scriitorului a fost de simpatie, pretutindeni unde se vorbea de el, se vorbea ca de omul reprezentativ al rasei.

" În această vreme de deplorare , de eclipsare a țăranului în Occident , la noi , un Grigorescu îl idealiza , literatura noastră îl îmbrățișa cu mare simpatie , pretutindeni scotea capul țăranul nostru aproape amenințător , în toată această literatură, Și după cum știți prea bine, supremul strigăt al foamei pământului , I-a dat un scriitor venit din Ardeal ca să pună urechea la clocotirea aceleeași dureri , Gheorghe Coșbuc , care a strigat : " *Noi vrem pământ !* "

-Cezar Spineanu : Și le-a dat gloanțe , la 1907 !

-Goga : " Dlor , eu vorbesc ce vorbesc .Nu cred însă că o trivialitate de expresie poate să covârșească o judecată, care se năzuiește să se ridice la o gândire , de unde nu se pot rosti decât adevărurile consacrate.

Prin urmare , pe mine nu mă interesează interjecțiile oamenilor cari n-au avut nici o dată a face cu această tribună. Bălbâitorii de vorbe goale să vină aici să vorbească , dacă au ceva în sufletul lor. Pe mine vă rog să mă lăsați să-mi spun cuvântul limpede , până la sfârșit. Aceasta a fost credința generală a țării și ea a trecut în fibrele de simțire ale întregii societăți românești. Gândirea românească a angajat întreaga societate românească . Așa se gândea la noi , înainte de război .

Goga /

Tărănismul lui Goga ...

" Eu, în colțul meu, acolo în Ardeal, stăteam față în față cu ungurii . Era lupta a două rase . Se puneau la contribuție toate energiile , de o parte și de alta . Eu , înainte de a veni aici, am simțit în mod natural, ca o axiomă moștenită de la părinții mei, confirmată de ideologia din vremea mea, că nu există altă legitimare pentru noi, decât țaranul , și că , dacă vom birui în lupta de rasă, vom birui având pedestalul țărănesc înaintea noastră " (Vii aplauze la BPN)

Goga / 9 dec.'35

▣ **"Tărănismul " în programele partidelor politice .**

▣ **"Tărănismul" clasei dirigente**

" Partidele politice nu pot rămâne insensibile la curentele de idei care angajează societatea , și astfel, în mod normal, această simpatie față de țărani a fost receptată și de către partidele politice.

" Acestea și-au dat seama că ceea ce gândirea românească a pornit, nu poate să rămână în afară de programul lor, și astfel , cum știți foarte bine , în ordinea politică a țării , Partidul Liberal a scris aceste revendicări populare pe steagul său și ele au format obiect de discuție :

votul universal, pe de o parte , și ideea împroprietării , pe de altă parte .

" Eu îmi aduc aminte cum , în ajunul mobilizării, Nicolae Filipescu , reprezentantul Partidului Conservator, deci al marii proprietăți, omul pentru care proprietatea nu era pur și simplu un prilej de venituri , ci era o noțiune morală, pentru că se continua această proprietate din veac în veac și din generație în generație , în familia lui , ei bine, acest om a făcut declarație solemnă , în ajunul mobilizării, că <de azi încolo, va lupta pentru votul universal și pentru împroprietărire .>

[-----]

" Partidele politice n-au făcut altceva decât să urmeze ritmul istoriei, ritmul logic, al gândirii românești , din acele vremuri. Realmente eu pot să constat - fiindcă eram un observator obiectiv pe acele vremuri, la Iași - și nu este lipsit de un accent de generozitate , faptul că au dat acel vot.

Am văzut mari proprietari, boieri, care aveau proprietăți din neam în neam, bătrâni, moșnegi, cărora le curgeau lacrimile , dar care spuneau : trebuie să ne despărțim de moșiile noastre , pe care le-au lucrat strămoșii noștri, și pe care le iubim, nu în calitate de proprietari, ci de oameni ai pământului, dar trebuie să le dăm ca să facem un act de dreptate , și vrem să le dăm acum , când se bat țărani pe front, ca să înțeleagă că ei se bat pentru drepturile lor. "

(aplauze la PNC)

"Iată rezultanta normală a gândirii românești.

Dvs știți că , într-o societate, la un moment dat, se pregătesc toate conștiințele pentru unanimitatea de gândire ,și nu mai este nici un fel de putere pământească , care s-o înlătore.

" Așa au fost drepturile pentru țărani trecute de la gândirea românească la viața politică românească. În această situație s-a votat la noi împroprietărire. "

[LD : chiar dacă nu împărtășesc anumite argumente ale lui Goga, cred că este una din cele mai frumoase pagini " țărăniste " din epocă, iar din p.d.v. oratoric... teribilă : pentru că a venit lovitură de măciucă pe care o dă

"**țărănismului**" PNT, cu care ... pornise la atac la debutul discursului.]
Goga / 9 dec.'35

▣ **Țărănismul PNT = ură socială**

" Așa au fost drepturile pentru țărani trecute de la gândirea românească la viața politică românească. În această situație s-a votat la noi împroprietărirea. A venit pe urmă generalul Averescu și a executat-o.

" Atunci ce era normal ? Ce cerea țara ? Ce cerea orice creier bine organizat ?
Cere o perioadă de liniște. Ne unisem , luasem Ardealul Bucovina și Basarabia.
; se complicase această problemă cu problemele interioare , se făcuse o întregă răscolire a vieții economice. Una din ele dacă ar fi fost, și tot ne trebuia o perioadă de calm , s-o punem în valoare. Trebuia deci calm, trebuia liniște , trebuia un cadru al ierarhizării valorilor. Ne trebuia o perioadă de pace socială , în care totul să fie pus în valoare .

" Atunci, post festum, după ce a intrat plușul și a făcut brazdă țăranului și țăranul a intrat în mod normal în drepturile lui, ați venit dvs și această sfântă dragoste a ideologiei și gândirii românești , acest adagiu al conștiinței noastre intelectuale, dvs l-ați transformat într-un dicton politic ...

-I. Mihalache : Așa ... dintr-o fantezie de poet ! ...

-Goga : ... l-ați organizat , l-ați pus în valoare politică , l-ați dus , l-ați plimbat prin țară , l-ați organizat pe căprării, l-ați târât în noroi, ați pornit cu tăciunii aprinși ai urei sociale .

(aplauze la PNC și PNL) într-o vreme

când consolidarea noastră de stat trebuia să fie îndrumată într-o concepție totalitară , în sens național, pentru punerea în valoare a ideii naționale,

cu toate consecințele într-un Stat nou și plâpând ,

când trebuia armonia tuturor claselor pentru a consfinți drepturile noastre ,

atunci dvs ați provocat o catastrofală diversiune sufletească în societatea noastră,

ne-ați divizat forțele. Aceasta este , cred eu, cel dintâi moment al desagregării noastre

și cel dintâi prilej , de pe urma căruia România nu a intrat în normalitate " (aplauze la PNC) . De

atunci încolo dvs ați dus tot mai departe această quasi luptă de clasă , deși problema era rezolvată...

[LD : urmează un schimb de replici și admonestări, care culminează cu pămui și comisii de disciplină . Nu le notez pe toate (sunt 2 pagini) ci doar în rezumat , cele cu o anume semnificație . Nu sunt citate.]

-dr. Lupu : D-ta consideri că țărănimea de astăzi , cu votul universal și cu pământul pe care-l are , este mai fericită și mai capabilă să ridice țara decât țărănimea dinainte ?

-Goga : Da !

-Lupu : Aici te înșeli. Reformele au fost date de clasa stăpânitoare.

Dacă erau date de țărani, era altă socoteală .Pe lângă împroprietărire și vot,

trebuia să se vină și cu un credit țărănesc și cu o instrucție profesională.

Acestea sunt bazele țărănismului. [-----] De ce nu ți l-ai însușit d-ta și

de ce cu clăcașii d-tale , nu ai venit aici și te-ai dus acolo ? [-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ "Stat țărănesc ?!"

▣ "Civilizație românească ! "

[LD : o abordare interesantă , oricum mai interesantă decât ... " statul țărănesc" .

Păcat că Goga alunecă spre naționalism, rasism .

Dar chiar , și așa , critica pe care o face țărănismului este de luat în seamă.]

" Eu nu mă ocup de guvernarea dvs. [-----] Însă, să nu vă supărați, dacă de doctrină,

de quasi-doctrină, de aparența de doctrină , trebuie să mă ocup, fiindcă dvs ,

de doi ani de zile, ați aruncat în circulație o nouă lozincă , care se plimbă de la un capăt al țării la

altul, lozinca Statului țărănesc . D-lor , mă întreb și eu : ce este acest Stat țărănesc ?

Nu am găsit, încă, o carte serioasă , o operă politică sau de sociologie, în care această doctrină să fie înfățișată. Ea este o doctrină care se plimbă.

Și atunci, trebuie să mă gândesc : ce este Statul țărănesc ? Și iată ce zic . " Stat țărănesc ! România încremenită ...

" D-lor . noi suntem într-o fază de evoluție , din punct de vedere cultural, social și economic, o fază de evoluție care nu este din cele mai fericite ; noi suntem rezultanta unor împrejurări , de care nici măcar nu răspundem .

Am fost guvernați de State străine ; am luptat cu aparatul de Stat ; ambele flancuri ale României Mame sunt flancuri oropsite ,

în care nu s-a putut forma , încă, o clasă conducătoare , fiindcă luptam cu Statul .

Ei bine , zic : noi, astăzi , trebuie să avem o concepție totalitară a energiilor naționale nu o concepție de clasă. " [LD : atenție :la Goga , " totalitar" nu în sens de regim politic]

Ce se întâmplă ? Statul țărănesc .

Civilizație românească ...

Noi vrem să creăm o civilizație. Civilizația nu se poate crea decât ieșind din faza de evoluție în care ne găsim, mergând înainte , pe etape, și în acest chip, realizând suprema noastră legitimare pe glob : Civilizația românească.

" Cum vreți dvs să ne încremeniți în această fază, pe care am moștenit-o, grație împrejurărilor nenorocite din trecut și , pe deasupra tuturor străduințelor noastre intelectuale , sociale , de diferențiere pe etape, să așterneți un cojoc țărănesc care să niveleze totul și să dea un caracter definitiv unei faze de evoluție...

-PCAndrei : Simpatia scriitorului față de țărani , despre care vorbeți !

-Goga : Am și acum această simpatie .Aceasta este , după părerea mea, o aberație ;

nu se poate justifica în mod logic. D-nii mei, eu fac apel la judecata dvs ; chestiunile pe care le analizez , desigur că au un fond politic, dar depășesc cadrele mici de problemele politice mici, curente, și aș vrea să angajez Camera, opinia publică, la o operă de analiză normală , ca și când , stând în fața probelor , am avea un moment de reculegere , ne coborâm în noi înșine, și căutăm să le examinăm.

" Aceasta este o fază în care ne găsim. Atunci ce este , la lumina acestei judecăți, pe care vă rog să o combateți, ce este Statul țărănesc în ordinea politică ?

Este ca fazei actuale să-i dai un caracter definitiv,

este ca și când în ordinea literară , nu am admite decât folklorul,

am repudia literatura cultă ,

ca și când în ordinea muzicală , ai detesta simfoniile lui Beethoven

și te-ai mulțumi cu chiuiturile de la horă.

D-lor, așa este , ca în ordinea politică , fazei actuale să-i dai un caracter de definitivat "

[-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ **Țărănismul PNȚ .... Mihalache ...**

[LD : Dincolo de orice , nu-l întreceau mulți pe Goga în ceea ce privește ironia, sarcasmul , cu care trata pe țărăniști. Atingea , însă , și probleme de fond.]

" D-lor , dvs nu sunteți așa de sinceri . Eu și ingenuitatea dvs o contest .

Dvs nu lansați pe față , deși spuneți că veniți aici să dărâmați Babilonul și târnăcoapele dvs au să facă praf Sodoma și Gomora .

Nu ați afișat limpede lupta satelor și cine luptă .

Pentru ce ? Pentru că sunteți eterogeni .

Dvs nu sunteți o masă rurală , care vine în conștiința dreptului ei să-și afirme adevărul .

DI Mihalache nu este un șef de țărani cu privire amenințătoare , și cu strigătul foametei , nu este un Spartacus.

Nu d-lor, dumnealui este șeful unei cete etrogene, în ce privește compoziția socială,

în al doilea rând, eterogenă din punct de vedere național,

pentru că dl Cuza are perfectă dreptate , nu vă supărați, dar eu cred că Zipstein de la Tighina nu este un rural , el reprezintă psihologia de ghetou , este perfect citadin,

el nu se poate pune de acord cu Tudor Vladimirescu .
(mare ilaritate , aplauze la BPN și majoritatea PNL)
[-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ **Stat țărănesc = o lozincă**

▣ **Mihalache = un caz psihologic.**

[LD : Goga este crud, este caustic, este distructiv. Merge prea departe ,
atunci când atacă omul căruia nu i se poate contesta , credința sinceră și onestitatea .
Cât despre acțiunea sa dizolvantă, Mihalache avea dreptate :

Goga distrusese P.P-Averescu, lichidase PNA, și acum....]

" Este o lozincă nouă de agitațiuni în arsenalul dvs ; un nou tăciune pe care
voiți să-l aprindeți și să-l svârliți în masele populare .

Credeți că , din nou, psihologia maselor poate fi răscolită de această lozincă.

" Dar mai este ceva , să mă iertați- și să nu vă supărați din nou -

eu care caut să examinez lucrurile puțin mai adânc , dincolo de fațada lor ,

cred că este și un fel de- încă o dată , d-le Mihalache, să nu vă supărați -

un caz de autolegitimare a dvs , adică un caz de legitimare a dvs ca șef,

ca îndrumător al țărănismului ; oarecum , este un caz psihologic.

" Eu am scris un articol de analiză sufletească , psihologică, a dvs ,

în "Odiseea unei cămăși" (ilaritate)

-Mihalache : O să facem și noi o dată "Odiseea unei conștiinți" (aplauze la PNȚ)

-Goga : Eu primesc și așa fi foarte bucuros să văd o analiză psihologică

semnată de dvs ! (ilaritate) În orice caz, lăsați-mă să fiu în așteptare ,

și până atunci lăsați-mă să fac o mică analiză și aici .

- Mihalache : "Analizele mele psihologice au dus la rezultatul că am format,

prin munca mea modestă de învățător sătesc, care crede în ceva ,

cea mai formidabilă forță politică. D-ta distrugi forțele politice pe rând ,

tot așa cum o să distrugi și pe acesta în care te găsești acum ." (aplauze la PNȚ)

-Goga : Vom mai vorbi noi cât este de formidabilă forța dvs politică și vor veni și alții

și o vor verifica. Eu ziceam că la dvs este un caz psihologic.

Eu vorbeam de faza de evoluție în care se găsește țara noastră, și arătam că , și pe dvs ,

în calitatea în care vă găseați, v-au surprins evenimentele într-o fază de evoluție.

Și dvs veniți astăzi să legitimați propria dvs personalitate, așa cum este ea ,

și să-i dați un fel de justificare , quasi teoretică , în fața țării ,

fiindcă dvs ziceți că sunteți țărani ."

Goga -Mihalache / 9 dec.'35

▣ **Aprecieri reciproce.**

▣ **Constanța politică**

-Mihalache : Și lumea se ia , pur și simplu, așa, după noi !

-Goga : Nu , dle Mihalache , lumea nu se prea ia după dvs. (ilaritate, aplauze la PNC

și PNL) Eu vreau ,însă, să fac analiza , începând de acolo de unde ați pornit dvs .

- Mihalache : De ce nu începi analiza de la Eminescu ,căci și el a vorbit de stat țărănesc. ?

-Goga : Nu , dle Mihalache, doctrina lui Eminescu era doctrină conservatoare .

Dați-mi voie să vă recomand să-l mai citiți încă o dată . (aplauze la BPN)

- Mihalache : Lectura mea este proaspătă de tot. Alaltăieri l-am citit și am văzut

cum condamnă " clasa patriotarilor"

-Goga : Dar stătea pe baza boierimii de baștină. Citiți cartea lui Călinescu și veți vedea

judecata conservatoare a lui Eminescu .

-Mihalache : Este foarte interesant cum cel ce nu crede în nimic, zeflemisește

pe cel care crede . (aplauze la PNȚ)

-Goga : Dta ești cam îndrăzneț în vorbe, când spui că eu nu cred în nimic.

-Mihalache : **Pardon ! crezi , și crezi în toate pe rând !** " (aplauze la PNȚ)

-Goga : Eu nu știu dacă pot să fac o invitație de la autor la cititor. ; dar eu te rog să-mi arăți în scrierile mele, dincolo de mici contingente politice, judecata mea.

Ce am spus la tribună astăzi , totul este arhispus în articolele mele, în cărțile mele.

-Mihalache : **Te rog să-mi acorzi numai două minute ,să vezi cum te pun pe două coloane**
Migrarea politică ....

-Goga : Față de marile probleme care mă preocupă , eu am păstrat întotdeauna aceeași judecată. Natural, sunt oameni , pesonalități , în cadrul științei sau al literaturii , oameni de mână întâi, care pot, în cursul vieții , **să aibă puncte de vedere diferite .**

Să nu crezi d-ta că **pentru un om cu scrupule intelectuale , aceasta constituie o compromitere .Nu, d-le Mihalache !**

-Mihalache : Vorbiți acum și de cei politici ?

-Goga : Și de aceștia. În ce mă privește , spre ex, dvs veți spune că am fost cu generalul Averescu și că am plecat de la generalul Averescu .Da, am fost cu generalul Averescu , am justificat în fața țării de ce am fost cu generalul . Dar știți de ce am plecat ?

De cnd am plecat de la generalul Averescu , felul de a mă despărți de d-sa , nu a fost așa cum au fost despărțirile dvs ; la mine a fost **cu eleganță și cu tăcere ,**

iar la tribuna acestei Camere , am avut onoarea să apăr pe generalul Averescu , după ce ne-am despărțit , când s-a venit cu trivialități și cu injurii la adresa d-sale .

Aceasta se poate întâmpla în viață ; cugetările trebuie să le păstrăm în linia noastră dreaptă .

-Mihalache : Pe acelea vream să vi le documentez în două minute .

-Goga : **În ce am spus eu, mă găsesc în bună orânduială. "**

Goga / 9 dec.'35

▣ Stat țărănesc = o lozincă

▣ Mihalache = un caz psihologic.- continuare -

[LD : simt la Goga atâta îngâmfare, atâta beție de cuvinte ,atâta ipocrizie , atâtea insinuări , pe care nici măcar nu le argumentează.

Iar la Mihalache...o mare modestie , o simplitate, o inocență ... care nu știu cum s-o taxez.

Aceștia erau oamenii politici ai momentului ... Fiecare își juca " rolul "

[Dar câtă deosebire între ei : de fire, de caracter, de credință,de cultură, de maniere .]

" Spuneam că d-l Mihalache dorește oarecum să-și facă o autolegitimare ,

aceasta este psihologia d-sale . D-le Mihalache, să nu te superi , fiindcă eu îmi iau oarecum această îndatorire asupra mea , ca să mă cobor în psihologia dumitale și să o analizez .

-Mihalache : **Nu mă supăr , dar ori este dialog , ori este monolog .**

D-ta faci dialog, dar nu-mi dai voiesă-ți răspund.

-Goga : **Eu fac monolog aici. (ilaritate)** Analizând psihologia d-tale **eu nu te ultragiez.**

Nu vreau să spun că-ți fac onoare , dar cred că oricine dacă vrea să descurce firile psihice ale cuiva - în mod injurios - și caută să intre în resorturile lui de simțire ,

aceasta nu înseamnă o injurie. Așa mă cobor și eu. Sunt pe un tărâm ipotetic.

Câteodată poate greșesc. Țara va spune dacă da sau ba. Eu îmi spun :

dvs , cu portul dvs, care **îl practicați când sunteți aici** -fiindcă după ce treceți peste frontieră îl schimbați- legitimând statul țărănesc , vă legitimați pe dvs.

Mă gândesc , de ex, **ce ar fi dacă** ați avea norocul - de care nu m-a împărtășit nici pe mine soarta - să aveți un fiu și să vă aflați față-n față cu fiul dvs , care în mod normal ar trece prin toate etapele de învățatură ?

Și stând față-n față , ați reprezenta **două generații ,**

dar, poate, și **două etape de cultură ?** S-ar pretrece cu dvs ce se petrece în romanul lui Turgheniev , când vorbește de două generații sau de părinți și copii.

Accentuând teoria statutului țărănesc ,

ați bara drumul copilului dvs în străduințele lui culturale...

-Mihalache : **Și le-aș lăsa libere pe ale copilului d-tale.**

-Goga : ... și v-ați găsi față în față , două generații între care se deschide o prăpastie.

Eu nu vă învăț pe dvs, pentru că dvs nu veți primi din partea unui adversar să vă călăuzească el firele propriei dvs psihologii ;

dar , poate, unii care gândesc , ar putea să se apropie de această problemă și, la lumina ei, s-ar rosti câteva adevăruri [LD ?!]

de care nu vreau să mă apropiu , ca să nu vă mai supăr. "

[-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ **Virgil Madgearu = citadin absolut , disonant, profitor**

[LD : ei , aici , în mare parte sunt de acord cu Goga .Deși el le consideră simple, lucrurile sunt mai complicate . Într-o anumită măsură, poate lui Madgearu și altor " țărăniști" ca el (mai ales ardeleni) , se datorează traiectoria mai moderată, mai de " centru" , a PNȚ, și prin asta , transformarea PNȚ în partid "guvernamental " .

Vis-a- vis de formula " statului țărănesc" - Madgearu , da, Goga avea dreptate .

Privind însă portretul psihologic al lui Madgearu , tare îl suspectez de un substrat rasist xenofob, dar nu sunt sigură . Mie îmi ajută această abordare psihologizată , dar cred că atunci, în parlament, atmosfera a devenit din ce în ce mai iritată.]

[-----]

S-a aninat așa de această mișcare populară țărănistă, o mulțime de oameni care , prin făptura lor , prin mentalitatea lor, prin judecata lor, nu au nimic rural. " (aplauze la BPN)

-Virgil Madgearu : " Die Goga, de 18 ani eu am aceleași convingeri și stau pe același drum și voi sta toată viața mea pe același drum , fiindcă este drumul unor convingeri sincere și adânci . (aplauze la PNȚ)

Pe mine mă găsește lumea totdeauna pe același drum , pe d-ta te-a găsit totdeauna pe cărări întortochiate în viață "

-Goga : Dvs ziceți , ca ceva extraordinar, că vă găsiți totdeauna pe același drum , convingeri stabile, convingeri categorice , aceleași, totdeauna . Pricep și eu !

Diagnostic ! ....

V-ați aninat de o mișcare al cărui profitor sunteți, n-aveți nimic de-a-face cu ea, nu sunteți rural deloc, sunteți citadin absolut.

Ba mai mult, vă găsesc , dacă nu vă supărați

- fiindcă dvs vă supărați ușor și o să-mi prilejuiți o serie de chestiuni personale - dvs vă găsiți într-o disonanță sufletească cu propria dvs mișcare ; ceva mai mult, într-o disonanță aproape penibilă cu ambianța, cu felul nostru de a gândi, pe deasupra partidelor politice, aș zice de sufletul nostru general .

Iată : dvs sunteți întotdeauna sentențios, totdeauna afirmativ, totdeauna sgomotos, într-o țară în care , poporul este blând, sceptic, cu înclinări spre ironie.

Recomandări ! ....

Disonanță de suflet . Coborâți-vă o dată și analizați acest lucru, d-le Madgearu, și veți înțelege că trebuie să vă încadrați , cel puțin pe ziua de mâine, într-o atitudine de quasi-normalitate.

Puneți-vă de acord cu psihologia curentă a sufletului românesc

și atunci vom putea să vorbim; dar până atunci va fi greu . [-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ **Concluzii privind PNȚ**

▣ **Avertisment : naționalism totalitar**

[LD : termină această lungă analiză a PNȚ, fără să se pronunțe cu privire la :programul PNȚ ; reformele preconizate ; potențialul său de guvernare ; Maniu și ardelenii ; etc etc.

Abordare literar -psihologică . Mai mult pamflet , decât analiză.

La capătul analizei o formulă pe care încă nu o explică : naționalismul totalitar .]

" D-lor, mă opresc aici la această analiză și mă rezum , zicând că am avut nevoie de o pace

socială în Țara Românească , am avut nevoie de liniște ca să clădim.

Conceptia normală nu poate să fie **decât un naționalism totalitar** , care ține toate clasele laolaltă , și , într-o perioadă de liniște , **creiază statul român care este pândit de dușmanii din afară și de dușmanii dinăuntru.**

Lupta de clasă în asemenea împrejurări ,

este păgubitoare , este în contra interesul Statului Român.

Dvs sunteți răspunzători pentru acest trecut , al urei declanșate,

într-o vreme când aveam nevoie de repaus pentru muncă.

Dvs , cred că pe viitor va trebui să vă potoliți această linie de agitație pe care ați inaugurat-o.) :

Dacă nu o veți face, se va însărcina viața politică ,

ea însăși, să vă dea răspunsul " [-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ Procesele de elaborare politică.

▣ Valurile de popularitate

[LD : ... Goga este ... obosit. Spune că atât coardele sale vocale , cât și răbdarea auditorilor , au fost puse la grea încercare . Ajuns la partea finală a discursului , Goga își pregătește ținta : adjudecarea guvernării. Alege ca prim argument , popularitatea]

" Cred că țara noastră astăzi este într-un proces de elaborare interioară.

Viața politică este o fluctuațiune permanentă .Adevărurile de azi , sunt desmințite mâine.

Noțiunile nu sunt permanente , ele sunt într-o continuă evoluție.

Și atunci eu găsesc că țara noastră este în plin proces de elaborare politică. "

În mod rezumativ, o sinteză , a valurilor de popularitate ....

Primul val : g-ral Averescu ...

" Întâi, a fost valul de popularitate a generalului Averescu , care s-a elaborat în tranșee ; era credința ce se pusese în comandantul de război , transpusă pe tărâm politic .

Acest val de popularitate a încetat .Rezoanele pentru care au încetat , aceasta este datoria istoriografului de mâine să le fixeze.

În orice caz, nu eu sunt chemat să mă ocup de acest lucru.

Pornirea mea de eleganță care m-a condamnat la tăcere și la multe reticente

în această chestiune, vă rog să-mi permiteți s-o păstrez .

Acesta a fost, deci , primul val. "

Al doilea val : PNT...

" Al doilea val de popularitate a fost al dvs , al PNT , la care toate lucrurile se explică în organizarea instinctului urei de clasă , de o parte , și în instinctul regionalist, pe de altă parte .

Dvs , nu vreau să mă mai repet, ați organizat ura de clasă și regionalismul.

" Dlor , acestea sunt instincte de suprafață , nu sunt instincte de adâncime .

Instinctul urei de clasă este destul de puternic, dar la noi în țară nu s-a practicat și deci se eclipsează.

Val efemer : PNL !

" Apoi guvernarea dvs n-a fost de așa fel , iertați-mă , ca să constituie și mai departe o platformă de perpetuare a dvs, în sentimentul public.

Mai ales că la aceasta s-a adăugat faptul că au intervenit alte forțe , alte energii, alte impulsuri de simțire și de gândire pe arena politică ,

care pe dvs v-au eclipsat " (aplauze la BPN)

" În această situație , d-lor, stau și mă gândesc și caut să rostesc adevărul întreg .

Aceasta am căutat în tot cursul cuvântării mele

- și am avut de multe ori satisfacția să subliniați spusele mele cu aplauze -

și vă rog să judecați tot ce am spus în calitate pur și simplu de buni români ,

cătuși de puțin membri ai unui partid cu care mă găsesc în adversitate

și cu care , oricâte ar spune dumnealor [PNT] , eu nu m-am înțeles. Ce să mă înțeleg ?

Sunteți un guvern care se preapără de plecare .

Eu nu m-am înțeles cu dvs deloc, nu am nimic cu dvs.

Iar dacă au avut ecou cuvintele mele , a fost efectul pe care-l trezește în suflete de români, preocupările unui român. "

Noul val : naționalismul integral !

" Dragii mei, ca român vă spun : **analizați fenomenele sociale , fenomenele de simțire din această țară, uitați-vă împrejurul dvs, și constatați adevărurile .**

Ne aflăm în fața unui val nou , puternic și primejdios, aproape ;

este valul ideii naționale (aplauze la Blocul Parlamentar Național)

"Acest val , domnii mei, vine de jos, se degajează din cadrul sentimentelor populare ;

două din cele mai primordiale , cele mai puternice instincte ,

se pun la contribuție astăzi de către masele populare :

instinctul diferenței de rasă , pe de o parte ,

instinctul religios, de altă parte .

" **Sufletul poporului român simte astăzi**

- a plătit-o scump ca să ajungă la această învățătură ! -

adevărul că el este o entitate organică , în care nu se încadrează străinii ,

și simte nedreptatea provocată de către această invazie de străini.

" Iar , pe de altă parte, străvechiul simțământ religios al poporului român,

simte diferențierea de religie. " [-----]

Goga / 9 dec.'35

▣ **Naționalismul - creștin = conștiință militantă**

" Încadrați în noi înșine, diferențiindu-ne de alții , **ne-am adunat laolaltă:**

se întâmplă în mod întârziat , ceea ce s-a petrecut pe continent de atâta vreme .

Sufletul românesc astăzi și-a creat o conștiință militantă de națiune.

[-----]

" Pe deasupra blockhouse-urilor din București, pătrunde **instinctul național organic, instinctul care a făcut războiul, instinctul care ne-a păstrat pe noi**

și care trebuie să ne dea biruința de mâine. (aplauze la Blocul Parlamentar Național)

Mâine vor porni toate clasele intelectuale , vor porni medicii, vor porni inginerii, vor porni farmaciștii , toți acești nedreptățiți , care , fiecare, se găsește în colțul lui , băieții de țărani, care au fost împinși acum la școală, care au mers din toate colțurile țării ,călăuziți de o foame de învățătură necunoscută încă,

toți își așteaptă rosturile lor în colțul lor de foame , de lipsuri și de cruntă mizerie.

Într-o vreme când toate stațiunile noastre sunt pline de **oameni arhisătui ,**

care își plimbă impertinența și zgomotoasa lor satisfacție. "

[-----]

" Ei bine, toți vor începe . **Este marea rețea, marele angrenaj de simțire,**

pe care și-l prepară un popor, când se află la o răspântie a istoriei lui,

și când vrea , în mod categoric, să facă o schimbare "

" Spuneam la începutul cuvântării mele că este o stare quasi -revoluționară. Da !

Și datoria noastră este să canalizăm în mod pașnic această revoluție.

No vrem să integrăm poporul românesc , întârziat în prerogativele lui normale,

în popor alcătuitor de Stat .

" Să nu se sperie nimeni. Acesta este capitolul întâi ,

și al doilea poate să fie **capitolul de toleranță ;**

dar nu invers : toleranța transformată în slăbiciune , pe care s-o plătim noi ."

(**aplauze prelungite la Partidul Național Creștin**) [-----]

" Ea nu este a lui Vaida , ea nu este a noastră ; **este a țării, vorbește țara ,**

noi o girăm numai cu numele nostru , i nu vrem altceva

decât s-o canalizăm în mod pașnic (aplauze prelungite la Partidul Național Creștin)

să înțeleagă cu toții că trebuie să punem ordine în această țară

și că ordine nu se poate pune , decât avându-se în vedere

această valoare națională a poporului nostru .

" Nu mai există altă evangheliie pe pământul românesc ,
decât evangheliia credinței naționale !"

(aplauze prelungite la Partidul Național Creștin)

" Cine se va împotrivi ei, are să fie măturat ! " [-----]

Acesta este valul ; aceasta este avalanșa și , de pe creasta acestui val,

Partidul Național-Creștin și Blocul Parlamentar Național ,
cer guvernul României ! "

(aplauze prelungite și îndelung repetate la Partidul Național Creștin ; strigăte de bravo
de pe băncile PNC ; membrii PNC , în picioare , ovaționează pe orator)

O.Goga / 5 , 9 dec.'35

30.) P.C.Andrei (PNT) , discurs la mesaj,/ replică lui Goga / 10 dec.'35

(DAD, MO 10, șed. din 10 dec.'35, p. 153- 160)

[LD : din păcate , nu este un discurs la mesaj , ci este o replică, punctuală, la discursul lui Goga.
Altfel , pentru explicarea doctrinei țărăniste, un punct de vedere sociologic.

Îi va face și el lui Goga , un profil moral-politic ucigător - pentru a-l apăra pe Mihalache .

Va încerca să provoace zădărnici între Goga și Cuza, între Goga și Vaida ,

între vaidiști și ex-lupiști ... scormonind ziceri și episoade din trecut , când erau adversari,
provocând "dezvăluiri" și "demascări" reciproce , ntre grupurile răzlețite de PNT .

Este adevărat, cu citate din diverși filozofi și politicieni străini ; este adevărat,
mai făcând puțină lumină în chestiunile de doctrină țărănistă.]

Doc.integral - [fișier PNT XII](#)

[Conflict Andrei -Goga : caracterizări...]

Petre Andrei / 10 dec.'35

▣ Țăranii . Țărănismul

[LD 11 mai 2003 : Petre Andrei îl muștră pe Goga ca pe un student care a venit
cu tema nepregătită la seminar ! Și-l mai muștră că este poet și nu sociolog !

Las deoparte că o ia , iarăși, de la *pazosopt* ! Altfel, după faptă și răsplată .

Și Goga fusese necruțător cu ei ! Dar pe mine, ca istoric, polemica lor mă duce cu gândul
nu la doctrine ci la .... caractere. Iar pe țărani, pentru care se încaieră atâtea pasiuni
și citate ...Dumnezeu să-i aibă în pază. ! Atunci, mai târziu și acum .]

Nu intenționa să participe la discuția generală la Răspunsul la Mesaj.

Dacă Goga i-ar fi permis o întrerupere , s-ar fi clarificat niște lucruri ,
și ar fi renunțat la cuvânt.

" **Dar**, fiindcă d-sa , între ironiile și insinuările făcute cu " eleganță dozată" ,

și-a îngăduit să discute , într-un mod cam pretențios,

crezul și programul Partidului Național Țărănesc,

și pentru că l-a deformat, privindu-l prin prisma fanteziei sale poetice

și a unei documentări absolut eronate ,

ne simțim datorii să dăm un răspuns pentru a pune lucrurile la punct . "

[-----]

Țărănismul cuzist ...ignoranța lui Goga

Și am rămas surprins , cu atât mai mult , cu cât d-sa invoca în sprijinul tezei pe care o susținea ,
una dintre lucrările d-lui profesor Cuza : "Țăranii și clasele dirigente "

" Îmi pare rău că atât dl Goga cât și dl Cuza lipsesc tocmai în acest moment , când invoc această
lucrare. Am avut curiozitatea să citesc lucrarea din nou și fiecare dintre cei ce au citit-o cu
atenție își amintesc , de sigur, acuzațiunea pe care o aducea dl Cuza , acum 40 de ani , claselor
dirigente că nu s-au ocupat de țărănime propriu zis.

Simpatia aceasta poetică , care s-a iradiat asupra partidelor politice și asupra caselor dirigente ,
cum afirma dl Goga , cu atâta pasiune, este desmințită în mod formal și categoric

de d-l Cuza prin următoarele cuvinte : < **Din când în când i se arunca câte o fărâmitură ca să i se
astupe gura** > (**Aplauze PNT**) Sunt cuvintele d-lui profesor Cuza .

[-----]

Și atunci mă întreb : **ori** are dreptate dl Goga , când afirmă iradierea acestei simpatii și d-l Cuza nu a cunoscut realitatea , d-sa profesor universitar , nu și-a dat seama de ceea ce-l înconjoară , și îi aruncă , în acest caz , un blam d-lui Cuza ;

ori are dreptate d-l Cuza , și atunci d-l Goga trebuie să înceapă a reciti lucrările noului său șef. (**ilaritate , aplauze la PNȚ**)

" Dar d-lor , nu se poate și nu este îngăduit ca un om care activează în viața politică , care a jucat roluri de seamă , care a fost șeful unui partid , și care , poate , va mai juca , dacă soarta va fi așa de crudă cu țara aceasta (**mare ilaritate, aplauze furtunoase, la PNȚ**)

[-----]

Nu era permis aceluia care a cântat el ura de clasă , aceluia care ne-a învățat să citim " Clăcașii " (**aplauze furtunoase la PNȚ**) să spunem pe de rost în școală și versurile : **Să nu dea Dumnezeu cel sfânt , Să vrem noi sânge, nu pământ...** ;

nu era permis feciorului popii din Rășinar să vină aici , în incintă ,

și să facă apologia "**bieților boieri , care sunt cu coatele tocite și hainele lustruite** " (**aplauze prelungite la PNȚ**) [-----]

PNȚ - **Fr.Românesc** / 10 dec.'35

Scandal cu șantaj ....

-**Adam Ionescu** (PNC) : Dle Andrei , dl Goga a făcut ieri o paralelă între boierimea de odinioară , astăzi scăpătată , și ciocoi ridicăți pe ruinele lor(**arată spre băncile PNȚ**) D-ta n-ai înțeles sensul cuvântării d-lui Goga ...

-**I.Modreanu** (Fr.Rom.-Vaida) : Dl Goga vorbea de ciocoi de astăzi care se intitulează că sunt țărăniști și au palate și milioane .Vom trimite țăranilor fotografiile caselor dvs...

-**Petre Andrei** : Când eram la minister , eu vă știam pe dvs cu mult mai puțin combativ decât astăzi (**aplauze la PNȚ ; strigăte de bravo**)

- **Modreanu** : Eu am tot respectul pentru d-ta ...

- **Petre Andrei** :Nu se cunoaște în momentul de față ....

- **Modreanu** : ... însă când spui un neadevăr , nu pot să mai am respect .

- **Petre Andrei** : Dle Modreanu , vă mulțumesc pentru respectul pe care îl aveți pentru mine , însă îmi pare rău că eu nu pot să am același respect pentru dvs (**aplauze la PNȚ**)

- **Modreanu** : Același respect îl aveți față de toți țărani pe care-i înșelați cu vorba.

Să vă fie rușine(**zgomot**) Le vom trimite fotografiile tuturor caselor și palatelor pe care le aveți ...

- **Petre Andrei** : Atunci am să prezint fotografia cererii pentru a numi pe fiica dvs într-un post la care nu avea dreptul (**aplauze la PNȚ**)

- **Modreanu** : Atunci voi veni și eu cu documente la tribună și voi arăta cine este un dezertor din armată și fost ministru ... (**aplauze la Fr.Rom. și PNC**)

- **P.Andrei** : Dacă mă siliți , voi da mărturia unor membri de pe banca ministerială care mi-au dat sărut și îngrijire medicală pe front , în linia de la Oituz ,și nu voi face paradă și nu voi primi bani de la Siguranță pentru merite de război .... (**aplauze la PNȚ,bravo**)

- **Modreanu** : Te rog să precizezi cine a primit bani de la Siguranță ...

- **Petre Andrei** : Ajunge o măciucă la un car cu oale ...

- **Modreanu** : Dacă nu precizezi , îți dau palme... (**protestări la PNȚ**)

Dle președinte ,dacă mă vizează pe mine , eu declar că dacă se va dovedi că am luat bani de la Siguranță , demisionez din Parlament. Dacă nu , să fie înfierat .

Vă voi arăta eu ce ați luat de la P.A.R.I.D ...

-**dr.Lupu** : Noi am ascultat ieri cu religiozitate toată cuvântarea pătimașe a d-lui Goga...

-**Tilică Ioanid** (PNC -goghist Dacă ascultați tot așa și la biserică , grozavă religie mai aveți !

Ex.Grup PT- fără Lupu...

▣ Scandal pentru identitate ...

-**dr.Lupu** :Întreabă pe dl Goga .Pentru că dl Goga a atins probleme de partid - cu obiectivitatea de care este capabil - noi l-am ascultat și am delegat din partea noastră un alt profesor învățat , ca dl Andrei , să expună punctul nostru de vedere .

Prin urmare nu pricep ca la tăcerea și ascultarea noastră de ieri ,să se răspundă așa cum se răspunde , cu atât mai mult cu cât **unii partizani ai d-lui Goga s-au ales pe listă cu mine , cu un program țărănist [este vorba de grupul PȚ- fără Lupu, cu Isăcescu ș.a.] , și deci nu trebuie să împiedice pe un țărănist să vorbească .**

Dle președinte , deconța cea mai elementară comandă acestor domni ca , până când nu se vor prezenta în fața alegătorilor cu numele și cu trecutul lor propriu , să tacă aici în Parlament .

(aplauze la PNȚ ; strigăte și protestări la PNC și Fr.Rom. ;zgomot mare)

Scandal PNȚ-PNC /

- **dr.Lupu** : Dle președinte , vă rog să faceți apel la conducerea acestui grup , nu la domnii aceștia , pentru că dl Andrei nu este lăsat să expună punctul nostru de vedere în liniște. Altfel, vom ști și noi cum să tratăm pe șefii lor.

Aici nu suntem în baroul de Ilfov. Suntem în Parlament

(aplauze la PNȚ ; strigăte și protestări la PNC și Fr.Rom. ;zgomot mare)

-**Istrate Micescu** (PNC) : Dle președinte , cer cuvântul în **chestiune personală ***

-**ACCuza** : Dle președinte , eu am cerut cuvântul ...

-**Petre Andrei** (întreat dacă acceptă) : Nu ! Îngăduiți să dau eu explicațiunea necesară

-**GACuza** : Dle președinte nu putem admite să fim insultați și de la tribună și din băncile PNȚ ,fără să ne spunem cuvântul .

-**G.Fotino** (care conduce ședința) : **face apel la toți, să se liniștească , ca ședința să poată continua**

[-----]

Scandal și amenințări ...

(**Ianculescu** **întrerupe**) Dle Ianculescu , pe d-ta te știu ca un exponent al forței brachiale , prin urmare nu te amesteca aici ! (**sgomot întreruperi la majorități**)

-**Ianculescu** : Îmi pare rău că natura a fost așa de ingrată cu d-ta , și te-a făcut așa de pipernicit ...

-**PCAndrei** : Ce să-i faci? Fiecare cu ce poate ; unii cu capul , alții cu picioarele .

- **Nich.Robu** : Pentru dvs , ciomagul este prea puțin , căci ați nenorocit o țară întreagă .Gloante vă trebuie ; vă spun eu !

- **Ianculescu** : Ați fost la Ministerul Instrucției , și ați dat afară 5.000 de învățători ..

-**Lupu** : Dle președinte , apreciem talentul d-lui Ianculescu , dar să mai ascultăm și talentul d-lui Andrei ...

- **G.Fotino** : Rog pe dl orator să evite dialogurile , să se adreseze Adunării ...

[-----]

- **PCAndrei** : D-lui Goga nu-i era îngăduit să nu cunoască această concepție , exprimată așa de clar și de plastic de președintele partidului nostru [**Mihalache**] , în cuvântările sale de la Câmpulung și de la Eforie.

Săgeți și acuze ...

- **Nichifor Robu**(PNC) : Colegul meu, dl Mihalache ! (**ilaritate**)

- **I.Mihalache** : Regret că nu pot să mă onorez cu un asemenea coleg ! (**ilaritate la PNȚ**)

- **Dr.Lupu** : Este coleg de cămașă , nu de cap ! (**ilaritate**)

-**Robu** : Dle Lupu , d-ta nu ai dreptul să vorbești în numele țărănilor , fiindcă ai rănit peste o mie de țărani .. (**proteste, sgomot la PNȚ**)

-**Mihalache** : Dle președinte , eu nu mă supăr de întreruperile d-lui Robu , fiindcă sunt momente și de iresponsabilitate patologică (**aplauze la PNȚ**)

- **Robu** : Dacă declară că în momente de iresponsabilitate a ucis țărani , se poate să aibă și d-lui o atenuanță .

[-----]

Petre Andrei / 10 dec.'35

▣ Portretul moral-plitic al lui Goga

[LD : Petre Andrei folosește " piesa forte" contra lui Goga : politica sa față de minorități în timpul

guvernării Averescu. De data asta cu mai mult efect , împușcând doi iepuri de o dată : invocă opinia lui Vaida , din 1926, care , pe atunci , condamna politica lui Goga ; Dacă aceasta poate fi considerată, totuși , armă politică .... prof Andrei merge prea departe când atribuie lui Goga intenția de a moșteni succesiunea bătrânilor Averescu sau ACCuza .

LD : atenție! supratitlurile îmi aparțin]

" Statul național trebuie să fie grija noastră, a tuturor.

Fiecare națiune, un Stat, fiecare stat , o națiune, se pare că este crezul veacului în care trăim."

Inconsecvențele lui Goga ...

< Toleranța criminală a străinilor care au lovit și slăbit Statul românesc, trebuie să înceteze ! > spunea ieri dl Goga.

" Da, suntem de acord. Mi-aș permite, însă, să pun o întrebare d-lui Goga, și-mi pare rău că nu este aici : de ce el, care a guvernat de două ori, și a deținut posturi de răspundere , fiind și ministru de Interne, a admis mai degrabă această toleranță ?

A avut puterea și nu a făcut nimic. "(aplauze la PNȚ)

" Am în fața mea interviul d-lui Vaida -Voevod din 25 mai 1926 , în care constata lucruri dureroase . Citez numai câteva pasaje :

[-----]

Dar d-lor, mai departe, tot dl dr Alexandru Vaida -Voevod, în ședința Camerei din 3 iul.1926 , spunea : < S-a reconstituit în Ardeal , grație d-lui Goga, " Unio trium nationum " , adică Ungurii Sașii și Secuiei , și al patrulea, colac peste pupăză , evreii , contra românilor. > (aplauze la PNȚ)

[LD : Petre Andrei mai citează din cuvântarea lui Vaida , și alte pasaje " demascatoare " la adresa lui Goga , din 1913 ...]

[-----]

" D-lor, sunt silit să constat măcar atâta : că naționalismul poetic atât de frumos al d-lui Goga , nu s-a extins de loc asupra omului politic Goga , decât în ultimul moment.

Jinduitorul de moșteniri ...

În care moment ? Noi știm că dl Goga a urmărit întotdeauna să fie moștenitorul vesel al unei succesiuni politice frumoase.

A sperat-o la mareșalul Averescu .Era bătrân dar moștenirea întârzia și s-a gândit , atunci , că poate la d.Cuza moștenirea va veni mai repede .

(înteruperi , sgomot și protestări la PNC și Fr.Rom)

-Stan Ghițescu (PNC) : Ești profesor, dar ești de rea credință .

-PCAndrei : Dar d-lor, dl Cuza trăește foarte cumpătat și duce regim , așa încât nu se știe când se va mai deschide succesiunea dorită .

-Voce : Aceasta numești d-ta eleganță și estetică ?

Actoria lui Goga ...

-Petre Andrei : Fiindcă dvs vorbiți de estetică și de eleganță , iată vă satisfac și această dorință și voi vorbi de estetică. În estetică este discuțiune dacă un actor , pe scenă, simte emoțiunile personajului pe care îl înfățișează publicului .Din anchetele făcute, din memoriile actorilor , din răspunsurile atîștilor , s-a constata că, în genere, actorii mari nu simt durerea pe care o înfățișează publicului, altfel s-ar emoționa și n-ar mai putea juca.

" Dl Goga este un mare artist pe scenă și atunci îngăduiți-mi să-l pun în seria lui Talma , marele actor francez, d-le Robu . (ilaritate)

-Nich.Robu : Spune-o lui Mihalache, mai bine !

Amneziile lui Goga ...

-PCAndrei : " De sigur d-lor, oamenii se schimbă deseori, și la omul politic se constată , de multe ori, un fel de amnezie : uită imediat lucrurile care nu-i convin. Însăși dl Goga a recunoscut în ședința de ieri, că s-a mai schimbat .

Nu ne-a dat nici o justificare . I-aș putea servi d-lui Goga o justificare , recomandându-i să citească , dacă nu a citit, pe Ernest Renan și anume "L'avenir de la Science " .

Ar vedea acolo justificarea aceluia care trece prin toate partidele ,

fiindcă Renan spune că numai proștii nu se schimbă,

Și că cel mai bun mijloc de a rămâne consecvent , rigid, întotdeauna,

este de a nu gândi. "

Măștile lui Goga ...

" Adăugăm noi, însă , cu o singură condiție : să nu schimbi prea des , pentru că atunci această variațiune de idei și de credințe , pe care le îmbrățișezi și le părăsești, apar ca niște schime urâte, ca niște măști de ocazie, pe care le îmbraci atunci când interesul personal ți-o cere ." (aplauze la PNȚ)

Atacurile la persoană ...

" Dar d-l Goga, simțind șubrezenia atitudinii sale față de programul partidului nostru, și de concepția țărănismului, a căutat să deplaseze discuția atăcând pe exponenții partidului nostru. "

-VTPrelipceanu: De ce nu se apără ei ?

-PCAndrei : " Oare tocmai dl Goga era cel mai indicat să măsoare capacitatea, inteligența și pregătirea cuiva cu titluri și cu diplome oficiale ?

Oare Hitler și Macdonald au posedat titluri universitare ?

Și doar pentru Hitler , d-l Goga , care are afinități sufletești cu el, nu a găsit nici un cuvânt de reprobare . Zugravul acesta de firme , care conduce astăzi Germania , este obiectul de admirație a d-lui Goga .

" Dar , în țară la noi, d-sa se gândește să măsoare cu diplomele oficiale capacitatea exponenților partidului nostru " (aplauze la PNȚ)

Parveniții ...

Goga a vorbit și de "parveniți " , în legătură cu ideea de " ciocoi" ... care merg în străinătate ...și nu pricep nimic...

Oare parveniți nu sunt cei care au rupt toate legăturile cu societatea din care au făcut parte ,[din Ardeal] și care , mai târziu, profitând de atmosfera parfumată a Bucureștiului, de bogățiile care se revărsau, nu s-au mai gândit în urmă ? Care sunt parveniți ?

-Nich.Robu : Vorbești de Goga care a stat în închisoarea din Seghedin , care a scris contra jidanilor și ungarilor ? D-ta să-l faci parvenit ?

-PCAndrei : Nu am pronunțat, după cum vedeți , nici un nume și nu pricep această revoltă. Mă gândesc iar la povestea prostului din baie. Preferă d-l Goga pe cei care trec peste graniță,și nu cunosc decât cafenelele Vienei și localurile de petrecere ale Parisului ?

-I.Ianculescu : Vorbești de dl Mihai Popovici sau de cine ?

-PCAndrei : Cam târziu înțelegi.

[-----]

Petre Andrei / 10 dec.'35

▣ I.Mihalache = exponent al țărănimii

" D-lor , nu înțelege dl Goga , feciorul popii din Rășinari, nepot de țărani, că încercările de ieri au constituit o biciuire a țărănimii însăși, atăcând pe exponentul cel mai luminat al țărănimii , care a păstrat legătura cu cei din mijlocul cărora s-a ridicat ?

S-au dl Goga contestă astăzi țărănimii dreptul de a-și trimite pe exponenții ei cei mai luminați în conducere ? lubește dl Goga țărănimea atât de mult încât dorește totul pentru ea, dar fără nici unul dintre ei ? (aplauze la PNȚ) [-----]

DI Goga a ridiculizat albul cămășii [LD : ???]

și nu a înțeles că el este puritatea sufletească.

Ce ? Îi plac mai bine lucrurile care se fac în umbră și sunt murdare ?

Eu știu că zăpada albă orbește ochii bolnavi și oboșiți.

-GACuza : Este și o zăpadă neagră ?! (ilaritate)

-PCAndrei : DI Mihalache a mers întotdeauna pe un drum drept , al unei singure credințe , nu pe cărări întortochiate . Nu a urcat scările de serviciu , și nu a bătut la ușile din dos ale potențailor de pe vremuri. Cercetați viața d-lui Ion Mihalache.

Nu vă sfătuesc însă să cercetați viața tuturor de la dvs. Citiți pe Eduard Berth....

-GACuza : Nu uitați pe Aurel Dobrescu ...

-PCAndrei :.... Citind pe Eduard Berth, mi-am dat seama de " nelegiuirile " așa zișilor intelectuali , când nu au o credință care să-l împingă spre un ideal , și când ridiculizează credința altora "

[-----]

Petre Andrei / 10 dec.'35

▣ **"Conflictul" Goga -Andrei**

Goga era supărat ieri și nu i-a permis o întrerupere , pentru motivul că l-ar fi insultat la adunarea de la Bârlad.

" Știți ce am spus la Bârlad ? Repet în fața Camerei. Însușindu-mi o figură a nuștii cărui om politic francez, am spus , adaptând-o pentru d.Goga, că d-sa sa este ca o efemeră , care moare seara pentru a renaște dimineața, însă totdeauna în altă formă de existență .

(**aplauze la PNT**) Lipsindu-i continuitatea și credința,

d-sa așteaptă un miracol - puterea - întocmai după cum judecătorul de loterie așteaptă să-i iasă lozul la sorț.Dar este întâmplare, este risc, și , de cele mai multe ori, este deziluzie. I-am spus aceste lucruri d-lui Goga, fără a-l insulta .

Și cred în cele ce am spus atunci. " (**aplauze la PNT**)

-Voci PNC : Cerem afișarea discursului (**ilaritate**)

Petre Andrei / 10dec.'35

[Vezi fișierul următor ...](#)